

NE VORBEȘTE
PĂRINTELE
CLEOPA

6

NE VORBEȘTE
PĂRINTELE CLEOPA

6

Carte tipărită cu binecuvântarea

I.P.S. DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Ediție îngrijită de
Arhimandrit Ioanichie Bălan

Ediția a II-a

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA
2004

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CLEOPA ILIE, ARHIMANDRIT

Ne vorbește părintele Cleopa / Arhim. Cleopa Ilie. -
Ed. a 2-a. - Vânători-Neamț : Mănăstirea Sihăstria, 2001
14 vol.

ISBN 973-86836-2-9

Vol. 6. - 2004. - ISBN 973-86896-1-9

281.95(047.53)

CUVÂNT ÎNAINTE

Continuând seria **Ne vorbește Părintele Cleopa**, binecunoscută în țară și chiar peste hotare,ată, cu ajutorul lui Dumnezeu, apare acum și al șaselea volum, fiind mult așteptat de iubitorii de Hristos, preoți, călugări și credincioși.

Acest număr cuprinde teme diferite, de la cele de nuanță dogmatică, la teme cu caracter moral, canonic, misionar și liturgic.

Ca de obicei, sfaturile Arhimandritului Cleopa Ilie nu sunt de dată recentă, majoritatea dintre ele fiind rostite și înregistrate pe casete, acum aproape 20 de ani.

Dar, cum până acum aceste cuvinte duhovnicești nu au mai fost publicate, ele prezintă un deosebit interes pentru credincioșii de toate vârstele, însetați de adevăr și râvnitori pentru mântuire. În acest fel mulți dintre cititori își îmbogățesc cunoștințele religioase citind aceste volume și primesc răspunsuri potrivite la numeroasele lor întrebări.

Cuvântul dulce și popular al Părintelui Cleopa, darul povestirii binecunoscut tuturor, ca și memoria sa deosebită, captivează pe cititor și fac ca scrierile Preacuvioșiei sale să fie foarte căutate.

Pe bună dreptate, Arhimandritul Cleopa Ilie, alături de alți duhovnici renumiți din mănăstirile noastre, face o importantă misiune ortodoxă în țară, din ce în ce mai lovită de secte și grupări anarhice de tot felul. Pentru aceea suntem datori să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a binecuvântat cu acești părinți cu mulți fii duhovnicești.

Volumul de față se încheie, în mod providențial, cu un frumos cuvânt rostit la trapeza Mănăstirii Sihăstria, în seara zilei de 1 martie 1998, la lăsatul secului de Postul Mare. Acest cuvânt poate fi considerat pe drept cuvânt un adevărat testament duhovnicesc al bunului nostru părinte sufletesc și rugător către Hristos, la vârsta sa de 86 de ani.

Să ne rugăm Mântuitorului Hristos și Preacuratei Sale Maici ca să întărească dreapta credință în lume, să ne ocrotească țara și Biserica și să îngăduie încă Părintelui Cleopa să mai rămână cu noi.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Sfinții 40 de mucenici
9 Martie 1998

DREAPTA CREDINȚĂ

Auzim întotdeauna în Simbolul Credinței, că noi, ortodocșii, credem întru Una Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică. Una, nu o sută. Băgați de seamă! Vai și amar de cei care s-au despărțit de Biserica lui Hristos. Nu există o mie de biserici! Una este: Biserica Sobornicească Ortodoxă în întreaga lume! **Cei ce s-au despărțit de Biserică nu au mântuire.** Biserica este stâlp și întărire a adevărului! *Biserica este Trupul lui Hristos*, cum zice marele Apostol Pavel, al cărui Cap este în ceruri.

Cei ce s-au rupt de Biserică și au trecut la vreo sectă oarecare, n-au mântuire în vecii vecilor, măcar de-ar face orice faptă bună! Pentru că același apostol a spus: *Credința este moartă fără fapte și faptele fără dreapta credință sunt moarte!*

Sfântul Efrem Sirul zice: **Când mintea a părăsit scopul blagocestiei** – adică al dreptei credințe –, **toate faptele bune nu mai folosesc.** Și fahirii cei din India și bonzii și yoghinii postesc și se roagă, dar pentru cine? Pentru satana, nu pentru Hristos. **Nu primește Dumnezeu nici o faptă bună, dacă nu se face după dreptarul Ortodoxiei.**

Auzi ce spune marele Apostol Pavel? *Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta și peste tot alesul lui Dumnezeu*, adică cei ce umblă în dreapta credință. **Nu este mântuire afară de Biserică!** *Biserica-i Trupul lui Hristos.* Ia să vă dau o pildă: Iată că acest copac, să zicem că este încărcat cu

roade până în vârf, sau cu flori; și deodată o ramură a lui se rupe și cade pe pământ, încărcată de flori sau de roade. Să-mi spuneți mie, mlădița aceea mai poate rodi? Mai poate înflori mai departe? Nu! Dar la ce-i bună? Se usucă și în foc se aruncă.

Hristos a spus că El este Capul Bisericii. *Eu sunt buciumul viței și voi sunteți ramurile.* Toată mlădița care rămâne în bucium, aduce roadă multă. Și aceea care se rupe și cade din bucium, se taie – zice – și în foc se aruncă. Așa este cu oricine s-a rupt de Biserică. În general, orice sectă ar fi, care s-a rupt de Biserică, este sortită focului celui veșnic. Nu mai are seva Duhului Sfânt!

Hristos este trunchiul, este corpul copacului. El a dat Duhul Sfânt în Biserica Sa prin punerea mâinilor. Toți apostolii au fost episcopi, și ei, prin punerea mâinilor, au sfințit alți episcopi, cum au fost Tit, Timotei, Filimon și ceilalți. Prin punerea mâinilor, arhiereul trimite mai departe, prin succesiunea apostolică, Duhul Sfânt peste toți preoții și diaconii, iar preotul, după ce a primit Duhul Sfânt la hirotonie, prin celelalte Taine cuvenite lui, sfințește pe toți credincioșii. Pe altă cale nu vine Duhul Sfânt în sufletul omului, decât numai și numai pe calea pe care a arătat-o Hristos.

Hristos le spune Apostolilor: *Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi.* Oare când alege Dumnezeu, poate să greșească? Cine știe inimile și rărunchii fiecăruia mai bine ca Dumnezeu? Când a ales El 12 apostoli și alți 70, apoi aleși sunt! Și nu numai că i-a ales, dar le-a dat mari puteri și privilegii la acești aleși ai Săi. Că nu la tot omul și la tot sectarul a dat Hristos putere să lege și să dezlege

păcatele lumii sau să boteze sau să facă minuni sau să scoată dracii sau să facă alte semne! Nu! Acestor 12 Apostoli, pe care I-a ales, le-a spus: *Stați în Ierusalim, până vă veți îmbrăca cu putere de sus!* Până a venit Duhul Sfânt în chip de limbi de foc și i-a îmbrăcat cu putere.

Ce spun nebunii de penticostali, că au botezul cu Duhul Sfânt? Anatema acestei păreri blestemată! Numai Apostolii au Botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, că lor li s-a dat putere să predice, să învețe și să propovăduiască. Și le-a spus: *Întru numele Meu draci veți scoate și în limbi noi veți grăi.* Și mai departe, lor le-a dat putere să facă minuni, lor le-a dat putere să predice și tot lor, la Apostoli, le-a dat putere să lege și să dezlege păcatele lumii. Ce zice Sfântul Evanghelist Ioan? *A suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, se vor ierta lor și căroră le veți ține, vor fi ținute!* (20, 22).

Deci numai prin Biserică se poate face iertarea păcatelor; numai Biserica are putere, prin preoții și arhiereli săi, să lege și să dezlege păcatele lumii. Nu vă înșelați de nebunii aceia, care vă învață că pot ei ierta păcatele afară de preot și de episcop! Niciodată să nu credeți minciunile lor!

Hristos a dat putere Apostolilor Săi, și Apostolii, prin punerea mâinilor, au dat putere la episcopi și la preoți. Deci fără preot nu este mântuire, fără preot nu este iertare și dezlegare! Fără harul preoției și al arhieriei nu este Biserică, că zice Sfântul Ciprian. **Fără arhieriei, Biserica nu este Biserică, și fără preot, creștinul nu se poate numi creștin.**

Deci, țineți-vă de Biserica lui Hristos, care de 2.000 de ani stăpânește miliarde de suflete! Nu ieșiți

din corabia mântuirii! Nu vă băgați în luntre sparte și vă aruncați în valurile iadului și să vă pară că vă mântuiți afară de Biserică! Cine este afară de Hristos, acela este afară de Biserică! Cine este afară de Biserică, acela este afară de Hristos! Pentru că Biserica este Trupul lui Hristos, rămâneți în Hristos, rămâneți în „buciumul viței”, în trunchiul și trupul lui Hristos, care este Biserica, și nu vă înșelați că mai este mântuire afară de Biserică! Dumnezeu să vă ajute. Amin.

CELE DOUĂ FIRI ÎN HRISTOS

Ajungând să vorbim despre patimile Domnului, să vedem care este tâlcuirea cuvintelor: *Eli, Eli, lama sabahtani?* Dumnezeu Meu, Dumnezeu Meu, de ce m-ai lăsat? Ce înseamnă: *m-ai lăsat?* Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin spune: „Nu Hristos era Cel lăsat. El era îmbrăcat cu firea noastră, acum pe cruce, ca Mijlocitor.

Dacă Hristos este de o ființă cu Tatăl, cum putea să Se despartă de ființa lui Dumnezeu? Noi eram cei despărțiți; noi eram cei lăsați. Luând asupra Sa fața întregii lumi, întreaga fire omenească era îmbrăcată în Iisus Hristos, căci purta firea noastră.

Mântuitorul poartă asupra Sa patimile firii celei neprihănite. De aceea a rostit cuvântul acesta al psalmistului, nu al Lui, cu glasul nostru, al întregii omeniri. Ce-a zis Duhul Sfânt cu o mie de ani mai înainte în Psaltire, a repetat Hristos pe cruce.

Când a zis Hristos: *Doamne, de este cu puțință să treacă acest pahar, ne-a învățat paharul ascultării. Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat*

mie? Paharul mântuirii voi lua... Înseamnă să primim cu dragoste paharul suferinței.

N-ați citit o carte, *Adeverirea Sfintei Învieri?* Foarte frumoasă. Zice că atunci când a bătut în poarta iadului Arhanghelul Mihail, a fost de două ori porunca: *Ridicați boieri porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice!* Mihail a fost cel dintâi care a bătut în porțile iadului. Și satana întreabă din iad: *Cine-i acesta Împăratul slavei?* Iar el răspunde: *Domnul cel tare în război.*

A doua oară a bătut Arhanghelul Gavriil, care era cu Mântuitorul. *Ridicați boieri porțile voastre* – nu le deschideți, ci ridicați-le cu tot cu stâlpi, din rădăcină –, *să intre Împăratul slavei!*

Dar satana întreabă iarăși: *Cine-i acesta Împăratul slavei?* – *Domnul puterilor, acesta este Împăratul slavei!* Atunci s-a luminat, a intrat Mântuitorul Hristos în iad și a predicat 30 de ore Evanghelia, cum zice în Penticostar, pentru cei care-L așteptau și nu-L văzuseră, pentru popoarele care nu-L cunoscuseră.

Atunci, în iad, toți proorocii arătau cum se împlinesc proorociile lor pe Golgota.

Isaia, care a profețit nașterea Mântuitorului din fecioară: *Iată, fecioara va lua în pânțe, a profețit și de patimă: și cu rana lui noi toți ne-am vindecat, ...că era Om Care întru durere a pățimit, Care știa să rabde.* Când L-a văzut că suferă, a zis: „N-am spus eu despre Mesia în profeția mea?”

Când a văzut că-i dă oțet pe cruce, David a spus: „Eu înainte cu o mie de ani am zis: *Dat-au spre mâncarea mea fiere și m-au adăpat cu oțet*”.

Când l-au împuns în coastă, Proorocul Osie a zis: „N-am spus eu: *Vedea-vor pe care l-au*

*împuns?” Când i-au luat hainele și apoi au tras sorți ostașii pentru cămașa care era țesută de Maica Domnului, să n-o împartă că era foarte frumoasă și era țesută dintr-o bucată, Proorocul David a zis: „Ce-am spus eu cu o mie de ani înainte? *Împărțit-au hainele Mele loruși și pentru cămașa Mea au aruncat sorți*”.*

Fiecare spunea ceva. Și atunci s-a împlinit ce-a spus fiecare prooroc de Hristos. Dar vine Sfântul Ioan Botezătorul, căruia-i tăiasc capul de curând: „Voi spuneți prin Duhul Sfânt, dar eu sunt care L-am atins cu mâna, în Iordan, și L-am mărturisit: *Iată Mielul lui Dumnezeu Care ridică păcatele lumii*. Eu sunt de care a spus Proorocul Zaharia: *Glasul celui ce strigă în pustie, gătiți calea Domnului*. Eu am venit înainte, L-am văzut, L-am pipăit și știam că vine”.

La porțile iadului, când a venit Mântuitorul și au strigat că vine Împăratul slavei, zice că diavolul a început să vorbească cu cei mai mari ai lui: „Taci, că-i om, pentru că în Grădina Ghetsimani se temea de moarte. Dacă ar fi fost Dumnezeu, nu s-ar fi temut de moarte”.

Dar satana cel bătrân le spunea celorlalți draci: „Sunteți proști! El pe voi v-a înșelat, ca să nu știți până în clipa învierii cine-i El. El Se făcea că Se teme, ca om, ca să vă înșele pe voi”.

Dacă S-ar fi temut, nu primea paharul de la Tatăl. Dar El a vrut să meargă pe calea ascultării: *Fie voia Ta! Că în capul cărții scris este: Am venit să fac voia Ta!* Și la patimă n-a vrut să fie semeț, să intre în suferință fără ascultare. Tot cu ascultare. *De este cu putință, să treacă paharul acesta, dacă nu,*

fie voia Ta! Și aceasta ca să ne învețe pe noi ascultarea, când vom intra și noi în cele mai mari ispite și greutăți să ne lăsăm în voia Domnului: „Doamne, fie voia Ta”. Eu mă feresc ca om, mă păzesc, dar, dacă este voia Ta, vreau să fac ascultare și merg pe drumul ascultării. Ascultare până la moarte și moarte pe Cruce.

Când era pe cruce a strigat: *Eli, Eli, lama sabahtani*. Adică: *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai lăsat?* Ca și cum S-ar fi despărțit de Tatăl.

Dar n-a fost așa! El pe cruce a luat fața întregii lumi, că era îmbrăcat cu firea noastră. Acum mijlocește cu sângele Său pe cruce: „Doamne, Eu sunt în firea omenească, care Te-a supărat pe Tine! Eu sunt Noul Adam, Eu strig în locul vechiului Adam: *De ce M-ai lăsat?*” Sfântul Ioan Damaschin spune: „Noi eram cei lăsați, nu El; că Dumnezeu nu putea să fie lăsat, că era Dumnezeu din Dumnezeu, născut și nefăcut”.

Noi eram lăsați, că Hristos era cu două firi acum pe cruce: era cu dumnezeirea și cu omenirea. Pătimea omenirea și era adusă jertfă omenirea Noului Adam pentru întreaga lume și Hristos rămâne mijlocitor pe cruce pentru fața întregii lumi, când a zis: *Eli, Eli, lama sabahtani*.

„De ce ai lăsat, Doamne, zidirea Ta?” Toată firea omenească era lăsată din cauza greșelii lui Adam. Și El mijlocește în Trupul Său acum, în ultimele clipe ale vieții, pentru întreaga lume. Pe a noastră față, făcând-o a Sa, o duce jertfă către Tatăl, *căci M-ai lăsat*; adică de ce M-ai părăsit? Era cuvântul omenirii, al întregii lumi!

A venit la mine o maică de la Mănăstirea Moldovița, trimisă de Înaltul Antonie, cu cinci subiecte, pe care trebuia să le pregătească pentru o întrunire la Vancouver, în Canada. Unul din subiecte era: „Dumnezeu-Bărbat”.

Caută în Dogmatică! Aceasta este partea teandrică a lui Iisus Hristos, că Dumnezeu nu se descoperă lumii de la început și până la sfârșit în persoană feminină, ci în bărbat.

Și Dumnezeu teandric se unește cu omul bărbat, cu ființa omenească de bărbat, și atunci se face Dumnezeu-Bărbat. Astfel Dumnezeu activează în lume ca Dumnezeu-Bărbat și ca Bărbat-Dumnezeu.

Toată activitatea lui Dumnezeu în lume este și dumnezeiască și omenească. Când plânge pentru Lazăr, plânge ca om. Lupta care a fost la Sinodul IV Ecumenic cu monofiziții, că ei despărteau la Hristos firea de ipostas. Dar Sfinții Părinți au venit cu atâtea argumente din Evanghelie, că Hristos lucrează și dumnezeiește și omenește, în tot timpul vieții Lui.

Bunăoară când era în Vitavara și le-a spus la apostoli: *Lazăr a murit și mă bucur că n-am fost acolo*. Și atunci când ajunge în Betania, iese Marta înainte: *Doamne, dacă erai Tu aici, nu murea Lazăr, fratele nostru*. Dar Mântuitorul a lăcrimat, că iubea și pe Lazăr și pe cele două surori, că erau credincioase. Și ziceau oamenii: *Vezi cât îl iubea pe el, că a lăcrimat!*

Dar El plânge ca om, că cine nu plânge după prietenul lui iubit? „Vă arăt că plâng ca om, nu ca Dumnezeu, că Dumnezeu nu plânge”. Dar, când a ajuns acolo, a întrebat: *Unde l-ați pus?* – *Doamne, nu putem să intrăm, că-i mort de patru zile și miroase!* Și a strigat: *Lazăre, vino afară!*, după patru zile.

Aici se vedeau cele două lucrări, omenirea și dumnezeirea lui Iisus Hristos. Aici ca om plânge, dincolo ca Dumnezeu îl cheamă afară. „Să vă arăt Eu, că în Mine nu-i numai omenire! Eu sunt Cel care dau viață la toate viețuitoarele de sub cer”.

Aici arată Sfinții Părinți cele două lucrări în Iisus Hristos, omenirea și dumnezeirea. Dar în câte locuri din Sfânta Evanghelie se arată cele două firi ale lui Iisus Hristos! Când zice la înmulțirea pâinilor ca om: *Milă-Mi este de popor, că sunt ca oile care n-au păstor*. Îi era milă, că de trei zile mergeau după El să asculte cuvântul. *Cei ce-L caută pe Domnul, nu se vor lipsi de tot binele*.

Dumnezeu avea grijă, că știa că sunt flămânzi. Ziceau Apostolii: *Doamne, dă drumul poporului să meargă prin sate, că mor de foame! Trei zile sunt de când au venit*. Ce le zice Mântuitorul? „*Dați-le voi de mâncare!* Hrăniți-i și voi cu cuvântul lui Dumnezeu”. Căci **cuvântul lui Dumnezeu este și hrană și pâine și apă și rouă și râu și viață și toate**, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul.

A avut grijă de ei. Ei au venit pentru cuvântul Lui. „Ei au venit să asculte cuvântul și să caute Împărăția cerului. Eu sunt dator, ca Dumnezeu, să am grijă de cele ce le trebuie ca oameni”. A luat pâinile, le-a binecuvântat și le-a dat să le împartă.

Ai văzut, ca om îi este milă de popor, iar ca Dumnezeu înmulțește pâinile.

În Grădina Ghetsimani, ca om, firea omenească se temea de patimi, se înfricoșa de chinuri, că El era Dumnezeu și știa ce ar să sufere. Până la urmă vedea toate și dureri și chinuri și toate, toate.

Ca om se teme, ca Dumnezeu biruiește moartea și învie din morți. Rabdă toate și se jertfește pentru

mântuirea întregii lumi. Și arată cele două lucrări și două voințe și două firi în Hristos, împotriva monofiziților.

Aici lucrează Dumnezeu cu partea Lui teandrică, și nu se arată în El niciodată gen feminin. Și dincoace se unește cu omul, nu cu ființă femeiască, ci cu firea bărbatului, și este Dumnezeu-Bărbat și după ființa omenească și după firea dumnezeiască.

CUVÂNT LA ÎNMORMÂNTAREA PĂRINTELUI CALIOPIE APETRI († Mai 1978)

Dumnezeu a făcut trei lumi. Una este în ceruri. Acolo este numai lumină, numai bucurie, numai cântare, numai mângâiere, numai veșnicie, numai desfătare și tot ce vrei pentru ființele raționale.

Aici pe pământ este o lume învrăstată, o lume schimbăcioasă. Aici tinerețea este împreunată cu bătrânețea; sărăcia, cu bogăția; bucuria, cu întristarea; viața, cu moartea, și orice vom voi, toate le găsim amestecate.

Iar dincolo de mormânt, în lumea cea de dedesubtul pământului este numai scârbă, numai muncă, numai chinuri, numai lacrimă, numai durere, numai întristare și numai veșnicie în cele grele și dureroase.

Preasfântul și preabunul nostru Dumnezeu, Care a binevoit să binecuvinteze neamul omenesc și să se înmulțească pe acest pământ, Care, pentru greșala primilor noștri protopărinți, a izgonit pe om aici, în această vale a plângerii și a ispitirii, în acest loc de

lămurire și de pregătire pentru veșnicie, nu ne-a lăsat pe noi sub osânda cea dintâi.

A trimis pe noul Adam, Hristos. Prin sângele Său vărsat pe cruce a venit mângâierea și mântuirea neamului nostru. A venit căderea printr-un om, iar printr-un Om-Dumnezeu a venit mântuirea neamului omenesc.

Acum nădejdea mântuirii noastre este tare, când ne aducem aminte de cuvântul Mântuitorului, Care a zis: *Cel ce crede întru Mine, chiar de va muri, viu va fi*. Deci, așa și iubitul nostru frate, Protosinghelul Caliopie, care a fost botezat în numele Preasfintei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt, care a crezut cu tărie în Hristos, Dumnezeu și Mântuitorul nostru, care a luat și al doilea botez duhovnicesc, călugăria, și peste toate și hirotonia, nădărdum la puterea cea negrăită și mila cea nemăsurată a lui Dumnezeu, că s-a mutat acum din moarte la viață.

Dacă ar fi viața noastră și numai un minut, nu putem să nu greșim lui Dumnezeu, deoarece *întru fărădelegi ne-am zămislit și în păcate ne-am născut*, sau cum zice dumnezeiescul Iov: *Cum se vor naște copii curați din strămoșii cei necurați?*

Toți am moștenit păcatul de la primul om, și tot ce se naște din trup, trup este, iar carnea și sângele nu pot să moștenească Împărăția Cerului, dacă n-am avea nașterea cea din apă și din Duh, de care ne-am învrednicit cei care auzim cuvântul.

La iubitul nostru frate Caliopie – fiindcă cu nevrednicie i-am fost stareț și duhovnic și a crescut pe lângă noi în familia noastră, care a mers cu mine în obștea cealaltă de la Mănăstirea Slatina – am observat trei mari fapte bune.

Mai întâi – ca duhovnic, știu taina vieții lui – s-a luptat foarte tare să ducă viață curată, după făgăduința care a depus-o înaintea dumnezeiescului Altar. Și-a dus în toată viața rânduiala aceasta, s-a stăpânit pe sine cu post, cu înfrânare, cu veghere, cu rugăciune, cu lacrimi, să nu calce votul făgăduinței, știind că n-a făgăduit unui om, ci lui Dumnezeu, Care cercetează inimile și rărunchii.

A doua faptă bună cunoscută de mine și poate și de alții a fost milostenia. Mulți săraci au plâns după el, după ce-a plecat din stăreția acestei mănăstiri; multe văduve îmi spuneau că primeau ajutor de la el. L-am cunoscut om milostiv și foarte deschis la mână. Nu a cerut nimeni de la el și să se ducă de aici mândrit.

Iar a treia faptă bună a fost jugul cel sfânt și tare al suferinței. Pentru că a dus jugul bolii până la mormânt; aproape 20 de ani de suferință a fost întristat sufletul său, dar duhul lui s-a bucurat. Că *întristarea cea după Dumnezeu*, cum zice marele Apostol Pavel, *pocăință și mântuire lucrează*.

El a răbdat până la ultima suflare, că i-am făcut trei Sfinte Masluri, l-am împărtășit și i-am citit câteva dezlegări. A suferit, ducând crucea suferinței. Cel mai bun motiv că s-a ușurat, și credem în mila, lui Dumnezeu că s-a și mântuit, a fost că și-a dus crucea suferinței până la capăt.

Sfântul dumnezeiescul Isaac Sirul zice așa: „Precum focul curăță rugina de pe fier, așa boala curăță păcatul de pe om”. Chiar dacă a greșit și el ca un om ceva, dar suferința cea de-atâția ani și întristarea și durerea lui cea lăuntrică și cea exterioară l-au curățit, și acum se duce la odihnă. Acum, după

cuvântul Mântuitorului, vine la Hristos ca să ia mângâiere și odihnă după o luptă dusă în această viață cu cei trei vrăjmași ai mântuirii noastre: lumea, trupul și diavolul.

Iubiții mei frați, dar oare fratele nostru, Protosinghelul Caliopie, când va veni la trâmbița cea mare a judecății, așa o să vină, cum îl vedem acum? Oare va veni așa, un trup galben și strivit de durere și aproape fără să aibă chipul cel dintâi și lipsit de viață? Nu, frații mei! Ascultați pe dumnezeiescul și marele Apostol Pavel, gura lui Hristos, vasul alegerii, ce ne spune. El arată foarte deslușit cele patru însușiri ale trupurilor noastre după învierea cea de apoi. Ce zice? *Seamănă-se trup stricăcios, scula-se-va trup nestricăcios.*

Nu se va mai scula părintele nostru cu trup de acesta de țărână! Doamne ferește! Trupurile dreptilor, după înviere, nu se mai taie de săbii, nu se mai omoară de arme, nu mai au putreziciune, nu se mai vatămă de bătrânețe, de boală, de neputință, absolut. Se scoală întru nestricăciune.

Și iarăși zice marele Apostol Pavel: *Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere.* Auzi câtă putere are trupul unui drept la ziua judecății? Să întrebăm pe marele Vasile: Numai cu amenințarea poate să clatine lumea ca pe-un măr; poate să biruiască nenumărate oștiri; poate să mute munții din loc; poate să intre prin ușile încuiate; poate să facă oricare minune, pentru că se scoală trupuri puternice, nu în slăbiciune. Atâta putere le-a dat Dumnezeu celor care I-au slujit Lui.

Iar zice marele Apostol Pavel: *Seamănă-se trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc.* Iată ce zic

dumnezeieștii Părinți. Trupurile noastre după înviere, atât de subțiri vor fi și atât de duhovnicești, că într-o clipeală de ochi vor ajunge în ceruri, într-o clipeală de ochi în iad, pe pământ, la marginea lumii și oriunde. Cu atâta iuțeală se vor mișca, cum arată și dumnezeiescul prooroc Iezechiel, zicând: *Alerga-vor, Doamne, în grabă și mai repede ca razele fulgerelor se vor întoarce sufletele la Tine.*

Nu mai este distanță pentru trupurile duhovnicești. Nu mai este greutate. Dimpotrivă, este multă ușurătate, multă duhovnicie și multă subțirătate. Ca fulgerul și mai repede ca fulgerul se poartă aceste trupuri duhovnicești, asemenea cu îngerii lui Dumnezeu, după cum ne învață Mântuitorul, că la judecată nici nu se mai însoară, nici nu se mai mărită, ci sunt toți ca îngerii lui Dumnezeu.

Și iarăși a spus marele Apostol Pavel: *Seamănă-se întru necinste, scula-se-va întru slavă.* Că ce este omul? Un pumn de țărână, o mâncare a viermilor, o nimica, o umbră pe pământ, un vis și o floare. Dar nu se mai scoală așa la dreapta judecată! Dar cum? Ascultă pe dumnezeieștii Părinți. Ascultă întâi pe Hristos, Care spune că *dreptii vor străluci ca soarele întru împărăția Tatălui Meu.*

Ia închipuiți-vă acum, că stăm câteva minți de față aici, că lângă soarele acesta, fiind la amiază și nefiind nori, ai mai vedea un soare și încă unul și încă o sută și încă o mie, și încă zeci de mii de sori. Câtă spaimă ar fi aici! Cât cutremur ar fi aici! Câtă groază și minunăție, văzând atâta lumină simțită! Dar când vor veni milioane și milioane de drepti și de sfinți și toți vor străluci ca soarele? Gândiți-vă ce spaimă, ce bucurie, ce mângâiere și ce cutremur va fi peste toate inimile oamenilor!

Și așa iubitul nostru frate, Protosinghelul Calio-pie, va fi unul din acești sori care va străluci înaintea Mântuitorului și va veni pe norii cerului odată cu nenumărații îngeri și cu toate cetele dreptilor.

Așa credem, așa mărturisește Biserica și așa nădăjduim că vom vedea pe iubitul nostru frate, Caliopie, venind cu slavă și cu cinste mare. Vor veni ceata începătoriilor, cum zic dumnezeieștii Părinți, care vor suna trâmbițele cerului. Că zice dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „De ai auzit pe apostolul că Domnul va veni întru glasul trâmbiței de apoi, să nu crezi că una va fi trâmbița!” Că auzi ce spune în Evanghelie: *Va trimite pe îngerii Săi cu trâmbițe și vor suna, ca să deștepte pe cei morți de la începutul lumii până în ziua aceea.* Așa zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Mulți vor fi îngerii, fără număr, nenumărate vor fi trâmbițele de aur care vor suna”.

Dar unde vor suna? Auzi ce spune Sfântul Grigorie Teologul: „Fiecare înger va suna în locul care l-a păzit pe pământ”. Ce zice Proorocul Moise în cântarea a doua? *Și a pus numărul hotarelor, limbilor, după numărul îngerilor lui Dumnezeu.* Ai auzit? Deci, fiecare hotar de țară, fiecare hotar de provincie, de regiune, de sat, fiecare oraș, fiecare mănăstire, toate au îngerii lor. Și fiecare înger va suna deasupra locului care i-a fost încredințat să-l păzească în veacul de acum pe acest pământ.

Și acești îngeri sunt din ceata începătoriilor sau a căpeteniilor, care este prima ceată a ierarhiei celei dintâi, după Sfântul și dumnezeiescul Dionisie Areopagitul, pe care Sfântul Ioan Damaschin îl numește „Pasărea cerului”.

Deci, când vor suna trâmbițele acelea, auzi ce spune dumnezeiescul Grigorie: „Ce trâmbițe vor fi acelea care vor fi sunate de milioane de îngeri? Care vor spinteca văzduhurile! Care vor despică mormintele! Care vor trezi morții cei din veac! Într-o clipeală de ochi îi vor întrupa, din cele patru stihii din care a fost corpul omenesc: din apă, din pământ, din foc și din aer.

Ce trâmbițe vor fi acelea care vor străbate pământul și vor ajunge în fundul iadului să cheme toate duhurile, toți dracii și pe toți cei păcătoși? Ce trâmbițe vor fi acestea, că și în sus vor suna, vor desface cerurile, și mai presus de toate cerurile va ajunge glasul lor să cheme toți îngerii cei fără de număr și toate cetele dreptilor la judecată?”

Atunci se va împlini cuvântul marelui prooroc David, cel zis prin Duhul Sfânt: *Chema-va cerul de sus și pământul de jos, ca să aleagă pe norodul Său.* Când auzi că va chema cerul, înseamnă toate puterile îngerești; toți îngerii din cer se vor coborî la glasul trâmbiței. Iar când zice de pământul de jos, înseamnă toți oamenii de la zidirea lumii și toate duhurile răutății, care sunt în văzduh, pe pământ și în iad. Că zice: *Chema-va cerul de sus și pământul de jos.* Pentru ce? *Ca să aleagă pe norodul Său.*

Atunci va despărți pe cei drești de cei păcătoși, după cum spune Scriptura, *precum desparte păstorul oile de capre. Și vor merge cei ce au făcut cele bune în odihna și desfătarea cea veșnică, iar cei ce au făcut cele rele și nu s-au pocăit, în munca și osânda veșnică.*

Așadar, să ne învrednicească mila și îndurarea lui Dumnezeu, ca împreună cu iubitul nostru părinte,

Caliopie, de care ne despărțim acum pentru puțin timp, să avem parte cu ceata îngerilor, împreună cu toți sfinții care au bineplăcut lui Hristos Dumnezeu, de fericirea cea fără margini, de bucuria și desfătarea în Duhul Sfânt, în veacul cel viitor. Amin.

PILDA BOGATULUI NEMILOSTIV ȘI SĂRACULUI LAZĂR

Nicăieri în Sfânta Scriptură nu s-a arătat așa de luminat despre iad, precum Însuși Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a descoperit în Sfânta Sa Evanghelie, în pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr.

Ce zice? Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele. Iar săracul Lazăr zăcea înaintea porții lui, plin de bube, dorind să se sature de fărâməturile ce cădeau de la masa bogatului; dar câinii, venind, îi lingeau rănille.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Ți-am trimis pe săracul Lazăr la ușa ta, ca să se facă ție învățător de faptă bună și pricină de iubire de oameni, dar ai trecut cu vederea folosul. Întrebuințează-l acum, însă spre mai mare muncă și pedeapsă”.

Și a murit săracul și a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam, adică în veșnica bucurie a raiului, împreună cu proorocii, cu apostolii, cu mucenicii și cu toți dreptii.

Vedeți că săracul și mult răbdătorul Lazăr a intrat în rai după moarte, iar zgârcitul și nepocăitul bogat a fost aruncat în iad cu diavoli. Că spune mai departe dumnezeiasca Scriptură: *A murit și bogatul*

și a fost îngropat, iar sufletul l-au dus în fundul iadului.

Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui. Și a zis: „Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci rău mă chinuiesc în această văpaie”.

Zadarnic cere bogatul apă să-și ude limba, căci nimeni nu-i dă. Avraam nu l-a ocărât, ci cu blândețe i-a zis: *Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune în lumea aceasta și Lazăr, cele rele; iar acum el se bucură, iar tu te chinuiești.*

Dar de ce bogatul a primit cele bune în lumea aceasta? De ce a trebuit să aibă parte de bunătați în lumea aceasta, dacă în schimb, dincolo de mormânt, este trimis în muncile iadului?

Iată ce zic Sfinții Părinți: Bogatul, la poarta căruia stătea Lazăr și veneau câinii și-i lungeau rănilor lui, și nu se îndura să-i dea fărâmurile de la masa lui, avea și el ceva bun. A avut și el ceva bun ca om. Și pentru acele fapte bune, i-a îngăduit Dumnezeu în lumea aceasta să trăiască, să chefuiască, să se veselească. I-a plătit fapta bună! Că fapta bună cere răsplătire de la Dumnezeu, sau în veacul de acum, sau în cel viitor. Dar el n-a fost vrednic de plata cea veșnică și Dumnezeu i-a plătit aici în puține prin viața pe care a trăit-o.

Și Lazăr, cele rele. Care cele rele? Lazăr, cât de drept era și sfânt, ca om avea și el câteva păcate; că nimeni nu-i fără de păcat, numai Dumnezeu. Și atunci pentru păcatele lui, a suferit aici dureri și răni și necazuri, și a plătit aici; a făcut canonul, ca acolo să se veselească. Și i-a zis Avraam: *Și acum, fiule, el*

se odihnește și se bucură, iar tu te chinuiești. Deci n-a reușit bogatul cu cererea lui.

Și văzând că n-a reușit – auzi cât a ținut vorba între ei –, începe cel de-al doilea dialog: *Dacă-i așa, părinte Avraame, adică dacă nu se poate ca Lazăr să-mi aducă un deget înmuiat în apă aici în văpaia iadului, atunci trimite-l pe Lazăr în casa tatălui meu, că mai am cinci frați, să le spună lor unde mă muncesc eu, să nu vină și ei la acest loc de muncă.*

Ai auzit nemilostivul cum se face milostiv acum? Cel care nu se îndura și petrecea în mahmurii și în beții, ai văzut că durerile iadului l-au făcut milostiv? Ce zicea? „Mă ard eu aici, mă chinuiesc, măcar frații mei, săracii, să nu vină aici!” Și îl roagă pe Avraam să trimită pe Lazăr la casa lor. Auzi că dragostea trece și dincolo de mormânt? „Măi, măi, săracii! Ei nu știu ce-i aici!”

Dar nici aceasta n-a dobândit-o bogatul, pentru că auzi ce spune Evanghelia: *Atunci a zis Avraam: Fiule, au pe Moise și pe prooroci. Adică cele cinci cărți pe care le-a scris Moise, și cărțile proorocilor. Bogatul, însă, a început a se împotrivi: Nu, părinte Avraame, că au scriptura și pe Moise, numai dacă o să meargă cineva din morți să le spună ce chinuri sunt, au să creadă! Atunci Avraam a adeverit lucrul acesta: Ba nu, fiule, dacă nu cred lui Moise și proorocilor, chiar de-ar învia cineva din morți tot nu vor crede. Și aceasta o adeverește Mântuitorul la învierea lui Lazăr.*

Dacă a înviat Lazăr din morți, după patru zile, l-a crezut cineva? Ai auzit ce spune Evanghelia? *Și pândeau iudeii să omoare și pe Lazăr și pe Hristos. În loc să întrebe: „Măi, ce-ai văzut dincolo, că vii*

după patru zile de pe cealaltă lume?” Ei voiau să omoare și pe Lazăr, ca să tăgăduiască minunea Mântuitorului, cea mai vestită, înainte de moartea Sa, și să tăgăduiască pe Hristos. Vezi cât este de adevărat!?

Dacă ar veni unul acum din morți și ar începe a predica într-un oraș undeva, știi ce fac? Imediat îl arestează! „Măi nebunule, ce bagi panică în lume?” Așa se întâmplă cu oamenii. Chiar de-ar învia cineva din morți.

Dar, dacă crede Sfânta Scriptură, îi mai de crezare cuvântul lui Dumnezeu, decât dacă învie unul din morți. Ai văzut ce spune Apostolul Petru? *Noi am văzut pe Domnul în munte – Muntele Tabo-
rului –, dar avem mai adevărat cuvântul credinței.*

Ai văzut? Cu toate că-L văzuse la Schimbarea la Față pe Hristos, dar mai adevărat avem cuvântul credinței, adică Sfânta Scriptură. Deci, Sfânta Scriptură când ne spune un lucru, Dumnezeu ne vorbește prin ea. Aceasta a vrut să spună Avraam.

Apoi continuă dialogul: *Fiule, mai este ceva: Între noi și voi mare prăpastie s-a întărit, ca nici aceia să nu poată veni la noi, și nici noi să nu putem merge la voi. Știți voi ce înseamnă prăpastia aceasta? Întrebați pe Sfântul Grigorie de Nyssa, la cuvântul pentru cei care cheamă spiritele: „Măcar dacă îmi spui tu mie, spiritistule, că chemi duhurile morților, adică sufletele morților, dar pe mine prăpastia mă înfioară”. Că duhurile răutății, dracii, vin la spiritiști și se arată în chipul neamurilor, a mamei, a tatei și zic: „Uite, l-am văzut pe tata, pe mama!” Toți aceștia sunt draci, care iau chipul rudeniilor moarte.*

Zice: „Tu dacă zici că vine cutare la cheremul tău, că-l chemi la masa spiritistă, la medium, eu te întreb pe tine cum poate trece prăpastia de care spune Evanghelia? *Că între noi și voi mare prăpastie este*”. Dar știți voi ce-i prăpastia aceea? Este puterea Atotțiitorului Dumnezeu, care a pus hotar sufletului. „Până aici să mergi, pe pământ nu te duci!” Numai cu economie dumnezeiască, când l-ar trimite pe unul să se arate undeva.

Dar de ce nu dă Dumnezeu drumul acum părintelui Caliopie, pe care l-am îngropat deunăzi sau părintelui Nicodim sau părintelui cutare, ca să vină să ne spună? Dacă ar veni, noi nu ne-am putea mântui. Dar de ce? N-am avea credință! Auzi ce spune Apostolul Pavel: *Prin credință umblăm, nu prin vedere*. Ce este credința? Întreabă pe același apostol: *Este încredințarea celor nădăjduite și dovedirea lucrurilor celor nevăzute*.

Eu, care am credință, n-am nevoie să văd, că dacă văd, nu mai am credință. Ai auzit ce spune Apostolul Petru? **Fără credință nu este cu putință omului să placă lui Dumnezeu**. Deci de aceea nu le dă drumul, ca noi să rămânem sub credință și să fim fericiți de Duhul lui Dumnezeu și de Hristos, Care a zis: *Fericiți de cei ce n-au văzut și au crezut*.

Dar că ne aud pe noi cei morți, adică dreptii din Rai și morții din iad și că ne văd, ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur, că ei pururea ne văd. Și când văd că cei din neamul lor sunt răi, bețivi, curvari, hoți, înjurători, hulitori, necredincioși, foarte mult plâng și se roagă: „Iată, Doamne, cum au uitat de Tine!” Iar când văd că facem fapte bune, foarte se bucură, că știu că o să moștenim bucuria împreună cu ei în cer.

Deci voi, care ați venit aici, ați pornit la rugăciune pentru voi pe cei din ceruri. Dar știți voi cât este starea asta, ca să ne vadă pe noi și să ne audă? Numai până la Judecata de Apoi. De la Judecata de Apoi s-a închis ușa, s-a pus capacul. Cei din Rai nu mai văd pe cei din iad, dar nici pe cei de pe pământ. N-ați citit „Ușa Pocăinței”? Iată de ce:

După judecata universală, la sfârșitul lumii, pentru că nu mai este de folos credința de atunci înainte, că nu mai avem ce crede, că ne ducem acolo să vedem, că mergem numai în vedere, nu mai este nevoie să se lase starea asta provizorie, ca să ne vadă ei pe noi și să ne audă. Dar acum de ce îi lasă să ne vadă? Pentru că dragostea a trecut dincolo de mormânt și ca să-i pună la rugăciune; că și cei răposați, când ne văd pe noi aici că suntem în ispite, în necazuri, în griji, cad la Dumnezeu, că sunt minți goale fără de trupuri, minte către minte: „Doamne, nu lăsa pe tata, pe mama, pe sora!... Uite se prăpădește în păcate! Doamne, dă-i gând să vină la pocăință, nu-l lăsa, că se duce în iad!”

Dar aceasta după învierea cea de obște nu va mai fi.

Ați văzut cum va fi după învierea cea de obște? Cei din iad vor vedea pe cei din Rai, dar cei din Rai nu-i mai văd. Dar de ce? Pentru că acum este starea provizorie. Ei stau în Rai, dar se supără din cauza noastră. Când ne văd că facem rău, ei se întristează. Și auzi ce cântă Biserica? „Unde nu este durere, nici întristare, nici suspin”. Asta va fi de la judecată înainte. Dar acum ei, văzând pe sora, pe fiul, pe nepotul că face păcate pe pământ, și știind că se face vrednic de munca cea veșnică și-L mânia pe

Dumnezeu, se întristează și cad și se roagă să-l ierte Dumnezeu.

Și această stare, Dumnezeu anume o lasă, ca să-i pornească spre rugăciune, ca prin rugăciunea aceea să împlânzească dreptatea lui Dumnezeu, ca să-i ducă pe toți la mântuire.

Ce se întâmplă însă de la judecata universală înainte? Ați văzut, dacă ați avut ocazia în viață, un foc mare în timpul nopții, pe un deal. Și noi am fi pe alt deal sau pe-un șes. Și ar fi oameni lângă focul acela, la lumina cea mare, iar noi am fi departe de foc, la întuneric. Așa este că noi de la întuneric îi vedem pe cei de la lumină? Îi vedem. Dar acei de la foc, dacă-i noaptea și-i întuneric beznă, ne văd pe noi? Nu! Până nu intrăm în raza focului, nu ne văd. Așa se întâmplă după Judecata de apoi, că vorbim după „Viața repausaților”.

Cei din iad vor vedea pe cei din rai, din lumină, iar cei din lumină nu vor mai vedea pe cei de la întuneric, ca să nu se mai întristeze, după cum spune: „unde nu este întristare și durere”. Aceasta va fi de la Judecata de apoi înainte. Dar până atunci cei din Rai ne văd și ne-aud, și foarte tare îi doare inima și se supără când văd că facem rău, și foarte îi bucurăm pe dâșii când facem bine.

De aceea, în starea asta în care ne aflăm acum, când Biserica mijlocește pentru cei din cer și pentru cei din iad, este o mare fericire, câtă vreme Sfânta Biserică are Liturghia. Scrie la Daniil proorocul: *Va înceta jertfa și turnarea și în Biserică va fi urâciunea pustuirii*. Va fi vai și amar când vor plânge Bisericile lui Dumnezeu și nu va mai fi Sfânta Liturghie. Că atunci nu se mai pot scoate sufletele din iad.

Deci acum, cu darul lui Hristos, având libertate și putând face Sfânta Liturghie și slujbe pentru morți și pentru cei vii, ferice de acei care se îngrijesc din vreme și se silesc să-și facă cât pot și cât este vreme cele ce sunt de folos pentru sufletele lor și pentru ale celor din Rai și pentru ale celor din iad.

Și acestea vi le-am spus pentru că zic unii: „Da, dar el este în iad, el este în cer...”. Nu. După moarte nu mai este distanță. Ai văzut că bogatul din fundul iadului vorbește și aude pe cel din înălțimea cerului, din Rai. Iar ca să fie sufletele prezente aici, ele sunt prezente cu vederea și cu auzul aici, dar cu ființa nu, că este prăpastia, adică puterea atotțiitorului Dumnezeu. Aceasta stăpânește să nu vie cu prezența aici, ca noi să umblăm prin credință și nu prin vedere, ca să avem fericirea cea zisă în fericirea a zecea de Hristos, după înviere: *Fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut*. Amin.

ISPITIREA DIN CELE OPT PĂRȚI

Să cunoaștem meșteșugul războiului nevăzut și să vedem din câte părți suntem atacați în lupta noastră duhovnicească de fiecare ceas și minut.

Și, fiindcă nu tot cel ce se luptă se încununează, avem trebuință de mare trezvie și grijă în toată vremea asupra luptelor celor de gând și asupra dracilor care ne dau război, ispitindu-ne din cele opt părți: din spate, din față, din stânga, din dreapta, de sus, de jos, dinăuntru și dinafară.

Ispita din spate

Diavolul îți aduce aminte păcatele pe care le-ai făcut înainte, ca să-ți spurce mintea cu ele; poate ai

înjurat, poate ai desfrânat, poate ai furat, și tu te-ai lăsat de ele, dar el ți le-aduce iar aminte.

Memoria noastră este ajutată de imaginație la relele pe care le-am făcut, când ne-am petrecut viața fără grijă și fără paza minții.

Care-i scopul lui? Să-ți aduci aminte de ele, poate le vei mai face. Când vezi că diavolul ți-aduce în minte gândurile care le-ai părăsit și păcatele care nu le-ai mai făcut, să știi că te ispitește din spate, cu cele ce le-ai uitat. El nu vrea să le uiți, el vrea să ți le amintească, ca să te ispitească cu ele.

Ispita din față

Când ne tulburăm cu mintea pentru cele ce închipuim că vor veni asupra noastră, suntem ispitiți din față. „Măi, am să îmbătrânesc; o să vină o boală; o să vină un război; o să vină o foamete; o să vină un potop; cutare mă pândește, are să-mi facă rău; o să-mi iasă înaintea, o să-mi fure...”, și începi a te tulbura cu mintea de cele care crezi tu că or să vină asupra ta. Și te tulburi degeaba, că nimeni nu știe ce are să fie. Dar vrăjmașul, ca să nu fii liniștit, îți dă tot felul de gânduri.

Aceste închipuiri le aduce vrăjmașul în mintea noastră cu scopul de a ne tulbura și a ne înspăimânta de cele pe care le credem că vor veni asupra noastră.

La aceste ispite avem cuvântul Mântuitorului: *Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei.*

Ispita din stânga

De câte ori vom cunoaște păcatul și totuși ne vom lăsa momiți de el și îl vom lucra cu mintea, cu cuvântul sau cu fapta, atunci ne ispitim din stânga.

Eu știu că-i păcat să mănânc mult, dar mănânc mult; eu știu că-i păcat să beau, dar beau; eu știu că-i păcat să urăsc pe cineva, dar urăsc; eu știu că-i păcat să vorbesc de rău, dar vorbesc; eu știu că-i păcat să țin minte răul, dar țin minte; eu știu că-i păcat să fiu desfrânat sau să fur sau să înjur sau să fumez, dar mă las biruit și fac aceste păcate.

Așa suntem ispitiți din stânga, prin chipul cel arătat al răutății.

Ispita din dreapta

Ispita din dreapta este de două feluri. Prima este atunci când credem în visuri sau vedenii și, crezând în ele, suntem înșelați de draci. Dracii se fac în chipul lui Hristos, în chipul Maicii Domnului, în chip de ierarhi, în chip de mucenici, precum zice Apostolul Pavel: *Satana se prefăce în chip de înger al luminii*.

Dacă credem în aceste năluciri și visuri suntem ispitiți din dreapta.

Iarăși, este ispită din dreapta, atunci când facem fapta bună cu scop rău și nu spre slava lui Dumnezeu, și n-avem smerenie; când zidim pe temelie de umbră.

Ispita de sus

Ispita de sus este tot de două feluri. Când începem o nevointă mai presus de puterea noastră fizică sau intelectuală. Nevoința trebuie să se facă cu dreaptă socoteală, după măsura puterii fiecăruia. Nimeni nu are voie să ia o nevointă mai presus de puterea lui. Marele Vasile spune: „Măsura înfrânării se ia după măsura puterii fiecăruia”. Nu toți pot să postească la fel, sau să facă metanii la fel, sau să facă

milostenie. Fiecare după măsura și după puterea lui să facă fapte bune.

Când ai luat o nevoie mai presus de putere, diavolul râde de tine. Știi cum este? Ca și cum ai lua un sac greu, care nu-l poți duce deloc; îl duci oleacă și-l lași jos mai încolo.

Ispita de sus mai este și atunci când iscodim Sfintele Scripturi mai presus de puterea înțelegerii noastre. Sfântul Apostol Pavel spune: *Cât ați fost prunci, v-am hrănit pe voi cu laptele cel cuvântător al Evangheliei, că nu erați în stare să mâncați hrană vârtoasă.* Iar Sfântul Grigorie de Nyssa spune: „Nu spargeți oasele Scripturii, având dinții înțelegerii de lapte!” Că vrem să ne băgăm la lucruri care nu le înțelegem și care nu le-am citit la Sfinții Părinți și n-au tâlcuirea celor mai mari teologi ai lumii. O iscodire ca aceasta vine din mândrie și, dacă cineva nu se va smeri, ajunge la nebunie, la hulă și la eres.

Cu ispita de sus au fost înșelați toți sectarii, toți ereticii de la începutul lumii, că au vrut să înțeleagă Scripturile după mintea lor.

Sfânta Scriptură este un izvor fără de fund, pentru că este înțelepciunea lui Dumnezeu. Scriptura este ca o mare care nu are fund. Dacă eu nu știu să înot și mă bag în mare, nu-i de vină marea că mă înec; eu, obraznicul și îndrăznețul, m-am băgat într-o apă mai adâncă decât mine și m-am înecat.

Sfântul Grigorie Teologul a asemănat iscodirea Sfintelor Scripturi cu o prăpastie, zicând: „Și privirea la cele înalte fără de frâu, poate să ne dea nouă brânci în prăpastie”. De aceea iscodirea Sfintelor Scripturi mai presus de înțelegerea noastră este ispită de sus.

Ispita de jos

Este atunci când nu vrem să facem fapta bună după puterea noastră. Eu aş putea să postesc până seara, dar mă lenevesc. Eu aş putea să fac milostenie mai multă, dar mă zgârcesc. Eu aş putea să fac metanii mai multe, dar nu fac. Eu aş putea să priveghez mai mult; dar nu priveghez. Eu aş putea să mă rog mai mult; dar nu mă rog, şi mă las, vorba ţăranului, pe tânjală.

Când nu ne ridicăm cu lucrarea faptei bune, după puterea noastră, până la nivelul la care suntem datori să ne ridicăm, suntem ispitiţi de jos, adică ne trage diavolul în jos de la măsura şi de la limita faptei bune, care suntem datori s-o lucrăm.

Ispita din afară

Ispita din afară vine prin cele cinci simţiri, adică prin vedere, auz, gust, miros şi pipăire – care se numesc la Sfinţii Prooroci **ferestre ale sufletului**. Prin aceste cinci simţiri, omul primeşte mari păcate în sufletul lui, dacă nu are trezvia atenţiei şi paza minţii. Cele cinci simţiri sunt cinci şipote fireşti ale noastre, prin care diavoliul toarnă în sufletul nostru tot felul de patimi şi răutăţi.

Mai folosesc diavoliul o altă ispită mai mare decât cele cinci simţiri: *imaginaţia*. Imaginaţia este mai subţire ca cele cinci simţiri, dar este mai groasă decât mintea.

Imaginaţia mai este numită şi simţire de obşte. Ea nu-i dă război sufletului în vremea ispitei numai cu cele ce a văzut, ci şi cu cele ce a auzit, şi cu cele ce a gustat şi cu cele ce a mirosit şi cu cele ce a pipăit. Cu toate îi dă război sufletului.

Ea prinde cele cinci simțiri și dă război sufletului. De aceea este mai greu să păzești imaginația decât cele cinci simțiri, decât însăși mintea.

Ispita dinăuntru

Dinăuntru ies toate păcatele noastre, adică din inimă, cum a zis Mântuitorul la Apostoli: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om* – atunci era vorba de spălatul mâinilor –, *ci ceea ce iese*. Că ceea ce iese, iese din inimă. Din inimă ies preacurviile, uciderile, mândria, jignirile, ura, răzbunarea, fătărnicia, viclenia, toate răutățile; ca dintr-un iad ies din inima noastră, și de aceea, oricând ies acestea din inima noastră, suntem ispitiți cu ispita dinăuntru.

Sfântul Clement spune: „Pune pe gând străjer la poarta inimii tale, ca să nu primească nici pe cele ce vin din afară, nici pe cele ce ies dinăuntru!” Să le oprești pe cele ce ies dinăuntru cu rugăciunea „Doamne Iisuse”; să le oprești pe cele ce vin dinafară cu cugetarea la muncile iadului, la fericirea raiului, la rugăciune și la celelalte fapte bune.

CELE DOUĂSPREZECE TREPTE ALE PĂCATULUI

Păcatul, de când ia ființă în mintea omului și până îl duce pe om la sinucidere, la moarte, are 12 trepte.

Dumnezeu i-a dat atâta putere omului să nu greșească! Puterea de sine stăpânitoare. Omul are atâta putere, pusă de Dumnezeu în el, că dacă ar veni toți dracii din iad, nu-l pot face să păcătuiască. Voi

nu citiți la Psaltire: *Doamne, căci cu arma buneivoini ne-ai încununat pe noi.* Și iarăși spune în Sfânta Scriptură: *Dumnezeu l-a zidit pe om și l-a lăsat în mâna sfatului său.*

Am să vă spun cum îl ia păcatul pe om, de la treptele cele mai de jos și îl duce până la sinucidere, dacă omul nu bagă de seamă să oprească păcatul de la început.

Ce este păcatul? După mărturia Sfintei Scripturi, păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu, sau boldul morții, și este urâciune înaintea lui Dumnezeu, fiind lucrul diavolului.

În Sfânta Scriptură, păcatul se numește „furnico-leu”. *Furnico-leul a murit de foame, pentru că nu avea de mâncare.* Pentru că la început păcatul este cât o furnică, numai un gând, mai pe urmă, dacă nu-l vom uide prin împotrivire, spovedanie și rugăciune, el va ajunge puternic ca un leu.

Sfântul Efrem Sirul spune că păcatul este un drac rău, care, furișându-se, pune stăpânire încet-încet pe sufletul nostru. Și pentru a putea scăpa de acest drac și să oprim păcatul să pătrundă în mintea și-n inima noastră, trebuie să avem o mare trezvie a atenției, care se naște din frica de Dumnezeu, cum zice Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Cel ce crede, se teme; iar cel ce se teme, se trezește”.

Prima treaptă a păcatului este când cineva nu vrea să facă fapta bună.

Dumnezeu a dat putere omului să facă toată fapta bună; și el, dacă nu vrea să facă fapta bună, are păcat.

A doua treaptă a păcatului este când cineva face binele, dar cu scop rău.

Sfântul Ioan Damaschin spune așa: „Binele nu este bine, când nu se face bine”.

Bunăoară să vă dau exemplu: Cineva postește și nu mănâncă, dar vorbește de rău și are ciudă pe cineva. Ce folosește postul trupesc, dacă n-are postul sufletesc unit cu el. Sau face milostenie, dar din avere de furat. Sau face fapta bună, dar se mândrește; amestecă cu slavă deșartă, cu mândrie. Iar i-a pierdut plata diavolul. Deci face fapta bună, dar nu-i bună, că-i amestecată cu răul.

Sau face fapta bună cu scop rău. Fapta bună făcută cu scop rău trece de partea scopului, și dacă scopul este rău și fapta bună se face rea. Dacă scopul este bun, atunci fapta bună rămâne întemeiată și bună.

Tot așa, când face cineva fapta milosteniei, cu scopul de-a fi lăudat de oameni, sau rugăciunea sau postirea sau altă faptă bună, care nu privește spre slava lui Dumnezeu, ci spre alt scop oarecare lumesc, acea faptă bună este fără de suflet. Este moartă. Fapta bună are trup și suflet. **Trupul faptei bune este lucrarea ei, iar sufletul sau viața ei este scopul, dacă scopul este bun și drept.**

În treapta a doua a păcatului este și lucrarea cea cu lipsă a faptei bune. Când cineva face fapta bună, dar n-o face desăvârșit, ci cu lipsă. Toată fapta bună trebuie să se facă desăvârșită și plină, nu cu știrbire. Când fapta bună este făcută cu lipsă și nu desăvârșit, atunci ne aflăm în a doua treaptă a păcatului.

Vă dau un exemplu. Când cineva se roagă lui Dumnezeu, dar nu cu mintea și cu inima, ci numai cu buzele și cu gura, răspândindu-se cu mintea la

lucrurile veacului de acum. Ori se gândește la târg, ori la ceea ce mai are de făcut, ori își aduce aminte că n-a dat mâncare la animale, orice altceva. Acela este în treapta a doua a păcatului.

A treia treaptă a păcatului este bântuiala lucrului celui rău. Adică atunci când vine momeala gândului celui rău în minte. Îi vine omului un gând de curvie, sau de mânie, sau de ucidere, sau de mândrie, sau de slavă deșartă, sau de viclenie, sau de zavistie, sau de ură, sau de răzbunare, sau, în sfârșit, orice gând pătimăș și rău, când bântuiește mintea omului, aceasta este a treia treaptă a păcatului.

A patra treaptă a păcatului este consimțirea sau unirea. Când unim mintea noastră cu gândurile pătimășe care le-am amintit mai sus sau cu oricare alt gând de păcat. Păcatul vine întâi simplu în mintea noastră. Orice gând pătimăș, să zicem: femeie, bani, slavă, n-ar fi un păcat. Este momeala gândului simplu al păcatului. Dar când noi gândim la femeie și începem a ne uni cu gândul, oarecum cu patimă, și la bani și la slavă și la orice, am trecut atunci cu mintea în treapta a patra a păcatului.

Ne-am unit cu mintea, cu gândul cel rău al păcatului. Se mai numește această treaptă și consimțire. Adică atunci când mintea începe a consimți să stea de vorbă cu gândul cel rău și pătimăș.

A cincea treaptă a păcatului este lupta. Lupta se dă de aici înainte pe toate treptele păcatului. Lupta este aceea când omul a consimțit cu mintea să stea de vorbă cu păcatul, cu gândul pătimăș, gândul păcatului, și îndată, fiind pătruns de frica lui Dumnezeu, începe a se lupta, a-l scoate din minte. Vede că nu-i bun.

I-a venit un gând de ură, de desfrânare, un gând de răzbunare, un gând de mândrie, de trufie sau de zavistie sau de pizmă sau de răutate, și îndată, văzând că nu-i bun, începe a se lupta să-l scoată din minte. În această treaptă se încaieră la luptă trei minți. Mintea drăcească, mintea omenească și mintea sfintelor puteri.

Diavolii trag mintea noastră spre rău, spre păcate; sfintele puteri sau îngerii, spre gânduri bune, iar mintea omului stă în mijloc și de bună voie se pleacă spre bine sau spre rău. În acest timp, cât mintea noastră se luptă, fie primind gândurile rele de la draci, fie pe cele bune de la îngeri, lupta aceasta în mintea omului este vrednică sau de cununi sau de pedeapsă veșnică.

După această treaptă, **trece în a șasea treaptă a păcatului, care este învoirea.** Dacă a cedat de bună voie după această luptă să se învoiască cu gândul pătimăș, cu gândul păcatului, a trecut acum în treapta a șasea a păcatului și trece de bunăvoie de la învoire la imaginație și începe să și le închipuie.

A șaptea treaptă este păcatul cu mintea. După ce omul a primit un gând pătimăș, începe a se îndulci cu mintea. Omul de la gând începe a-și imagina păcatul. Ori își închipuiește fața femeii pe care o iubea cu patimă, sau cândva a avut patimă asupra ei, ori își închipuie fața aceluia pe care-l urăște. N-ai pățit câteodată, când stai la rugăciune și e cineva care te urăște și ai ciudă pe el, parcă te sfădești cu el? Parcă dacă ar fi acolo de față i-ai zice ceva. Acum mintea este în luptă în treapta a șaptea.

Diavolii iau fața aceluia ce ne urăște sau ne-a ocărât sau ne-a făcut vreun rău, și răscolesc

amintirea răului care ni l-a făcut și însoțesc ținerea în minte a răului cu imaginația și dau război sufletului grozav, ori cu fața aceea ce-a iubit-o cu patimă, din partea poftitoare a sufletului, ori pe aceea pe care a urât-o sau te-a urât pe tine și ți-a făcut necaz.

Sau cu banul, dacă-ți place. Îți înfățișează punga de-acum, lădița cu parale, haine multe, slavă deșartă, boi mulți, oi multe, cai mulți, avere multă, și așa mai departe. Dacă l-ai scăpat din treapta învoielii, el de-acum imaginează, că dracul se numește „zugrav vechi”. Știe să zugrăvească mult mai mult decât știi tu. Până ce i-ai dat voie. Zugrăvește și femei și oameni și târguri, ce vrei.

Când vei vedea că vin acestea prin imaginație, începe să-ți dea război cu idolii păcatului. Vezi ce spune Sfânta Sinclitichia: „Idoli au stătut și m-am împotrivit!” Toate păcatele în treapta a șaptea se fac idoli. Se închipuiesc. Pe tabla împăratului minții, al imaginației, apar: femei, oameni care ne urăsc, bani, socoteli, ți-aduce aminte din urmă, fel de fel. Și sufletul în treapta a șaptea păcătuiește cu mintea și își închipuie. Oare nu pășim noi acestea? Care n-a pățit și nu pățește acestea în toată clipa?

Eu, păcătosul, le pățesc; poate voi sunteți scutiți. Cine nu-și închipuie păcatul cu mintea? Și crezi că-i ușor păcatul cu mintea! Să nu crezi că-i ușor! Auzi ce spune Sfântul Efrem Sirul: „Frații mei, nu mă aruncați în negrijă, pentru păcatul cu mintea. Dacă păcatul cu mintea n-ar fi fost greu, nu era nevoie ca dreptul Iov, cu 1850 de ani înainte de venirea Domnului, să aducă jertfă un bou în fiecare seară”.

Pentru ce? Avea șapte feciori și trei fete, și erau tineri. Și așa de tare se temea Iov de Dumnezeu, ca

nu cumva copiii lui să greșească cu gândul, încât aducea jertfe de curățire, să-i curețe pe copii de păcatul cu gândul. El nu greșea cu gândul și era înainte de Legea Veche, că era înainte de Moise. Înainte de Legea scrisă și de Legea Darului păcatul cu gândul se curăța cu jertfe.

Dacă păcatul cu gândul n-ar fi greu, zice Sfântul Efrem, n-ar fi socotit Hristos, Însuși Cuvântul și Înțelepciunea lui Dumnezeu, preacurvie întru poftă de muiere și ucidere întru a urî pe fratele. Ce zice? *Cela ce privește la femeie, spre a o pofti pe dânsa, iată a preacurvit cu dânsa întru inima sa. Iată preacurvie nevăzută! Numai cu gândul. Cela ce urăște pe fratele său, ucigaș de om este.*

De câte milioane de ori am omorât noi în viața noastră? De câte milioane de ori am preacurvit noi? De câte ori am urât pe fratele, de atâtea ori am făcut ucidere. De câte ori am privit cu patimă la o femeie, sau chiar neprivind, am imaginat-o în gândul nostru și ne-am învoit cu gândul păcatului, de atâtea ori am fost preacurvari cu inima înaintea lui Dumnezeu.

Iată de ce trebuie pocăință amară! Strașnică! Iar omul zace într-un păcat groaznic – eu, păcătosul –, nesimțirea. Din cauza nesimțirii, mi se pare că nu-s chiar așa păcătos. Doar n-am curvit azi, n-am furat azi!

De câte ori am preacurvit cu mintea și am urât pe fratele, am fost preacurvari și ucigași. Și aceasta o stabilește Însuși Dumnezeu Cuvântul. Deci, iată, fiindcă vorbim de treapta a șaptea a păcatului, cu gândul, noi suntem preacurvari de mii de ori și ucigași. Pentru că cu gândul preacurvim și cu gândul urâm pe fratele.

Ne facem și ucigași și preacurvari, și apoi ni se mai pare că suntem călugări sau chip cioplit de călugări sau momâi de pus în cânepă să se sperie vrăbiile, că avem haine lungi. Dar dracii râd de noi, că văd că în noi nu este viață și trăire, ci numai forma. Forma exterioară nu ne ajută!

Deci în treapta a șaptea omul păcătuiește cu mintea prin imaginație, după ce s-a învoit cu gândul în treapta a șasea.

Treapta a opta a păcatului este păcatul cu lucrul. Treapta a opta este mai grea. De-abia în treapta a opta omul pășește la păcat cu lucrul.

Unul care-i luptat de duhul curviei, sau de-al răzbunării, sau de-al iubirii de argint, sau de-al iubirii de slavă, sau de-al mândriei – că toți suferim de acestea în toată clipa –, până în treapta asta s-a luptat cu gândul. De ce învață Sfinții Părinți: „paza minții, paza minții!”? Trezvia atenției, ferirea minții de la păcat? Că-i același lucru. Ori vei zice vegherea minții, ori privegherea minții, ori ferirea minții, ori trezvia atenției, este același lucru. Cum ai zice: pâine, felie de pâine, bucată de pâine, fărâmătură de pâine, că tot același lucru este.

În această lucrare de pază a minții, este o lucrare de geniu pentru călugări. De aceea spune Sfântul Isihie Sinaitul în Filocalie: **Nimeni, care nu are paza minții, nu va scăpa de căpeteniile tartarului în vremea morții și în vremea când trece prin vămi.** Pentru ce? Dacă n-a păzit mintea, el a fost preacurvar nevăzut toată viața și ucigaș și iubitor de argint și iubitor de slavă și mândru, dar el n-a știut. El zace în adâncul păcatelor și nu le-a simțit din cauza nesimțirii.

Deci, în treapta a opta, omul care s-a luptat până acum de la momeala gândului, de la consimțire, de la alegerea de a trece mai departe spre luptă, de la luptă, de la învoială, de la păcatul cu mintea, cedează la păcatul cu lucrul.

Până aici s-a luptat el cu imaginațiile, cu închipuirile păcatului; de aici încolo, ori cade în păcat cu femeia, ori cade în păcatul malahiei, ori se apucă de strâns bani, ori urăște pe fratele lui și începe să-l bată, ori se mândrește, ori zavistuieste, ori se răzbună, ori dă în judecată pe cutare, ori se apucă de furat sau de fumat. Toate păcatele trec prin aceleași trepte și tot ce este în om rău, trece la păcatul cu lucrul, care este treapta a opta.

Deci el, până a ajuns în treapta a șaptea a păcatului, s-a luptat nevăzut, iar acum trece la păcatul văzut cu lucrul. În treapta a opta a păcatului, omul cedează și începe cu trupul să săvârșească păcatul cu lucrul.

Treapta a noua a păcatului este obișnuința sau obiceiul. Un duhovnic bun, la mărturisire, știe pe cel păcătos în ce treaptă este. Dacă-l întrebi așa: „Moșule, sau mătușă, sau soră, de ce fumezi?” „Părinte, m-am obișnuit cu țigara!” Deodată îți spune că este în treapta a noua. Că el n-a căzut o dată în viață. El spune că s-a obișnuit cu țigara, că ține tabachera cam aproape.

„De ce bei, moșule?” „M-am cam obișnuit, părinte, cu paharul, cu rachiul, cu vinul!” „De ce spui minciuni?” „Părinte, m-am cam obișnuit cu ele!” „De ce faci cutare păcat trupesc?” „M-am obișnuit cu el!” „De ce furi?” „Părinte, așa mi-i obiceiul!”

Deci îl cunoști de la această vorbă în ce treaptă este, adică în treapta a noua. Acestea sunt trepte mai grele de-acum. Treapta a noua este obiceiul păcatului.

Treapta a zecea a păcatului este deprinderea păcatului, nu-i obicei. Omul în treapta a noua face păcatul din când în când, din obișnuință, dar în treapta a zecea îl face mereu; s-a deprins să păcătuiască.

Treapta a zecea a păcatului este cea mai periculoasă, pentru că păcatul devine a doua fire, a doua natură. Omul fuge la cârciumă și la pahar vrând-nevrând. „Măi, da lasă-te de beție, de fumat, uite că ești bolnav! Te duci în gheenă, îți pierzi și mintea și trupul și sănătatea! Îți pierzi toate dacă mai bei! Ți-a spus și doctorul, îți spune și duhovnicul!” „Nu, domnule, m-am deprins! Eu, dacă nu beau un pahar de vin sau de rachiu, nu mai pot să trăiesc!”

El îți spune singur pe ce treaptă este. „M-am deprins și nu pot”. Ori minte, vrând-nevrând; ori curvește, vrând-nevrând; ori fură, vrând-nevrând; ori bea, vrând-nevrând; ori se bate, vrând-nevrând. De ce? Păcatul de la obișnuință a ajuns la deprindere. S-a deprins.

În treapta a zecea, păcatul devine a doua natură. Este aproape ceva firesc, natural la el. Și ca să întorci un om de pe treptele acestea la pocăință, îți trebuie mai mare luptă. În treapta a șaptea, a opta, dacă a căzut o dată, se întoarce ușor. În treapta a noua mai greu, că a început să se obișnuiască. În treapta a zecea este mult mai greu să se întoarcă.

S-a deprins și nu se lasă până nu face păcatul. El este cum zice marele Apostol Pavel: *Cine face*

păcatul, este rob al păcatului. L-a robit păcatul și-l duce la lucrarea păcatului, vrând-nevrând.

Deprinderea păcatului, oricare ar fi el, este foarte periculoasă, când ajunge în treapta a zecea. Ori iubirea de bani, ori desfrânarea, ori minciuna, ori fățarnicia, ori slava deșartă, ori beție, orice ar fi.

Treapta a unsprezecea a păcatului este deznădejdea. Aceasta este și mai periculoasă. Omul în treapta a unsprezecea, ce zice când vede că nu se mai poate opri de beție, sau de muieri, sau de păcate trupești, sau de înjurat, sau de furat, sau de fumat, sau de alte răutăți, și cade în deznădejde, că el n-ar să se mai poată opri? „Nu mă mai iartă Dumnezeu, dacă eu nu mă pot opri de la păcat!”

Aici este cumpăna cea mai mare. Că zice: „Nimic mai rău și mai tare ca deznădăjduirea!” De aceea se spune duhovnicului: „Ia aminte, o, vânătorule de suflete, duhovnice, de la aceste trei trepte să te sârguiești să întorci sufletele mai tare înapoi: de la obișnuință, de la deprindere și de la deznădejde. Deznădejdea este lângă moarte”.

Omul cade în descurajare și zice: „Nu mă mai iartă Dumnezeu, dacă eu nu mă mai pot opri de la păcat!” Vede că se duce, vrând-nevrând, la păcat și cade în descurajare. Zice Sfântul Efrem Sirul: „O, răutatea satanei! Când l-a văzut pe om deprins cu păcatul, de acum cu paloșul deznădejdiei bate război!” Să-l taie de la nădejdea către Dumnezeu.

Taie nădejdea mântuirii cu paloșul: „Nu te mai iartă Dumnezeu, măi omule! Nu vezi că țigara n-o mai poți lăsa – sau muiera, sau înjuratul, sau beția, sau curvia, sau furtul, sau minciuna, sau răutatea, sau

zavistia, sau viclenia, sau ținerea minte de rău, sau dorința de răzbunare —, nu vezi că nu te mai poți opri de la ele? Nici nu te mai iartă Dumnezeu!”

Bate cu paloșul deznădejdiei, care este cel mai grozav păcat, adică deznădejdea de mila lui Dumnezeu, care este păcat împotriva Duhului Sfânt. Aceasta se întâmplă în treapta a unsprezecea a păcatului.

Treapta a douăsprezecea a păcatului este sinuciderea.

În treapta a douăsprezecea se întâmplă ceea ce s-a întâmplat cu Iuda și cu Cain. Cain, când a căzut în deznădejde, a zis: *Mai mare este păcatul meu decât a mi se ierta mie!* În loc să ceară iertare de la Dumnezeu, a început să se sfădească: *Cain, unde-i fratele tău, Abel? Dar ce, eu am păzit pe fratele meu?* În loc să zică: „Doamne, am greșit!”, s-a luat la ceartă.

Iar Iuda, când a ajuns în treapta a douăsprezecea, ce-a făcut? *Și văzând Iuda că Iisus a fost condamnat la moarte*, muștrat de conștiință, a căzut în deznădejde și, *aducând arginții, i-a aruncat în biserică și s-a dus și s-a spânzurat.*

Omul cel rău, dacă mereu zace în păcate, de la o vreme culmea relelor îl duce la sinucidere, să-și ia viața, că nu mai poate suporta muștrarea conștiinței.

Aici este ceea ce spune Proorocul David: *Întru muștrări, pentru fărădelegi ai pedepsit pe om și ai subțiat ca un păianjen sufletul lui.* Păianjenul arată deznădejdea.

În treapta a unsprezecea, atâta nădejde mai are el, ca pânza unui păianjen. Olecuță de nădejde. Dacă

mai vine paloșul satanei și-o taie și pe asta, fuge și se spânzură, ori se îneacă, că nu-l mai iartă Dumnezeu.

Deci treapta a douăsprezecea este sinuciderea. Este ceea ce spune Apostolul Pavel: *Plata păcatului este moartea.*

Ce vreau să vă mai spun! În treapta a doua a păcatului, când facem fapta bună cu scop rău, fapta bună nu este bună. Fapta bună are trup și suflet. Trupul faptei bune este lucrarea ei. Iată, eu postesc, mă rog, fac metanii, priveghez, fac milostenii, citesc sfintele cărți, stau la biserică, cânt la strană, pomenesc pomelnice, lucrez la grădină, lucrez la pădure, orice aş face eu.

Lucrarea însăși a faptei bune este trupul, iar sufletul sau viața ei este scopul. Cu ce scop fac eu fapta bună? Ori este scopul iubirii de treaptă, ori al iubirii de câștig, ori al iubirii de slavă, ori al iubirii de argint.

Unul face treabă strașnic în mănăstire și se chinuiește să ajungă ceva în mănăstire. Vine cu un scop: „Măi, poate voi ajunge econom, poate voi ajunge stareț, poate m-o face diacon, poate m-o face preot”. Și pentru asta muncește și face treabă. Dracul i-a răpit scopul și încolo îi dă drumul: „Fă, cât de mult! Eu ți-am pus mâna pe sufletul faptei bune!”

Sfântul Apostol Pavel spune: *Așa alerg la țintă, la Hristos, nu cum aş bate vântul cu pumnii.* Să nu ai alt scop în mănăstire când te nevoiești, decât numai mântuirea sufletului și slava lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Scărarul arată care sunt cele trei feluri de lepădări de lume:

1. Cella ce pentru iubirea de treaptă, pe lepădarea de lume o a făcut, ca tămâia este, care la început miroase și pe urmă scoate fum.

Face el ascultare, se supune în mănăstire, aleargă, cutare, doar va ajunge el ținta carierei, care credea să ajungă el în mănăstire. Și dacă se întâmplă ca Dumnezeu să-i stea împotrivă, să nu ajungă, atunci nu mai miroase ca tămâia. Până atunci toți ziceau: „Măi, dar ascultător este fratele ăsta! Măi, dar smerit este, dar bine mai face treabă, dar supus este, bun”, dar nimeni nu știe în inima lui ce scop urmărește.

Iar dacă nu ajunge ținta carierei sale, începe a cârți: „Pe acela l-a făcut diacon, pe acela preot; eu stau de-atâția ani în mănăstire, eu am muncit mai mult decât dânsul, eu m-am jertfit; pe mine nu mă face nimic!” Începe a scoate fum tămâia noastră! Tămâia noastră nu mai miroase!

Asta, fiindcă în mintea lui lepădarea de lume a făcut-o pentru scopul iubirii de treaptă.

2. Cella ce pentru iubirea de câștig, pe lepădarea de lume o a făcut, ca piatra de moară este, care de-a pururea întru acelea și se învârtește.

Unul vine la mănăstire să-i dea salar sau pensie, sau să i-o mărească, să fie oleacă mai mult, să mai pună olecuță la CEC. Mi se pare că Sfântul Antonie avea salar...!?

– Cât avea pe lună Sfântul Antonie, că am uitat? Cam câte mii? Ce pensioară aveau Sfântul Pamvo, Sfântul Sisoe? N-ați auzit? Ați citit undeva despre sfinți cu pensie și cu salar? Măi, ați citit voi despre

vreun mucenic și cuvios care avea salariu și pensie? Ia să spuneți!

Vezi cum ne înșelăm noi! De aceea, dacă îți dai pensie, dă-o la obște sau dă-o la săraci. Iar dacă nu ți-o dai, să nu-ți pară rău, că noi n-am venit pentru leafă aici. Dacă îți dai Hristos Raiul – și o floare din Rai, cum spune Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos, este mai scumpă decât toate comorile lumii și asta nu mai moare, că are viață veșnică într-însa –, ce-ți mai trebuie altceva?

Cel ce pentru iubirea de câștig a făcut lepădarea de lume, este ca piatra de moară care de-a pururea se învâртеște în jurul ei. Adică acasă făcea, muncea, alerga, ca să capete un ban, un salariu, o pensie, să facă ceva avere, și vine în mănăstire și se învâрте ca piatra de moară, tot într-acele. „Măi, să muncesc, să fac, poate mi-a mări salariul, poate îmi va da pensie mai mare, dacă o să am oleacă de vechime!” Și tot se învâрте roată, ca piatra de moară.

Nu pățim așa și noi? Este bine că vorbim de păcat? Așa fac eu, păcătosul! Și eu sunt vinovat, dar vă spun. Măcar să cunoaștem meșteșugurile diavolilor. Ce crezi că eu sunt cheie de biserică? Eu sunt mai păcătos decât toți!

Să vă spun și al treilea fel de lepădare de lume.

3. Cei ce pentru slava lui Dumnezeu, pe lepădarea de lume o au făcut, unul ca acela până la moarte se jertfește pe sine, nimic nădăjduind, decât mântuirea sufletului.

Adică se jertfește în toate, dar n-are nevoie de nimic. N-are scop nici să ajungă mare, nici să câștige bani. Să-i dea Dumnezeu mântuire. Atât dorește. Acela-i pe drum bun, pe drumul duhovnicesc, ca un

adevărat călugăr. Acela nu aleargă în deșert! „Mie să-mi dea Dumnezeu mântuire. Nu-mi trebuie nimic altceva. Că mântuirea este mai scumpă decât toate care există sub cer!”

Fapta bună are trup și suflet. V-am spus. Lucrarea faptei bune, de orice nuanță ar fi, este trupul, iar sufletul este scopul. Dacă mi-a răpit diavolul scopul, faptele bune, cât de bune ar fi, dacă scopu-i rău, trec de partea scopului. Se fac rele toate!

Și invers. Dacă am face fapte rele, sau părute de oameni rele, tu dacă ai scop bun, nu-ți pasă. Cum a făcut Sfântul Vitalie, care a salvat de la desfrâu multe femei păcătoase.

Toată lumea îl socotea mare curvar, dar lui nu-i păsa de oameni. Stătea cu Psaltirea toată noaptea și nu mânca, câte trei-patru zile pe săptămână nu gusta nimic și a mântuit 300 de curve. Că la el fapta era părută rea, dar scopul era bun. Scopul era să scoată de la curvie și din iad, nu se ducea pentru păcat.

Și iată că toate faptele bune ale lui au trecut de partea scopului. La moartea lui s-au făcut minuni mari, și toate femeile pe care le-a învățat să se lase de păcat, au început să spună fapta lui cea bună, așa încât astăzi ne închinăm la moaștele Sfântului Vitalie din Alexandria.

De aceea, când faci o faptă bună, chiar dacă în fața oamenilor pare rea, ție nu-ți pasă, dacă ai scop bun.

Deci toată fapta bună când se face, mintea trebuie să privească la scopul ăsta: **Să fie spre slava lui Dumnezeu.** Așa ne învață marele Apostol Pavel: *Sau de mâncați sau de beți sau altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu. Amin.*

CELE ȘAPTE PRICINI ALE PĂCATULUI

Dacă am văzut care sunt cele douăsprezece trepte ale păcatului, este bine să cunoaștem și cele șapte pricini după care se canonisesc păcatele. Cele șapte pricini vin în legătură cu tot felul de păcate posibile, pe care poate să le facă omul pe pământ. Iată care sunt cele șapte pricini ale păcatului:

1. Pricina întâi se referă la persoană: cine a făcut păcatul?

Împăratul, arhiereul, preotul, diaconul, conducătorul unei țări, al unui oraș, dascălul, omul simplu, omul bolnav, omul creștin; cine a fost acela ce a făcut păcatul? Foarte mult atârnă canonisirea de cuvântul „cine”.

Este mare diferență, dacă același păcat îl face împăratul sau arhiereul sau preotul, sau călugărul, sau cel de pe urmă mirean. Pentru același păcat crește sau scade în canonisire, dacă persoana aceea este mai mică în dregătorie sau mai mare. Dacă este mai mare, mai mare osândă are.

Un duhovnic oarecare a mărturisit pe împăratul Rusiei, Alexei. Și împăratul a crezut că are de-a face cu un duhovnic prost. S-a spovedit de păcate, așa ca un om simplu.

„Părinte, n-am curvit, n-am furat, n-am băut, n-am bătut!” A spus el așa câteva păcate scrise pe-o hârtie. Dar duhovnicul era foarte iscusit:

– Măria ta, de-abia ai spus păcatele lui Alexei, ale unui oarecare Alexandru. Dar să-mi spui păcatele împăratului Alexei!

S-a minunat împăratul.

– Care sunt acelea?

– Tu nu ești un Alexei oarecare de la oi și dacă ai făcut așa, să-ți dau un canon mic. Tu ești împăratul Alexei! Poate ai făcut legi strâmbe, poate legi împotriva lui Dumnezeu, poate ai pus impozite grele pe popor, poate ai călcat alte țări, ca împărat. Spune-mi ce ai făcut!

A încremenit împăratul.

– Toate acestea le-am făcut, părinte!

– Acestea sunt păcatele împăratului, iar celelalte – că n-ai mâncat, că nu te-ai îmbătat – sunt ale lui Alexei.

Astfel, la această pricină răspunde întrebarea „cine”. Nu se aseamănă păcatul unui om mare cu al unui om simplu. Este cu mult mai mare păcatul făcut de un preot, decât cel făcut de un om de rând. Pentru ce? Pentru că zice Scriptura: *Cei tari, tare se vor certa. Și sluga care știe voia Domnului său, mai mult se va bate. Căruia i s-a dat mult, mult i se va cere.*

Deci, la pricina aceasta, „cine”, este mare deosebire între păcatul unui om de jos și cel al unuia care este din treptele cele mai mari din ierarhia omenească.

2. Pricina a doua a păcatului este: ce fel de păcat a făcut?

Ce fel de păcat ai făcut, omule? Că sunt păcate între păcate. Ai vorbit de rău, ai clevetit, ai spus minciuni, te-ai mâniat, ai ocărât, ai ținut minte răul, ai căutat să te răzbuni, ai avut gânduri de ură, de zavistie, de pizmă, de răutate, de invidie, iubire de arătare, slavă deșartă, fățarnicie, viclenie, iubirea de sine cu toate fiecele ei; păcate simple.

Sau ai făcut păcate mai mari, ca: preacurvie, malahie, cădere cu dobitoace, amestecare de sânge, sodomie, ucidere, avorturi, ai omorât copii, sau altceva mai greu decât acestea.

Deci, iată ce înseamnă pricina a doua. Ce fel de păcate ai făcut? Păcate ușoare, vrednice de iertare, care se iartă și la Rugăciunile de seară, la mărturisire, sau ai făcut păcate de moarte sau împotriva Duhului Sfânt, pentru care trebuie multă pocăință. Asta este pricina a doua a păcatului.

3. Pricina a treia este: pentru ce? Întrebi pe unul: „Omule, de ce-ai furat?” „Părinte, sunt lipit pământului de sărac. Am o casă de copii, sunt necăjit, n-am pământ, casa mi-i spartă, femeia mi-i bolnavă, copiii în spital, la școală n-am cu ce-i purta, și m-a îndemnat cugetul și am furat niște lemne din pădure, am furat ceva de colo, am luat ceva de dincolo”. El îți spune pentru ce a furat.

Altul care a făcut păcatul, răspunde altceva la pricina „pentru ce”. „Pentru ce l-ai bătut, măi, pe celălalt?” „Părinte, l-am prins la femeia mea!” Sau altceva: „M-am temut, că erau mai mulți decât mine și am sărit eu să-i bat pe ei, ca să nu mă omoare ei pe mine!”

Trebuie să vezi foarte bine pricina „pentru ce”. Pentru ce-a făcut păcatul? De nevoie, de foame, de sărăcie; a fost singur undeva și a luat un braț de fân și a dat la un cal, că nu putea trage calul. Acela este mult mai ușor, că zice chiar Sfântul Vasile: „Cine moare de foame, de va fura pâine, nu-i păcat”. Este păcat că a furat, dar este mai mare păcat dacă ar lăsa să moară de foame. Vede o pâine undeva și moare de foame; dacă o ia și zice bogdaproste, păcat o fi, dar

mai mare lucru ar fi dacă s-ar lăsa să moară de foame.

Deci, iată, să cauți pricina pentru ce a furat omul sau pentru ce a bătut pe alții, sau pentru ce a adunat bani, sau pentru ce s-a răzbunat, sau pentru ce a dat în judecată. La această pricină „pentru ce”, se scade canonisirea sau se mărește.

Caută bine! A fost o pricină binecuvântată sau aproape de binecuvântare, sau o pricină prea de nevoie, sau nu de nevoie, ci numai de ambiție? Și de-a fost de ambiție și de iubirea de păcat, pedepsești mai rău, iar dacă nu, mai puțin sau mai ușor.

4. A patra pricină a păcatului este: Prin ce mijloc? Cum? Vă dau o pildă. Te-ai dus să câștigi o avere străină. Cu ce mijloace? „Părinte, iată ce-am făcut: am dat o sumă de bani, am pus câțiva martori falși să jure strâmb, că pământul ăsta este moștenire de la tata, sau casa asta este moștenire de la cutare!”

Ai corupt și ai băgat în iad și pe aceia ce au jurat strâmb și banii tăi sunt spre pierzarea ta, și ai nedreptățit și pe un om nevinovat.

Cu ce mijloace? Acesta cu mari pricini a tras în păcat pe mai mulți, care au jurat strâmb și au falsificat adevărul și a luat cu nedreptate de la unul care este sărac. Prin ce mijloc? Cu martori falși și cu bani. S-a îngreuiat canonisirea. Tu nu ești vinovat numai de păcatul tău la pricina aceasta, ci ai făcut părtași și pe toți aceia pe care i-ai înșelat și i-ai mințit și au jurat fals și au făcut judecată nedreaptă.

5. Pricina a cincea este: În ce vreme?

Vremea în care a păcătuț cineva împuținează sau înmulțește greutatea păcatului. De pildă, dacă cineva în vreme de nevoie și de foamete a furat

pâine sau grâu, mai puțin păcătuiește decât cel ce a furat acestea fără de nici o nevoie.

Câți greșesc în Legea Harului, mai greu păcat fac decât cei ce au păcătuیت înainte de Hristos. Și celelalte se socotesc în chip asemănător.

6. Pricina a șasea este: În ce loc s-a făcut păcatul?

De aici crește canonisirea sau scade. Am furat. „Din ce loc ai furat? Ai furat de pe câmp un braț de iarbă, o fasolă, un bostan, o nucă, o perjă, un strugure?” „Nu. Am furat din biserică, părinte, colaci! Am luat ceară, am luat lumânări, am luat vin, am luat prescuri!” Iată că la această pricină „din ce loc”, păcatul la canonisire crește sau scade.

Dacă furi de la mirean, trebuie să dai de patru ori înapoi, iar dacă ai furat de la biserică, de cinci ori trebuie să dai înapoi. Nu ești iertat până nu dai de cinci ori. Fur de cele sfinte te cheamă.

Să zicem așa: Unul a făcut un păcat ascuns. Dar n-a știut decât el și Dumnezeu și duhovnicul lui. Se canonisește mai ușor. Altul face păcatul și știe tot satul. Păcatul acesta este mult mai greu. Câte suflete au auzit în sat că a făcut păcatul și s-au smintit din cauza acestuia că nu s-a păzit să facă păcatul în ascuns? Păcatul, făcându-se la arătare, a smintit pe atâția. Mântuitorul zice: *Vai lumii de sminteli, dar mai vai de cel prin care vine sminteala; mai bine și-ar lega o piatră de moară și să se arunce în mare.*

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Prin greutatea pietrei de moară, Mântuitorul arată aici cât este de greu păcatul smintelii”. Duce la deznădejde și la hulă împotriva lui Dumnezeu și la necredință pe toți care s-au smintit.

Deci, alta este când păcătuiește omul undeva în ascuns, alta este când păcătuiește în târg și alta este când păcătuiește într-un loc sfânt.

Cu cât păcatul s-a făcut în felul acesta, de se cunoaște mai departe, cu atâta mai mare canon trebuie să-i dai și mai mare urgie a lui Dumnezeu vine peste el, dacă nu se mărturisește. Pentru că l-a făcut într-un fel, nu numai de el știut, ci a rănit știința la atâția și i-a smintit. Asta-i pricina a șasea.

7. A șaptea pricină este: **de câte ori?** De câte ori ai făcut păcatul? Cu cât numărul este mai mare, cu atât canonisirea este mai grea. Am greșit o singură dată în viață, păcat greu, de două ori, de trei ori. Dar nu-i ca acela ce a făcut păcatul de 50 de ori sau de o sută de ori sau mai mult. Numărul și repetarea păcatului îngreuiază sau scade la cântar la canonisire, la mărturisire și în fața lui Dumnezeu la dreapta judecată.

Deci, mai greu se osândește acela care a păcătuیت de multe ori sau prea de multe ori, și mai puțin acela care păcătuiește o dată, de două ori, sau de mai puține ori.

Acestea sunt pricinile păcatului mai pe scurt. Nu le-am spus ca pe carte, ci așa, din memorie.

DREAPTA SOCOTEALĂ

Dreapta socoteală, sau darul deosebiriilor, este podoaba faptelor bune, precum zice Sfântul Isaac Sirul: „Pe tot lucrul îl împodobește măsura”. Fără această sare duhovnicească, toate cele bune se strică și întru vătămare se mută.

Această podoabă a virtuților se câștigă, după cum spun Sfinții Părinți, prin **nepătimire**. Deci atunci **când omul nu se va încrede în părerile sale, ci va urma în toate învățăturii bătrânilor celor iscusiți, va câștiga dreapta socoteală.**

Pentru a înțelege cum lucrează dreapta socoteală, trebuie amintit că sufletul se împarte în trei părți: partea rațională, partea mânioasă și partea poftitoare.

Felul cum trebuie să chivernisim, cu dreaptă socoteală, cele trei părți ale sufletului și trupului nostru, ni-l arată Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Dă sufletului și trupului tău cele de care sunt vrednice”.

Adică părții raționale a sufletului să-i dăm citire, vederi duhovnicești și rugăciune; părții mânioase să-i dăm dragostea duhovnicească, care se opune urii; iar părții poftitoare să-i dăm înfrânare și cumpătare. Trupului nostru să-i dăm hrană și îmbrăcăminte atât cât îi trebuie.

Însă nevoința să se dea după măsura fiecăruia. Auzi ce spune Sfântul Marcu Ascetul: „Precum se deosebește arama de fier și fierul de găteje (vreascuri), atâta deosebire este între un trup și altul”. Unul din fire este sănătos și poate să postească și să nu mănânce până seara și altul, săracul, dacă nu mănâncă de două-trei ori, cade jos și moare.

Dar de nevoie este să știm că dreapta socoteală ne va păzi nevătămați de întinderea peste măsură spre amândouă părțile. Căci este vătămare și în întinderea peste măsură a postului, cât și în săturarea pântecelui; atât în priveghere peste măsură, cât și în somn mult.

În toate, în toate trebuie să avem dreaptă socoteală, pentru că dreapta socoteală este împărăteasa faptelor bune. Pentru că dacă o ia unul repede-repede și nu are povățuitor, îndată cade.

Vine aici la mine unul, un viteaz, și zice: „Părinte, să-mi dai voie să citesc Molitfele Sfântului Vasile cel Mare!” „Măi, nu le citi, că te duc dracii pe sus de-aici! Tu ești de citit Molitfele Sfântului Vasile?” El de-abia a venit în mănăstire, și să-i dau voie să citească Molitfele Sfântului Vasile, că el are ciudă pe draci! „Vai de capul tău! Câtă ciudă are dracul pe tine și cât vrea să rădă el de tine!”

S-a dus la Sfântul Varsanufie cel Mare, marele stareț al Palestinei, un călugăr și i-a zis:

– Îmi dai voie să blestem pe draci și să citesc Molitfele Sfântului Vasile?

– Nu-i blestema, că mare batjocură ai să iei de la dânșii! Smerește-te și zi „iartă-mă” la toți frații! Așa-i biruiști pe demoni! Că diavolul toate le face, numai „iartă-mă” nu zice, căci a căzut din mândrie.

Diavolul postește, că nu mănâncă niciodată; el trăiește în feciorie, că nu se însoară, nu se mărită; el priveghează. Doarme el vreodată? Tu faci treabă, dar el stă degeaba? Nu poate sta. Tu crezi că pe diavol îl întreci în fugă, dacă ai fugi tu? El într-o clipă e la marginea pământului. Numai cu una îl întreci tu pe el; dacă ai socoti că: „Eu sunt praf și cenușă, și sunt păcătos, și nu pot nimica, și sunt nevrednic să trăiesc pe pământ!” Numai de smerenie se teme diavolul. De alta nu se teme el; poți să fii tu nevoitor cât este lumea! Dacă nu știi să ceri iertare, ești batjocorit de ci; ești măturoidul dracilor.

Dreaptă socoteală trebuie să avem și în vorbire, la metanii, la priveghere și în tăcere și în înfrânare la mâncare, la băutură, la somn și la toate ostenelele trupești.

De aceea, fraților, să ne ajute mila Domnului să câștigăm oleacă de dreaptă socoteală, fiindcă în lumea asta sunt curse și ispite fel de fel și nedumeriri în cele duhovnicești. Dar să ținem dreapta socoteală, măsura în toate. Pădurea nu se teme de cel care încarcă o dată mult căruța, că știe că mai la vale se rupe osia la căruță și moare calul, că nu mai poate. De acela se teme diavolul, care ia câte un lemnisor din pădure în fiecare zi și-l duce acasă.

Așa-i și vrăjmașul; nu se teme de cel care o ia lată, că rămâne negrăpată. Câte oleacă, așa. Câte oleacă, încet, încet!

Sfântul Teodor Studitul spune: „Câte puțin, câte puțin se îmbogățește cineva, și la cele trupești și la cele duhovnicești”. Câte oleacă.

Așa să luați fapta bună, câte oleacă, și să vă pară rău că n-ați făcut mai mult.

SFATUL BUN

Cei ce nu au cârmuire, cad ca frunzele! și *Mântuirea stă întru mult sfat*, zice Sfânta Scriptură. Întotdeauna, când vrem să facem ceva, să întrebăm. Oare când mergem pe un drum pe care nu-l cunoaștem, nu întrebăm? „Măi, dacă eu o iau la stânga sau la dreapta, nu mă rătăcesc? Încotro să apuc?” Și nu greșește omul, că întreabă. Iar dacă nu întreabă, atunci mai ales se rătăcește, că nu nimereste. Cu atât mai mult la cele duhovnicești.

Sfântul Efrem Sirul spune: „Din cele șapte lucrări ale monahului și ale creștinului, cea din urmă este și aceasta, să întrebe pe bărbați iscusiți când nu știe un lucru; ca nu cumva altele în loc de altele înțelegând, să se rătăcească”. De aceea este bine ca la anumite nedumeriri să întrebe. Dacă întreabă, nu greșește.

Și să știți un lucru. Unde veți merge, să aveți pe Dumnezeu înaintea ochilor. Că Dumnezeu nu-i numai aici. El este și la voi acasă și în târg și în București și în Africa și în Asia și în lună și în stele, în toate este prezent. În toate. Că zice acolo: *Eu sunt Care umplu cerul și pământul și cele dedesubt*.

Nu este loc unde nu este prezența Lui. Sfântul Macarie cel Mare până acolo merge, că zice: „Dumnezeu este și în draci și în satana!” Cum este în draci, zic unii, dacă satana este împotriva lui Dumnezeu? Da, este. Că dacă n-ar fi Dumnezeu într-înșii, cât rău ar face! Dumnezeu este într-înșii cu puterea Sa cea atotțiitoare, una din însușirile Sale, să-i țină în frâu, ca pe câinele cel rău, să nu facă rău cât ar vrea ei oamenilor. Nici în porci n-au putut să intre, fiind ținuți de puterea atotțiitoare a lui Dumnezeu. Că puterea drăcească este îngrădită de puterea dumnezeirii. Că zice la Isaia: *Se luptă cel puternic cu Cel atotputernic*. Are el putere, dar nu este atotputernic, că Dumnezeu îl ține în frâu!

Toată puterea drăcească este circumscrisă împrejur; este îngrădită de puterea dumnezeirii. Că altfel, ai văzut, când i-a dat voie să-l ispitească pe Iov, ce-a făcut într-un ceas? I-a ars turmele, i-a sfărâmat toate și i-a omorât fiii! Are mare putere satana, dacă Dumnezeu îi dă voie.

La Sfântul Serafim de Sarov a venit un boier mare, Motovilov. Și Sfântul Serafim de multă vreme îi spunea despre rugăciunea minții, că el avea rugăciunea asta în mare grad, rugăciunea inimii – cea mai înaltă rugăciune din lume –, ca să se învețe a se ruga omul, nu cu buzele, ci cu inima lui Dumnezeu. Și Motovilov cerea să-i dea darul acesta:

– Dă-mi, părinte, să învăț și eu rugăciunea minții și a inimii! Și spunea sfântul:

– Prea devreme pentru tine, că ai să te mândrești! Întâi trebuie să câștigi lucrarea Duhului Sfânt.

– Cum putem noi câștiga această lucrare în noi?

– Răceala credinței noastre în Domnul nostru Iisus Hristos este pricina că ne-am depărtat aproape cu totul de adevărata viață creștinească. Nouă ni se par ciudate unele cuvinte din Sfânta Scriptură, precum zice: *Adam vedea pe Dumnezeu în Rai*.

Și totuși, lipsa înțelegerii este o urmare a depărtării noastre de sensul cel dintâi al creștinismului. Cu părerea că suntem învățați, ne-am cufundat într-un așa întuneric de neștiință, încât am ajuns să socotim cu neputință lucruri pe care cei vechi le găseau firești. De pildă arătarea lui Dumnezeu oamenilor!

Când Dumnezeu S-a arătat lui Moise în Muntele Sinai, iudeii nu-i puteau privi fața. Atât era de luminată. Când Domnul S-a schimbat la față pe Muntele Taborului, și fața Lui strălucea ca soarele, iar veșmintele Lui erau albe ca lumina, atunci ucenicii au căzut cu fețele la pământ. Așa se arată harul Preasfântului Duh tuturor celor ce se fac vrednici.

Sfântul Serafim de Sarov, văzând râvna lui Motovilov, a zis:

– Fiule, ia vino încoace! Pune mâinile tale pe umerii mei! Uită-te drept la mine!

Atunci sfântul a suflat asupra lui.

– Ce simți acum?

– Părintele meu, nu pot să te privesc, căci din ochii sfinției tale ies fulgere de lumină! Fața ta este mai arzătoare decât soarele și mă dor ochii!

– Așa te văd și eu pe tine acum, pentru că Duhul lui Dumnezeu pe amândoi ne-a umbrit.

Duhul Sfânt s-a transmis din unul în altul. Închipuți-vă fața unui om care vorbește în mijlocul soarelui. Îi vezi mișcarea buzelor, expresia ochilor; îi auzi glasul și în locul corpului vezi o lumină strălucitoare, o lumină orbitoare. Poate cineva să-și închipuie starea aceasta?

– Cum te simți acum? l-a întrebat pe Motovilov.

– Simt în suflet o liniște și o pace, pe care nu o pot exprima în cuvinte.

– Această pace pe care o simți, este pacea de care zice Domnul ucenicilor Săi: *Pacea Mea dau vouă! Eu v-o dau, nu precum o dă lumea.*

Și l-a întrebat: Ce mai simți?

– O dulceață extraordinară!

– Este dulceața de care dumnezeiasca Scriptură spune: *Din râul dulcității Tale, le vei da lor să bea.* În dulceața asta parcă ni se topesc inimile, și binele care ne umple atunci, cine poate să-l spună? Ce mai simți, fiule?

– Simt o negrăită bucurie în inimă!

– Când Duhul lui Dumnezeu pune deplin stăpânire pe ființa noastră, atunci sufletul se umple de o bucurie fără margini. Acum ce mai simți?

– O căldură copleșitoare.

Erau în pădure și afară ninge, iar ei se simțeau ca într-o baie. Aceasta-i căldura de care Dumnezeu ne cere să pomenim în rugăciune: *Încălzește-mă, Doamne, cu căldura Duhului Tău cel Sfânt!* Acum înțelegem noi cum stau pustnicii în munți și păduri și nu se tem de frigul aspru al iernii, pentru că ei sunt acoperiți de harul dumnezeiesc.

Duhul Sfânt este a treia persoană a Dumnezeirii, Căruia noi ne adresăm prin rugăciunea „Împărate ceresc...”; iar prin psalmul 50, unde zice: „Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine!”, ne rugăm Domnului nostru Iisus Hristos, să nu ia harul Duhului Sfânt de la noi, pentru păcatele noastre.

Acest har îl are omul de la Sfântul Botez, dar îl întristează cu păcatele și se duce. Putea să-l aibă până în sfârșit, dar cu păcatele îl alungă de la el. Spune Sfântul Apostol Pavel: *Nu întristați pe Duhul Sfânt, întru care ați fost pecetluiți în ziua izbăvirii!* Numai păcatele îndepărtează pe Duhul Sfânt de la om. Și acest Duh Sfânt îl ia omul la Botez. Dar pentru că s-a întinat cu păcate și fărădelegi, se duce. Și iată cât de greu se câștigă!

Apoi Sfântul Serafim zise ucenicului său:

– Ia seama! Ți-am dat duhul acesta, și de azi înainte inima ta nu va înceta să se roage.

Și a simțit Motovilov că se roagă cu inima. Zicea „Doamne Iisuse...” permanent. Chiar dacă dormea, inima lui se ruga. Se întâmpla ceea ce spune în Biblie la Cântarea Cântărilor: *Eu dorm și inima mea veghează!* Și se ruga cu inima și avea mare mângâiere. Dar odată îi spune Sfântului Serafim:

– Părinte, diavolul nu mai are nici o putere asupra mea!

Fiind încurajat și umbrit de darul lui Dumnezeu, nu cunoștea ispitele.

– Nu zi așa, frate! i-a zis Sfântul Serafim. Asta-i mândrie! Să știi că diavolul a fost înger, și nu înger, ci heruvim, cum spune la Isaia: *Erai un heruvim ocrotitor și te plimbai în mijlocul pietrelor celor scânteietoare din ceruri*. Deci, dacă i-ar da voie Dumnezeu, cu o unghie întoarce pământul pe cealaltă parte. Nu vezi ce spune la Iov? *Fierbe adâncul ca o căldare înaintea lui și cine va spune armura puterii lui*.

Are mare putere, dar puterea lui este îngrădită de puterea dumnezeirii, că-l ține în loc să nu poată face rău mai mult decât îngăduie Dumnezeu. Cum spune Apostolul Petru: *Credincios este Dumnezeu să nu vă lase pe voi să fiți ispitiți mai presus de puterile voastre, ci odată cu ispita trimite și ajutorul*.

Deci, tu nu zice că diavolul nu are putere! Are, dar Dumnezeu nu-i dă voie să facă el rău omului cât vrea. Că dacă i-ar da Dumnezeu voie, ai vedea tu ce ar face! Ai văzut la Iov într-un ceas ce-a făcut!

De aceea să nu ne rugăm: „Doamne, să-mi dai darul minunilor!”, sau altceva. Ci să zicem: „Doamne, dă-mi iertarea păcatelor, dă-mi smerenie, dă-mi răbdare, dă-mi frica Ta, dă-mi îndoită răbdare în necazuri, să-ți mulțumesc Ție pentru toate!” Asta să cerem, nu daruri mari. Că dacă darurile cele mari le ia omul mai înainte de vreme, îl duc la mândrie. Cum ai da la un copil mic o bijuterie mare, ceva scump; el nu știe s-o păstreze și o aruncă. De aceea omul câștigă foarte încet darul Duhului Sfânt, pentru că nu știe să-l prețuiască mai târziu. Să ne mulțumim cu neputința noastră. Așa este.

La Dumnezeu este mult mai bun un păcătos smerit, decât un drept mândru. Ai văzut cum se ruga fariseul în biserică. Ne arată Evanghelia. Fariseul nu se lăuda, el spunea drept, dar se mândrea cu faptele bune: *Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că nu-s ca ceilalți oameni. Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din câte câștig...* Dar nu s-a săturat cu mândria lui, cu lauda faptelor lui, ci mai și judeca *...nu sunt ca acest vameș* – ca preceptorul acesta care stă la ușă. Vezi că mândria l-a defăimat pe celălalt!

Vameșul, stând în biserică, când a auzit că-l mai arată și-n fața lumii, și știa că a făcut multe nedreptăți, se bătea în piept, zicând: „*Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*” *Amin, zic vouă, mai îndreptat s-a întors vameșul cel păcătos din biserică, și mai înainte a fost decât fariseul.*

Aici arată că un drept mândru se pierde și un păcătos smerit se mântuiește. Ce spune Sfântul Efrem Sirul? „Fă-ți ție două care, omule! Înjugă la unul dreptatea cu mândria și la celălalt, smerenia cu păcatul, și vei vedea că mai înainte merge smerenia cu păcatul întru împărăția cerurilor, decât fapta bună cu mândria”. Cel mândru cade și cel smerit se înalță. Da, *smeritu-m-am și m-a mântuit!*

Astăzi, când nu mai trăiesc călugării în pustie și când tot mai mulți credincioși vin la mănăstiri pentru a se ruga, pentru a se mângâia duhovnicește și a primi cuvinte de învățătură, să unim liniștea cu dragostea evanghelică.

Să le păstrăm pe amândouă, că nu se contrazic una pe alta. Însă cu multă luare aminte și cu smerenie. Cel mai bun lucru este astăzi, ca și întotdeauna, să nu lăsăm rânduiala noastră de rugăciune, de

tăcere, de ascultare, de înfrânare a simțurilor, de curăție și sărăcie pentru dragostea lui Hristos. Toate acestea ne ajută la despățimire și la mântuire, ne cresc duhovnicește și ne fac vrednici de cele sfinte și folositori credincioșilor care vin la mănăstiri.

Deci, călugării tineri, noii începători, cei iubitori de liniște, schimnicii și părinții bătrâni se cuvine să aleagă mai mult tăcerea, ascultarea, biserica, chilia și liniștea. Iar duhovnicii, părinții rânduiți să odihnească pe mireni, preoții slujitori care au o viață aleasă și au darul cuvântului, au datoria să stea înaintea credincioșilor cu toată dragostea, să le asculte necazurile, să-i sfătuiască, să se roage pentru ei și să-i mângâie duhovnicește, că acesta este rostul mănăstirilor noastre și numai așa ne-am menținut credința curată în Dumnezeu și unitatea neamului. Așa făceau și părinții noștri.

Însă rugăciunea, biserica și ascultarea să nu rămână, că atunci Dumnezeu dragostei va fi de-a pururi cu noi. Dar, satana are obicei ca, pe cei ce stau înaintea mirenilor, să-i lupte cu ispite mai grele ca pe ceilalți călugări, întrucât nu mai au timp de rugăciune și liniște destulă; mai ales cu răspândirea minții, cu gânduri de desfrânare, cu slava deșartă, cu lăcomia pântecelui și cu iubirea de bani. Și dacă nu se mărturisesc curat și cât mai des, dacă nu iau aminte de ei și se îndulcesc cu gândurile cele rele, ușor cad în păcate de moarte.

Tocmai de aceea trebuie multă grijă în această privință, pentru cei care stau înaintea credincioșilor, să nu fie iubitori de laudă, nici de plăceri, nici de mâncări, nici de averi, că mulți păstori de suflete au căzut și s-au osândit din aceste pricini.

Sfântul Apostol Pavel, știind câtă întemeiere îi trebuie celui ce propovăduiește altora cuvântul Domnului, zice despre sine: *În toate zilele îmi chinuiesc trupul și îl robesc, ca nu cumva, altora propovăduind, eu să ajung de sminteală.* El își chinuia trupul cu postul, cu privegherea de noapte, cu lucrul mâinilor și cu rugăciunea, ca să nu cadă și să smintească pe cei întorși la Hristos.

La fel și Moise. Mai întâi se ruga și apoi învăța poporul. Dumnezeu i-a poruncit lui Moise, ca sfeșnicul cel cu șapte lumini să fie turnat întreg și bătut cu ciocanul, ca să ne arate nouă că cel ce voiește să fie lumină altora, să fie desăvârșit și încercat prin loviturile de ciocan ale ispitelor. Numai așa, cel ce învață pe alții va putea ca „și celor ce se ispitesc să le ajute”, cum spune Sfântul Apostol Pavel.

IUBIREA DE SINE

Eram deunăzi aici cu vreo 200-300 de oameni și am vrut să văd și eu ce pricep ei. Eu uit ce mi-a spus doctorul, să vorbesc un ceas pe zi, și zic: „Oameni buni, care-i cel mai mare păcat de pe lume?”

Unul a spus că-i avortul, altul a spus că-i mândria, altul a spus că-i păcatul împotriva Duhului Sfânt. Mă rog, fiecare cum s-a priceput. Nici unul n-a spus adevărul. Și le-am spus eu: „Izvorul a toată răutatea și a tot păcatul și rădăcina tuturor răutăților este iubirea de sine!” Dar ei nu știau ce înseamnă iubirea de sine.

Iubirea de sine este iubirea nerațională față de trup și este cea mai grea și mai subțire dintre toate patimile care robesc firea omenească.

De aceea, acest lucru știindu-L Ziditorul nostru Dumnezeu, ne sfătuiește, zicând: *Cine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.*

Acest păcat îl mai numesc oamenii „egoism”, sau „eu”, alții „folosință de sine”, iar Sfântul Maxim Mărturisitorul numește iubirea de sine „iubire nescotită față de trup”.

Ai voie să îngrijești de trupul tău, să-l hrănești, să-l îmbraci, să-l odihnești, dar să nu faci alte fapte rele care-ți spune el, că te duci în fundul iadului. De aceea Mântuitorul, când a spus să urmăm Lui, această condiție a pus: *Cine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine...*

Lepădarea de sine este cea mai mare virtute care-l duce pe om la sfințenie și la Rai. Ia să vă arăt eu, căci aveți dinți de lapte la înțelegere, cum lucrează iubirea de sine.

Glasul lui Dumnezeu în om este conștiința. Conștiința îți spune: „Citește la Psaltire, fă rugăciuni din Ceaslov, fă Paraclisul Maicii Domnului, fă metanii și închinăciuni”. Dar iubirea de sine zice: „Eu am muncit azi; sunt obosit!” Faci o cruce și te culci.

N-ați pățit aceasta? Credeți că vă ocărăsc? Vă aduc aminte ce-ați pățit! Îți spune conștiința: „Măi, azi îi luni, nu mânca de fruct!”, că noi trebuie să trecem cu o zi peste postul evreilor, că Mântuitorul a spus: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult*

decât a fariseilor..., care se lăudau că postesc de două ori pe săptămână: *Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că nu-s ca ceilalți oameni; postesc de două ori pe săptămână* – postul evreiesc, luna și joia; că luni a plecat Moise pe Muntele Sinai și a postit patruzeci de zile, și joi s-a pogorât cu tablele Legii.

Noi postim luna pentru sănătate și pentru paza îngerilor, că-i de mare folos. Miercurea, în amintirea vânzării Domnului, iar Vinerea postim în cinstea înfricoșatelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului, Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Și-ți zice cugetul: „Postește astăzi! Să nu mănânci carne, să nu mănânci brânză, să nu mănânci lapte; cel mult dacă dezlegi la untdelemn, sau nici la acela”.

Dar hoitul zice: „Măi femeie, ce spui tu de post? Taie un pui! Fă un scrob!” N-ai pățit de acestea? Luna n-ai mâncat de fruct? Ce credeți că eu nu știu? Chiar dacă nu spuneți. Dacă ai mâncat de fruct luna sau mai ales miercurea și vinerea, n-ai voie să te împărtășești. Vezi „Dreptul Canonic”.

Îți zice conștiința: „Măi omule, a întins mâna un om năcăjit. Dă-i ceva!” Și tu poate ai ceva să-i dai, cât de puțin; dar iubirea de sine zice: „Să dau bani la toți golani? Să se ducă să muncească!” Și nu-i dai nimic. Aceasta este bucuria dracilor! Trebuie măcar cât de puțin să-l mângâi, să-i dai, că Evanghelia spune: *Cine cere de la tine, dă-i!* Dar tu, cu iubirea de sine, zici: „Lasă, că am copii, am femeie, am eu cui da!” Și nu-i dai.

Îți spune conștiința așa: „Măi, iată un sărac în sat! Cade casa pe el; are copii mulți! Du-te și-i du un car

de lemne! Du-te și-i dă un val de carton, cumpără și-i dă, că plouă în casă! Sau du-te și-i du un ajutor!” Îngerul așa-ți spune, dar iubirea de sine zice: „Da! Să-i fac eu casă! Să-l acopăr! Eu am treburile mele!” Și nu faci. Vezi, îngerul îți spune; dar diavolul nu te lasă. Asta-i iubirea de sine!

Îți spune conștiința: „Măi, să stau un ceas la rugăciune seara, dimineața, să-mi fac o ață de închinăciuni sau câteva metanii, să citesc un acatist, o catismă la Psaltire. Măcar atât”. Dar iubirea de sine îți zice: „Nu! Mă culc!” Dar, dacă ar fi un film la televizor, sau la cărți, sau la jocuri, acolo stai! Bucuria dracilor! Acolo te duci să vezi toate spurcăciunile, toate lucrurile diavolului. Și iată așa iubirea de sine este maica și rădăcina și izvorul tuturor păcatelor.

Am să vă spun măcar câteva fiice care izvorăsc din iubirea de sine. Iată din iubirea de sine se nasc: mila de sine, cruțarea de sine, îndreptățirea de sine, mulțumirea de sine, trâmbițarea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine.

Din iubirea de sine se nasc: închipuirea de sine, simțirea de sine, îngâmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine, înălțarea de sine, cutezanța de sine și nesimțirea, care-i moartea minții și omorârea sufletului mai înainte de moartea trupului.

Din iubirea de sine se nasc: vorbirea de rău, clevetirea, minciuna, gluma, râsul, șăguirea, vorba deșartă, osândirea.

Din iubirea de sine se nasc: mândria, trufia, semeția, ura, zavistia, pizma, invidia, răutatea, ținerea

de minte a răului, dorința de răzbunare, lăcomia pântecelui, mâncare mai mult decât trebuie, mâncare a doua oară, un pahar mai mult decât trebuie, somn prea mult, întunecarea minții și beția.

Din iubirea de sine se nasc: păcatele cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu pipăirea, închipuirea, înfumurarea, duplicitatea, rivalitatea, încăpățănarea, amărăciunea, ironia, ambiția, înșelăciunea, cruzimea, neomenia, blasfemia, înfurierea năprasnică, lingușirea, împătımirea, obraznicia, neastâmpărarea, iubirea de stăpânire, dorința de a porunci la alții, prefăcătorie, îngâmfarea, neevlavia, nepocăința, neluarea aminte, pregetarea, pierderea vremii în deșert, rătăcirea gândului, răutatea, acedia, adică moleșeala voinței.

Din iubirea de sine se nasc: iubirea de bani, iubirea de plăceri, iubirea de avere, iubirea de agoniseală, iubirea de slavă.

Din iubirea de sine se nasc: mâhnirea, întristarea, deznădejdea, descurajarea, împuținarea de suflet, îndoiala, nechibzuința, nesuferirea, nedreapta socoteală, iscodirea. Nu vă mai spun alaiul întunericului, că, dacă v-aș spune câte se nasc din iubirea de sine, mă apucă miezul nopții.

Și nu putem spune la mărturisire că n-am greșit, pentru că totdeauna greșim lui Dumnezeu cu iubirea de sine, numai că nu cunoaștem în ce fel și în ce chip ne robește pe noi.

Iată de ce a pus Mântuitorul prima condiție pentru a putea să-I urmăm Lui, ca mai întâi de toate să ne lepădăm de sine, adică de patimile amintite mai înainte.

Deci, dacă iubirea de sine este izvorul a toată răutatea, lepădarea de sine este rădăcina tuturor virtuților.

Din lepădarea de sine izvorăsc alte virtuți care se împotrivesc și omoară iubirea de sine, ca de pildă: tăgăduirea de sine, însingurarea de sine, cunoștința de sine, desăvârșita neîncredere în sine, împotrivirea de sine, ura de sine și la urmă dragostea și înfrânarea.

Iar vârfurile răutății care se nasc din iubirea de sine, care sunt **slava deșartă și mândria, le alungăm cu fapta bună făcută în ascuns**, iar pe mândrie o surpăm atunci când punem toate isprăvile noastre pe seama lui Dumnezeu.

*

Dragii mei frați și surori, v-am mai spus acestea, dar vă rog să nu uitați ce vă spun: să luați mare, mare îndrăzneală la milostivirea Maicii Domnului, să nu uitați să citiți acatistul ei în fiecare dimineață, și seara, paraclisul. Iar rugăciunea minții s-o aveți cu voi întotdeauna: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul, sau păcătoasa!” Și către Maica Domnului: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne și ne ajută!”

Și către îngerul păzitor, tot așa. Dar, dacă nu-i citiți canonul, faceți măcar zece metanii, seara sau dimineața, și ziceți așa: „Sfinte îngere, păzitorul vieții mele, roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru mine păcătosul!” Că el pururea stă lângă noi și pururea se întristează când vede că facem păcate și pururea se bucură când vede că ne rugăm lui Dumnezeu și ne îndreptăm viața, ca să fim oameni credincioși, cu frică de Dumnezeu.

NEVOINȚĂ ȘI MILOSTENIE

Nevoința pustnicului, a sihastrului, este rugăciunea neîncetată ajutată de post. **Rugăciunea și postul sunt cele două arme de apărare ale sihastrului, cele două aripi cu care se urcă până la scaunul lui Hristos.** Pustnicul trebuie să fie o candelă veșnic aprinsă de neadormită rugăciune. Dacă stai în pustie pentru liniște, pentru recreere sau studiu, niciodată nu te va lupta diavolul. Dar, cum zici că stai pentru Dumnezeu, cum începi să te rogi și să postești în pustie, să vezi cum te luptă diavolul.

Spune în Pateric de un sihastru că s-a dus la pustie și, iată, odată i s-a arătat diavolul în chip de om și l-a întrebat: „Pentru ce-ai venit aici?” „Pentru Dumnezeu!”, a răspuns el. Atunci a început diavolul a-l lupta cu tot felul de ispite, ca să-l alunge din pustie. „De ce mă lupți așa?” l-a întrebat pustnicul pe diavol. „Dacă ai fost sincer și mi-ai spus de ce stai aici, că eu nu știam! Că sunt mulți oameni care stau la liniște, dar nu se roagă, nici nu postesc. Eu cu aceia nu am treabă!”

Deci, cine vrea să vină la mănăstire sau să se retragă la sihăstrie, acela trebuie să se roage mult și să postească după putere. Altfel, râde diavolul de el. Cu cât stăruie călugărul mai mult în rugăciune, cu atât sporește mai mult. Sfântul Ioan Gură de Aur zice în această privință: „Tăria împăratului stă în multă armată, iar **tăria pustnicului stă în multă rugăciune!**” Iar ispitele cu care e luptat sihastrul sunt: trândăvia, somnul, nălucirile de noapte, războiul desfrânării, mânia, frica, mândria, slava deșartă și altele.

Este dator călugărul să facă milostenie?

Cum să nu! Orice călugăr este dator să facă milostenie la săraci, din tot ce are: îmbrăcăminte, bani, alimente. Chiar și cel ce trăiește în pustie este dator să deschidă ușa săracului, să-i dea pesmeți de mâncare sau măcar un pahar de apă. Numai celui ce trăiește cu totul izolat în adâncul munților și este cu desăvârșire lipsit de cele pământești nu i se cere milostenie. Nu auzim ce spune Sfântul Isaac Sirul? „Călugărul care nu face milostenie este ca un pom blestemat și fără roade!”

Dar mai ales călugărul de azi, care are salariu și de toate! Să facă milă cu banii, numai să nu-i strângă, că se aruncă în prăpastia pierzării. **Vai de călugărul care strânge bani și nu-i împarte la săraci, că își adună lui mare osândă!**

Este vreun motiv binecuvântat să adune cineva bani?

Din patru pricini, zic dumnezeieștii Părinți, adună oamenii bani. Unii adună *din lăcomie* și iubirea de avuție, care este închinare la idoli și semn de necredință, ca să aibă, zic ei, la bătrânețe, ca și cum Dumnezeu nu poartă grijă de noi. Dar, oare, Cel ce te hrănește astăzi, nu te va hrăni și mâine? Alții adună bani și alte averi *din plăcere*, ca să mănânce mult și să trăiască bine. Alții, *din slavă deșartă și lux*, ca să se îmbrace bine, cu haine scumpe, să zidească locuințe mari și să-i laude lumea. Iar alții adună bani și alte bunuri, *ca o economie* pentru ceilalți, pentru familie, pentru obște, pentru cei bolnavi. Aceasta nu este un păcat; ba încă ai și plată, că n-ai irosit averea tuturor, nici n-ai dus-o la ai tăi.

Călugării din obște, care într-adevăr sunt călugări și păzesc cu sfințenie votul sărăciei, fiind săraci de cele pământești, nu sunt datori să facă milostenie materială. Ei ajută lumea mai ales cu sfânta rugăciune și cu exemplul vieții lor. Mănăstirile, însă, întotdeauna au făcut milostenie la cei săraci și nevoiași. La trapeza fiecărei mănăstiri, ca: Neamț, Secu, Sihăstria și chiar la schituri, exista o masă pentru săraci, numită „masa calicilor”, unde mâncau zilnic zeci de săraci din Pipirig, călători, închinători și bolnavi. Oricine venea, primea mâncare și cazare gratuit timp de trei zile. Aceasta este milostenia călugărilor, după Sfinții Părinți! Ea se face de obște, în numele tuturor, de aceea toți au parte de ea. Iar dacă cineva din călugări are ceva de prisos, el trebuie să dea tot ce are în plus la econom, ca acesta să împartă milostenia, iar nu călugărul.

Mi-amintesc că odată a venit la starețul nostru, Protosinghelul Ioanichie Moroi, un om sărac cu o casă de copii, să ceară ajutor. Starețul l-a întrebat: „Frate, ai vacă cu lapte?” „Nu, părinte, i-a răspuns el, cu ce s-o cumpăr?” Atunci starețul s-a sfătuit cu părinții din consiliu și i-a donat acelui sărac o vacă cu lapte care fătase de două săptămâni.

Starețul nostru așa ne zicea: „Lasă să mă duc eu în iad, că adun bani pentru obște, decât să vă duceți voi!”, și nu ne lăsa să avem bani la chilie. **„Călugărul care are avere deosebită este al doilea Iuda, spunea bătrânul, este fur și tâlhar, că fură din avutul obștii și duce la neamurile sale”.** Așa ne învață Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Teodor Studitul.

Când eram eu frate în Sihăstria, nimeni nu-și încuia chilia, căci nici nu avea cine ce fura. Tot ce aveam nevoie ni se dădea de la obște. Dar să vezi, cum a vrut vrăjmașul să mă prindă în patima iubirii de argint. Prin anul 1937, pe când eram bucătar la mănăstire, a venit un credincios la noi și mi-a zis: „Părinte Cleopa, iată ce monede noi și frumoase au ieșit!” Și mi-a dat una și mie. Eu am dus banul la chilie, l-am pus pe fereastră sub o hârtie, ca să nu-l vadă nimeni, și am încuiat ușa. De la bucătărie mă duceam mereu la chilie și săltam hârtia de pe geam, să văd dacă nu a dispărut banul. Nu trecea mult și iar mă duceam la chilie.

Într-o zi, văzând eu că mi-a lipit vrăjmașul inima de ban, încât țineam ușa încuiată și mă gândeam numai la el, am făcut semnul Sfintei Cruci, am descuiat din nou ușa chiliei și am dat banul la un sărac. Așa am scăpat atunci de iubirea de argint!

Să vă spun și altă întâmplare din tinerețea mea. Pe când eram frate, aveam talent la pictură. Mă învățase pictura icoanelor un călugăr, Nil, de la Mănăstirea Secu. După ce am deprins desenul și pictura cu acuarele, am început cu vopsele. Uneori venea egumenul la chilia mea, se uita cum pictez și îi plăcea. Dar eu începusem să mă ispitesc de bani, că singur îmi cumpăram vopsele și cele de nevoie pentru icoane.

Odată a venit părintele stareț la mine și mi-a zis: „Ce preț are icoana aceea? „Nu are preț, prea cuvioase!” i-am răspuns. „Pe aceea, frate Costică, s-o ții la preț că este frumoasă!” – mă ispitea bătrânul. Când am văzut eu că trebuie să mă tocmesc cu oamenii și să am bani, m-am temut să nu mă biruiesc

de iubirea de argint. Într-o zi vine economul la chilia mea și-mi zice: „Frate Costică, lasă pictura și hai la ascultare!” Atunci am lăsat toate și am fost trimis să pasc oile. Așa m-am izbăvit de două păcate, de mândrie și de iubirea de argint!

ȘCOALA ÎNȚELEPCIUNII

Părinților, cimitirul este facultatea facultăților și școala școlilor. Că auzi ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur: **Mergi la cimitire, o, frate, că acolo este școala cea mai înaltă a sufletelor, care ne vorbește despre Dumnezeu!** Părinții cei de demult aveau întotdeauna în chiliile lor un sicriu, o cruce și un cap de mort, ca să le aducă aminte ziua și noaptea de ceasul morții și să aibă lacrimi la sfânta rugăciune. Iar când erau tulburați sau împietriți la inimă și nu se puteau ruga, se duceau noaptea la cimitir sau la cei ce zăceau pe patul de moarte și așa dobândeau iarăși lacrimi, umilință și râvnă de rugăciune.

Să mergem zilnic în cimitir ca să ne rugăm pentru frații noștri cei plecați, că ei singuri nu se mai pot ajuta. Pe toți părinții din cimitirul acesta i-am cunoscut. Ce viață curată și smerită au dus pe pământ! Unii din ei știau Psaltirea pe de rost și nu mâncau până n-o terminau de citit, cum era părintele Gherasim, fratele meu, sau părintele Vasile Mitoșeru. Alții făceau metanii și aveau darul lacrimilor. Alții făceau ascultare fără cârtire și erau plini de dragoste, precum părintele Galaction Ilie, părintele Ilarion Ionică și fratele meu mai mare, Vasile.

Alții iubeau liniștea și tăcerea, precum părintele Pimen Năstac și schimonahul Ioan Roșu. Iar alții aveau rugăciunea lui Iisus în inima lor, cum au fost părintele Paisie Nichitencu și părintele Ghervasie Gașpar.

De toți părinții care au trăit în Sihăstria m-am folosit și pe toți îi pomenesc cu nevrednicie în rugăciunile mele. De aceea vin mereu aici în cimitir și-mi aduc aminte de dragostea și de sfaturile lor. Ei s-au dus cu toții la Hristos și în curând vom pleca și noi să dăm socoteală de faptele noastre!

DESPRE STATORNICIE

Cu felul de-a te purta tu, pe unul care-i abătut de la calea dreptății, poți să-l folosești. Iar dacă unul este obraznic, îi tânăr și nu bagă de seamă că tu vrei să-l folosești cu felul tău de-a pricepe și a te purta cu el, taie legătura. Cum s-o tai? Iată cum:

Îl vezi că vine în chilie la tine, dar nu vine că-i place pravila sau să audă un cuvânt de folos, când citești tu dintr-o carte, ci vine ca să stea de vorbă, să-ți piardă ție vremea, să râdă, să glumească, să spună ce vești noi mai sunt în ziare, în reviste, sau nu știu ce. Aceluia spune-i așa: „Frate, noi avem pravilă, că suntem la mănăstire! Dacă ești bun, frate, că și tu ai pravilă, săracu’, poate nu ți-ai făcut-o toată, hai s-o completăm aici la mine!”

Dă-i o pereche de metanii în mână și începi Psaltirea. „Uite, frate, am obicei – chiar dacă n-ai obicei – să citesc cam jumătate de Psaltire în seara asta! Frăția ta fă metanii și eu citesc!” Și tu începi

Psaltirea: *Fericit bărbatul...* și zi-i: „Frate, fă metanii, că așa-i obiceiul! Și pe urmă mai citește tu să mai fac eu!”

Și când ți l-ai pus la metanii, să vezi cum zice: „Iartă-mă, frate, că am treabă!” Și îndată fuge, că el nu venise pentru pravilă. A venit să stea de vorbă, să-ți piardă ție timpul mântuirii. Sfântul Ioan Scărarul te învață așa, nu eu: „Vezi care umblă cutreierând chiliile, și nu vine la tine să se folosească, ci vine să stea de vorbă, pune-l la rugăciune și la metanii!”

Dacă-i om duhovnicesc, zice: „Hai, frate, să facem!” Face și el, faci și tu. Și zice: „Măi, dar ce bine, mi-am făcut pravila!” și-i mulțumit. Dacă faci așa, a doua oară nu-l mai vezi pe prietenul ăsta. „Nu mă duc la acela, că știi ce face? Mă pune la metanii și face pravila! Dar ce, eu sunt prost? Am nevoie să umblu tralala prin mănăstire: să stau de vorbă, să judec pe toți, să râd, să glumesc. Acolo însă mă pune la Psaltire și el zice să citesc mereu. Și nu o catismă, nu două! Zece! Și am făcut metanii de mă dureau spatele și genunchii. Și el tot zicea: «Mai fă, frate, că eu citesc înainte!»!”

Dacă faci așa, știi cum scapi de prietenii aceștia? „Nu mă duc în chilie la fratele ăla, că mă pune la rugăciune! Doar de asta fug eu! De rugăciune”. Iată așa ai să scapi de prieteni de ăștia! Delicat, așa! Și când vezi că pleacă, zi-i: „Frate, te rog, mai stai! Am avut dragoste să facem pravila împreună, dar, dacă te duci, iartă-mă pe mine, păcătosul!” Se duce, și tu cu „iartă-mă” ai scăpat de el! Nu-l mai vezi pe-acolo.

– Părinte, aș pleca de la mănăstirea mea și aș veni aici!

– Fă cum vrei! Eu nu te chem. Dar să știi că și la Sihăstria sunt draci. Încă mulți! Și dacă te-ai duce în Australia și-n America și-n China, tot draci și ispite sunt, dar și Dumnezeu este de față. Unde te-ai duce, trebuie să te lupți cu tine și să ai ascultare, rugăciune și răbdare. Crezi că aici, dacă ai să vii, n-ai să găsești sminteli? Ai să stai vreo săptămână și ai să spui: „Starețul este așa, economul este așa, acela-i așa!” Și în loc să te vezi pe tine, tu îi vezi și îi judeci pe alții.

Dacă vei începe a privi în inima ta, te vei smeri și vei zice: „Măi, ce rău sunt! Răbdare n-am, cârtesc, mănânc prea mult, dorm prea mult, glumesc, râd, șăguiesc, mă răspândesc, judec pe altul. Uite îmi vin gânduri de mândrie, părere de sine, cutezanță; îmi vin gânduri necurate, spurcate; nu mi-am făcut pravila, mi-a rămas din canon”. Când te vei pândi pe tine, nu-ți mai trebuie ochelari pentru altul. „Vai de mine, ce prăpastie este aici în sufletul meu! N-am când să mă mai uit la altul!”

Ce crezi tu! Un corăbier, când merge cu corabia pe mare, prin locuri stâncoase și periculoase, crezi că el se uită la altă corabie, pe unde o duce celălalt? El îi cu ochii la cârmă: „Măi, stâncă! Stâncă, valuri, cutare”. Sau cel care merge cu mașina pe drum, se uită cum conduce celălalt mașina? El îi cu ochii la drumul lui: „Dreapta, stânga, îi pantă, îi deal!” Fiecare este cu ochii la mașina lui. Așa și tu. Fii cu mâna pe volanul sufletului tău! Uită-te la sufletul tău, să nu-l dai în prăpastie! Treaba lui, celălalt. Fiecare cum își conduce sufletul său.

S-au dus la moș Gheorghe Lazăr – care a umblat 50 de ani desculț și cu capul gol, un om sfânt, care a făcut minuni în părțile astea, a fost și la Ierusalim cu

starețul meu din Sfântul Munte –, s-au dus trei frați de la Mănăstirea Neamț, că erau la oi:

– Moș Gheorghe, noi plecăm din mănăstirea asta!

– Dar de ce, drăguță? – așa-i era vorba.

– Nu mai este mântuire în mănăstire.

Și i-au tot spus, ca să-și facă dreptate că ei pleacă din Mănăstirea Neamț. Moșul Gheorghe, care niciodată nu se mânia, a strigat tare de trei ori și le-a spus? **Nu fă tu, băă! Nu fă tu, băă! Nu fă tu, băă!** și s-a dus.

Toată filosofia era în aceste cuvinte: Nu fă tu! Adică să nu faci tu, dacă nu-ți place ce face acela! Cine te pune să faci tu, dacă acela face? Nu fă! Ce, ai să dai tu seamă ce nu-i pentru tine? Moșul Gheorghe n-a spus multă bolboroseală, cum vorbesc eu aici. A spus de trei ori accentuat: „Nu fă tu!” Și s-a dus de-acolo.

Sau dacă vei veni aici, să nu crezi că aici vii în rai! Este rai. Orice mănăstire este rai duhovnicesc, dacă mintea ta va fi rai. Dacă mintea ta va fi iad, iad rămâne!

Tu vezi o albină cum zboară din floare în floare, prin meri, prin cireși, și ia din floare numai nectarul cel dulce! Din 10 kg de nectar, ea face 2 kg de miere, că eu am fost prisăcar și am avut cartea cu călăuza stuparului.

Dar albina se pune pe multe flori; și sunt flori care deasupra au nectar, iar mai jos au otravă. Ea nu ia otravă, că nu-i proastă! Albina ia de la fiecare floare ce-i bun. Otrava o lasă acolo.

Așa să fii și tu! Fiecare cât ar fi de rău în mănăstire, are și ceva bun. Ce este bun împrumută

de la el! „Părintele ăsta este așa, dar uite este milostiv, este sânguitor, este sfătuitor”. Ce vezi că este bun, ia! Ce este rău, otrava, las-o acolo, că nu-ți trebuie! Nu te face nimeni s-o iei cu sila. Și atunci nu te vei mai sminti, oriunde vei fi. Poți să stai în București. Pe Calea Victoriei poți să stai. Numai să știi cum să te conduci. Așa este.

Iar dacă nu, tu du-te și-n pustie, că diavolul vine după tine! Tu mergi cu trenul 24 de ore și el cât ai clipi din ochi este aici.

RUGĂCIUNEA PENTRU PACE

Noi auzim pe unii că votează pentru pace, că iscălesc de pace. Spune la aparate: „Noi luptăm pentru viață, pentru pace, pentru drepturile omului, cutare...”.

„Noi!” Cum ne luptăm noi fără Cel care a făcut cerul și pământul? Crezi că dacă iscălim noi să fie pace, este pace? Da! Lui Dumnezeu îi place aceasta, politica asta de pace, dar să fie din inimă!

Eram la Slatina stareț, mănăstire mare. Odată au venit niște mari ingineri arheologi, care erau cu mașinile lor și aveau aparate de astea de radio. Tocmai atunci vorbea patriarhul Rusiei, Alexei I – Dumnezeu să-l odihnească –, cu altcineva și vorbeau numai de pace. Iar inginerii aceia au zis:

– Auzi, părinte, să știi că-i bine, că și cei mari vorbesc de pace!

– Domnule, tare ești copil!

– Dar cum, părinte, dacă vorbesc în numele păcii?

– Cuvântul „pace” este cea mai puternică armă politică. Nu când vorbim de pace, ci când ne rugăm pentru pace este plăcut la Dumnezeu. Că lui Dumnezeu îi place aceasta, că noi voim pace. Ai văzut când s-a arătat ucenicilor ce-a zis: *Pacea Mea dau vouă, pacea Mea las vouă!* De două ori a zis.

Ce înseamnă de două ori pace? Să aibă omul pace cu sine, să fie mulțumit. Și apoi să aibă pace cu vecinii. Să nu aibă supărare pe alții. Această politică de pace îi place lui Dumnezeu și-i bună, numai să ne rugăm la Dumnezeu și să fim sinceri. S-o spunem din inimă!

Auzi ce spune Proorocul Ieremia: *Ei zic pace, pace, și pacea unde este?* La fel și Proorocul Iezechiel: *Ei vindecă sfărmașura popoarelor, zicând pace, pace, și pacea unde este?* Apostolul Pavel ce zice? *Când vor zice pace, pace, atunci fără de veste va fi pieirea și nu vor scăpa, cum nu scapă femeia însărcinată de durerile nașterii.* Citiți la I Tesaloniceni, capitolul 5, versetul 3.

Da, fraților! Dar Biserica noastră Ortodoxă, care are sute de milioane de credincioși, de 2000 de ani se roagă pentru pace. Voi nu auziți, că nu se începe Liturghie, nu se începe Vecernie, nu se începe Utrenie, decât cu cuvântul pace: *Cu pace Domnului să ne rugăm! Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm! Pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm!* La ectenia mică zicem: *Iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm!* La sfârșit zice iarăși: *Cu pace să ieșim!*

Vezi, Biserica se roagă sincer lui Dumnezeu, că pacea este un mare dar, nu numai pentru poporul din

afară, ci și pentru biserici și pentru sufletele oamenilor! Câtă vreme este pace, ești sigur pe sănătatea ta, pe viața ta, în toate. Când s-a început tulburarea, cearta, războiul, nu mai știi unde o să iasă.

Așa că cele ce s-au vorbit azi este un lucru mare și foarte bun.

Să ajute Preabunul Dumnezeu și Preacurata lui Maică, că țărișoara asta a noastră, România, o țărișoară mică, nu-i trebuie să ia de la nimeni nimic și nici altul să nu ia nimic de la noi. „Nu-mi trebuie nimic să-ți iau de la tine, nici tu să iei de la mine! Eu vreau să trăiesc liniștit în țara mea, în casa mea și tu la tine în țara ta! Dacă ai ceva mai mult, dă-mi mie și eu îți dau ce am!” Că așa-i frumos!

De ce n-a vrut Dumnezeu să se facă la noi portocalele, smochinele, lămâile, grefurile, bananele, măslinile? De ce? Că se fac în Africa și în Asia. Ca aceia, prin import, să ne dea nouă ce au, și noi să le dăm porumb, să le dăm brânză, să le dăm grâu, că acolo n-au câmpie ca la noi, să se facă! Să le dăm ce le trebuie.

De ce a făcut Dumnezeu două feluri de grâu? Grâu alb, pentru chinezi, pentru Asia, adică orez, și grâu galben pentru Europa și pentru America. Orezul este grâul Asiei, și-s două miliarde de oameni care se hrănesc cu orez. Altfel de grâu.

Ce, crezi că dacă-s popoare păgâne, Dumnezeu nu le poartă de grijă? Vai de mine! Nu cântă Biserica? N-ai auzit? *Cel ce dă hrană la tot trupul, că în veac este mila Lui!* Cine hrănește albinele și muștele și broaștele și peștii și păsările și corbii și leii și lupii și toată vietatea care zboară în aer și

trăiește în ape? Cine o hrănește? Tatăl ceresc! Pentru că zice la Ecclesiast: *Din câte a făcut Dumnezeu sub cer, nimic n-a făcut care să le urască, ci ca pe toate să le iubească și să le poarte de grijă.*

Ai văzut? Dumnezeu este oceanul acela de dragoste fără margini, care îmbrățișează toate zidirile Sale! De fiecare are grijă! N-ai văzut ce spune în Psaltire? Cel ce dă hrană leilor și puilor de corb.

DIALOG ÎN TREN

Mergeam odată cu trenul de la Pașcani spre Bacău. Eu, ca să nu mă duc în vagoane unde se fumează, mi-am luat bilet și m-am suit în tren în vagoane de astea mai ferite. Zic: „Mă duc măcar unde nu mă „tămâiază” fumătorii, că pe mine mă doare capul de fum de țigară”. M-am dus singur în vagon acolo, dar n-am știut cine o să mai vină. Mi-am luat un loc și stăteam acolo și așteptam ora ca să pornească trenul.

Iaca, aproape de plecare că a intrat un grup de ofițeri superiori, mergeau la o școală de război. Erau cam de la locotenenți până la maiori, colonei. Printre ei era și un plutonier major cu soția. El era de la Podoleni. Eu, văzându-mă într-un vagon cu ofițeri, ca și călugăr, zic, ce discuție pot să am eu cu dânșii? Eu îmi cătam de „Doamne Iisuse” al meu și stăteam liniștit acolo, că știam că am de mers două ore cu ei, că atâta-i din Pașcani până la Bacău, și trebuia să schimb trenul spre Tarcău la Lunca Strâmbă, s-o iau spre Valea Bistriței. Mă duceam la Părintele Casian, care era stareț la Tarcău, și la Părintele Ianuarie; asta

era prin anul 1957. Eu stăteam acolo și-mi cătam de pace. Iaca un călugăr într-un vagon de ofițeri.

Dar unul din ei, mai micuț așa, ca să nu tacă, a vrut să facă o glumă și zice:

– Uite, măi, o să meargă bine trenul ăsta, că avem și un popă aici!

Știi, că ei au vorba asta, că dacă-ți iese popa înainte, îți merge rău! Ăsta acuma însă a zis că merge bine, că au și superstiții: „Să nu-ți iasă popa înainte, c-o pățești!” Eu tăceam din gură.

– Auzi, măi, dacă-i popa aici, nu-i bine să ne spună povestea aceea cu Dumnezeu? Se zice că un „moșnegel” ar fi făcut cerul și pământul și stepele și munții și marea...

Auzi! Un „moșnegel”!

Eu tot tăceam. „Dă-le pace, că-s ofițeri. Ei glumesc, ei râd. Eu ce să discut?” Dar unul vine și se așează drept în fața mea.

– De unde ești, părinte?

Dar eu, de ce să le zic Sihăstria? Zic: „De la Mănăstirea Neamțu”, că asta-i vestită în toată lumea.

– Unde mergi?

– Până colo la un schit, la Tarcău.

– Eu sunt de la Hreasca–Dorohoi.

Locotenent era acesta. Scoate o mână de cireșe. Foarte cumsecade. Era pe timpul cireșelor.

– Vă mulțumesc!

– Părinte, dar de locul natal?

– Sulița–Botoșani.

– Ei..., nu suntem departe.

Ne-am luat așa la vorbă. Se ridică unul:

– Părinte, nu vă supărați, ce sunteți? Preot, profesor, dascăl, ce sunteți?

– Ba sunt un simplu călugăr. Merg și eu încoace, până la Bacău.

– Auzi, că ăștia ai noștri toți sunt curioși să ne spunеți ceva despre Dumnezeu! Cum îi povestea asta cu Dumnezeu? Se spune în Biblia aceea, a voastră, că Dumnezeu ar fi făcut cerul, pământul, lumea, dar noi avem altă concepție despre lume.

– Uite ce-i, fraților. Dar mai întâi aveți cuvânt de onoare că nu vă supărați? Eu sunt un călugăr simplu, dar, dacă voi începe povestea cu Dumnezeu, trenul ăsta trebuie să înconjure globul de trei ori și tot n-o pot termina, atâta-i de lungă!

– Auzi, măi, ce zice popa!

– Și îi și curioasă, zic, grozav! Când vom începe povestea cu Dumnezeu, îi cu cântec! O să vedeți voi cât este de lungă.

– Părinte, avem cuvânt de onoare. Și îi nebun ăla care se va supăra.

– Vrem să vă întrebăm! Avem și noi un călugăr, suntem ofițeri, tot mergem până la Bacău. Cum îi, părinte?

Trenul încă nu pornise. La plecare, m-am ridicat și mi-am făcut cruce. Ei, nu. Treaba lor.

Dar se ridică un maior, că n-aveam de unde să știu, dar avea o stea și un galon de-a lungul epoletului. Mi-au spus ei că-i maior, eu nu cunoșteam. Zic:

– Să mă iertați, ați intrat aici un vagon de ofițeri, dar eu am făcut armata pe când erau epoleți cu trese. Eu stelele astea nu le cunosc, că văd că aveți stele, două-trei pe umeri. Dacă m-oi adresa greșit cuiva, să nu vă supărați, că eu nu cunosc gradele, că în mănăstire acolo sunt un călugăr necăjit!

– Părinte, s-au prezentat ei, eu sunt colonel; eu sunt locotenent colonel; eu sunt maior; eu sunt căpitan.

Și maiorul zice așa:

– Părinte, uite ce-i, vreau să-ți spun ceva. Nu este o absurditate să credem noi în ceva ce nu se vede? Dumneavoastră spuneți că există Dumnezeu, dar l-a văzut cineva vreodată? Este o nebunie să creadă cineva în ceea ce nu se vede!

– Domnilor, zic, v-am spus de la început: aveți cuvânt de onoare că nu vă supărați? Că începem o discuție serioasă de acum!

– Auzi, băi, popa! Avem, părinte, cum să nu!

– Vă văd oameni deștepți, eu sunt un prost, dar o să-ncepem așa „povestea” cu Dumnezeu, cum ne-om pricepe noi. Uite ce-i, domnilor: eu am să spun că dumneavoastră, toți câți sunteți în vagonul ăsta, toți sunteți nebuni!

– Ia auzi popa, măi, ne face nebuni!

– Sigur! Și, dacă n-am dreptate, la prima gară, predați-mă la poliția gării! Dacă n-am dreptate. Dar întâi am să vă demonstrez de ce vă numesc nebuni.

Îmi ziceam: „Lasă că-i vorba să mărturisesc pe Dumnezeu! Nu contează ce urmează de-aici”. Eram bucuros de asta.

– Mai întâi, că zice Duhul Sfânt în Psaltire la noi în Scriptură, la începutul psalmului 13 și începutul psalmului 52: *Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu!*

Al doilea. Dumneata, ia vino încoace! Mata ai spus că este o nebunie să crezi în ceea ce nu se vede?

– Da, eu!

– Păi eu v-am spus că dumneavoastră toți n-aveți minte. Toți sunteți nebuni. Știți de ce? Am tot dreptul să vă fac nebuni.

– Dar pentru ce?

– Pentru că eu n-am văzut mintea nimănui niciodată! Și atunci, nu-i o nebunie să cred eu că aveți minte, dacă n-am văzut-o?

– Uite, băi, ne-a luat popa front! – adică în loc.

Ei râdeau singuri unul de altul. Discuția era și frumoasă și serioasă și hazlie.

– Păi cum să cred eu că aveți minte, dacă n-am văzut minte de când sunt eu? Nici la voi, nici la mine. Cum este? Albă, neagră, roșie, verde? Ce formă are? Pătrată, dreptunghiulară, hexagonală? Cum este domnule, forma, culoarea? Și-i pipăibilă sau cum este? Dacă îmi arătați aceste însușiri la minte, atunci eu zic că aveți minte, dacă nu, n-aveți deloc! Pentru că n-am văzut-o, nici culoarea, nici forma.

– Uite, măi, popa! Poți să-i zici ceva?

– Dacă n-ai tăcut din gură! Măi prostule, n-ai pus problema bine!

Ei se prosteau unul pe altul.

– Stai, măi, că cu popa ai de lucru de acu'!

– Afară de asta, se crede de toată lumea de pe glob că oamenii au minte? Se crede. Fără să se vadă. Iată un argument că toată lumea crede că are minte! Și dumneavoastră credeți și eu, dar nu vedem mintea.

Dar viața ați văzut-o vreodată? Cine a văzut vreodată viața din om? Și cu toate acestea cine zice că-i mort, când este viu și are viață? Se vede viața?

– Nu se vede!

– Și atunci nu-i o nebunie să credem noi că oamenii au viață? Dacă n-o vedem.

– Dar viața se manifestă, părinte!

– Foarte bine. Prin manifestările ei se crede că există, cu toate că n-o vezi.

Așa-i și Dumnezeu. Care-s manifestările Lui în lume?

Și am început să spun toate puterile sufletului.

– Dumneavoastră aveți imaginație?

– Da.

– Ați văzut-o vreodată? Nu! Dumneavoastră aveți mânie? Ați văzut-o vreodată? Dumneavoastră aveți cugetare, gândire? Ați văzut-o vreodată? Aveți poftă? Aveți, pentru că acestea sunt puterile sufletului – cea mândrie și cea poftitoare.

Dumneavoastră aveți partea crescătoare. Ați văzut-o vreodată? Știi dumneata cum crești? Sau te-ai văzut vreodată cum crești?

Afară de asta. Dumneavoastră aveți puterile sufletului, cum este: cugetarea, alegerea, hotărârea, mândria, înfrustarea, bucuria. Le-ați văzut vreodată pe acestea, căci acestea sunt puterile sufletești?

Nouă ne spune Scriptura că omul este chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Dar nu după forma cea dinafară, ci după cea sufletească.

Iată câte puteri are sufletul! Și nici mânia, nici rațiunea, nici pofta, nici bucuria, nici înfrustarea, nici mândria, nici imaginația, nici voia liberă, nici viața, nici mintea nu le-a văzut nimeni. Și toate există. Și la filosofia profană se învață că există aceste puteri ale sufletului. Dar sufletul l-ați văzut vreodată?

– Păi tocmai, că nu-i!

– Cum nu-i? Dacă n-ai avea suflet, n-ai mai vorbi cu mine! Dumneata nu poți clipi o dată din ochi fără Dumnezeu, dacă n-ar fi viața în dumneata. Și vedeți câte sunt? Și viață, și minte, și voie liberă,

și rațiune, și mânie, și bucurie, și întristare, și poftă, care se cred de toată lumea, fără să se vadă. Toate facultățile sufletului sunt nevăzute, toate puterile lui sunt după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, că Dumnezeu este nevăzut. Iar omul este prototip și icoană a lui Dumnezeu pe pământ – în ceea ce privește sufletul: minte, cuvânt și duh.

Ai văzut vreodată cuvântul? Ți-ai văzut duhul cu care vorbești? Iată câte puteri și câte facultăți nevăzute are sufletul nostru și de aceea el este chipul și asemănarea lui Dumnezeu! Și dumneavoastră nu le-ați văzut. Dar se crede de toată lumea că omul are și bucurie și mâhnire și întristare; are și poftă și rațiune și voie liberă, are și viață, are și minte...?

– Măi – a spus unul –, mai bine tăceai! N-ai pus bine problema! Țsta trebuie să fie un director de seminar!

– Nu, domnule, dar ne spune adevărul! Vezi, că toți credem că sunt acestea, și există în om, dar nu se văd!

– Și tu ai spus că-i o nebunie să crezi ceea ce nu vezi! Dar vezi că-i faci pe toți nebuni, că acestea sunt, și noi le credem fără să le vedem.

Mai stau așa, și se ridică un doctor:

– Părinte, dă-o la boala! Eu sunt maior-doctor. Fac operații și umblu cu bisturiul prin mațele omului – îi tai gâtul, îi tai picioarele –, tai, operez de 30 de ani și eu n-am dat peste suflet! Și cum să cred că există, dacă n-am dat cu bisturiul peste el?

– Dumneata ești doctor?

– Da!

– Și de aceea nu crezi că există suflet, că nu-l vezi?

– Da!

– Dar dumneata, și cei asemenea cu dumneata doctori, credeți că există durere în lumea asta?

– Există, părinte!

– Eu nu cred! E o nebunie să cred, domnule, dacă n-am văzut-o!

– Există, părinte!

– Dar când îl tăiai cu bisturiul și omul răcnea acolo și se zbătea în ghearele morții, durerea n-ai văzut-o?

– Nu. Asta nu se vede!

– Și vrei să vezi sufletul? Și durerea-i una din facultățile trupesti, firești ale omului, și-i amestecată cu cele sufletești. Și după cum nu poți vedea durerea, așa nu poți vedea sufletul. Mai ales sufletul fiind duh.

– Auzi, bă, și tu cu doctoria ta, vorbești prostii! Te-a lovit în cap, măi! N-ai văzut durerea? Dar cine dracu a văzut durerea! Însă toată lumea crede că este durere.

– Uite, bă, ți-a astupat gura și ție!

– Măi, am dat de dracu aici!

– Da-i frumos, domnule! Acestea le povestim și noi la alții. Mai spune ceva, părinte!

Atunci se ridică unul:

– Părinte, dintotdeauna știm că Biserica a stat împotriva științei. Uite, rușii au făcut un satelit acum care a înconjurat pământul de trei ori, cu Iuri Gagarin, și uite a aterizat cu bine!

– Și ce-i cu asta?

– Astea sunt roadele și avansul științei față de religie!

– Nimic n-ați făcut!

– Auzi-l, bă, că-i contra științei! Acesta trebuie să fie ca cel care a fost contra lui Galileo Galilei!

– Stați să vă spun! Știți ce-ați făcut voi? Dacă o albină iese din stup și înconjură buduroiul în care stă, are ea pretenția că știe ce este în toată lumea?

Atâta a făcut omul până acum! A ieșit de-abia din știubei și a înconjurat știubeiul în care trăiește și i se pare că mare lucru a făcut!

– Auzi-l, bă!

– Încă n-a făcut știința nici atât cât zboară o furnică de pe degetul ăsta pe celălalt! Toți savanții lumii și din Apus și din Răsărit.

Și stați că de-acum înainte avem de vorbit!

– Îi frumoasă, domnule, discuția asta!

– Că-i frumoasă, că-i amară, că-i dulce, eu vă spun până la capăt de-acum, cât a ținea „povestea” asta, da, zic, iaca se apropie gara Bacău!

Domnule, dumneavoastră știți Ursa mare de pe cer și Ursa mică – Carul mare și Carul mic –, steaua polară? (că am făcut orientări noaptea în armată).

– Da.

– Uite ce-i! Astronomia și știința, cu cei mai mari savanți astronomi, spun că la Ursa mare, de la roata din brazdă dinapoi, până la cea de către om – osia Carului mare de pe cer –, este 1300 de ani călătoria luminii, și lumina merge cu 300.000 de km/s. Asta-i osia carului mare. Ca să ajungi de la o roată până la cealaltă îți trebuie 1300 de ani să călătorești cu viteza luminii. Dar cât ar mai fi până la roata dinainte și cât ar mai fi până la proțap și până la Prepelea care mână boii pe din brazdă.

– Dar cine este Prepelea?

– Este o steluță mică, acolo! Dar cât mai este de lung Carul mare, spune-mi dumneata!

– Măi, interesant! Cine spune asta?

– Camil Flamarion. L-am avut pe Camil Flamarion la îndemână, *Dumnezeu în natură*. Ăsta-i mare filosof francez din secolul trecut.

Da, zic, dumneavoastră vedeți o stea care, când răsare, căm dănțuiește în culori, „Alfa Centaurului”. Toată astronomia arată că Alfa Centaurului este steaua megieșă a sistemului nostru solar. Sistemul solar se compune din nouă planete, cu soarele zece. Și până la megieșa noastră cea mai de-aproape, că-i peste gard aici, este un milion de ani călătoria luminii. Vă rog să calculați, domnilor, ce-a făcut Iuri Gagarin!

– N-a făcut nimic, părinte!

– Afară de asta. Pământul are 36.000 de km împrejurul lui. Deci 36.000 de km a făcut acela cu sputnicul lui, iar până acolo, un milion de ani călătoria luminii, socotiți dumneavoastră, zic, ce-a realizat omul față de distanța interstelară sau interplanetară!

– Domnule, este incalculabil.

– Stați să vă spun altele, mai serioase. Dumnezeu își arată lucrările, nu în cele mari, ci în cele mici, cum spune Sfântul Nicodim Aghioritul. Ia gândiți-vă dumneavoastră, că într-o ureche de ac se găsesc opt sextilioane de atomi, cifre astronomice – un sextilion este 1 urmat de 21 de zerouri. Acești atomi dintr-o ureche de ac, ca să-i numere un om, trebuie să trăiască 250.000 de ani și să numere mai mult de un miliard pe secundă. Și vă rog să-mi spuneți dumneavoastră câți atomi sunt într-o ureche de ac și

cum îi împărțiți și cât este de minunat Dumnezeu, ca într-o ureche de ac să bage atâția atomi. Atunci ce-a făcut omul cu știința lui până acum?

– Domnule, este inimaginabil!

– Stai să vă spun alta mai minunată. Pe-un vârf de ac se odihnesc 16 miliarde de ioni, care sunt corpuri mult mai mici decât atomul (Camil Flamarion voia să scoată în evidență viața, la atei de peste Rin, că ei se chinuiau să facă o celulă vie, pe vremea aceea, pe care nici astăzi n-au făcut-o, că viața-i numai de la Dumnezeu). Și la acești ioni, care nu se pot concepe de mintea omenească cât sunt de mici, ce aparate trebuie? Că dacă ai avea un aparat, ca un purice să-l vadă mai mare decât Ceahlăul, încă nu ai zări în atmosferă un ion! Și acești ioni s-a aflat că și ei stau ca flăcăii la horă de mână și joacă, au viață în ei!

„Și acum domnilor de peste Rin – că el îi combătea pe germani –, vă rog să despărțiți forța de materie și viața de zidire. Dacă nu m-aș teme de panteism, zice Camil Flamarion – panteiștii ziceau că toată buruiana este Dumnezeu –, aș zice că Dumnezeu este în toată iarba și în tot corpul. Dar voi zice altfel, că Dumnezeu este în toată zidirea Sa”. Sub cel mai mic germene de materie de sub cer este mâna lui Dumnezeu și există viața care a pus-o Dumnezeu!

Și acum vreau să vă spun un lucru. Când vedem puterea lui Dumnezeu, că în miniatură lucrează atâtea minuni negrăite și neconcepute de mintea omenească, când vedem că și acolo este viață, în acele mici particule de materie care nu pot niciodată fi vizibile cu ochiul liber, dacă noi nu ne-am teme de

panteism, am zice că Dumnezeu este sufletul naturii, al întregii naturi. Dar nu este așa. Dumnezeu există, cum zice marele apostol Pavel, *pentru că de la El și prin El și întru El sunt toate!*

Și vorbind acolo, văd că se apropie gara Bacău, și trebuia să mă dau jos. Era multă discuție. De-abia intrasem în subiect. Eu le-am spus că povestirea este lungă.

– Nu puteți clipi o dată din ochi fără Dumnezeu, fraților!

– Dar de ce, părinte?

– Viața este de la Dumnezeu, dătătorul de viață, și, dacă ai murit, mai clipește din ochi dacă poți! Mai poți clipi dacă mori?...

N-am amintit chiar toată predica. V-am spus așa rezumativ cum a fost. Au fost două ore de discuție. Ne-am despărțit.

– Domnilor, ne pare foarte rău că ne despărțim!

Vă spun drept că unii m-au sărutat și pe obraz, alții mi-au dat cireșe, alții bomboane. Au dat și pomelnice.

– Părinte, vrem să-ți scriem, dar să ne spui ce studii ai mata, că trebuie să fii un director, un profesor la vreun seminar.

– Eu am să vă spun, dar să mă credeți dacă vreți! Eu de-abia sunt un cioban și pasc oile mănăstirii.

– Și unde te duci acum?

– Mă duc la un schit. Eu sunt cioban. Dar dacă ați avea fericirea să vorbiți dumneavoastră cu un stareț de mănăstire, sau cu un episcop, să vedeți ce știe acela!

– Auzi, mări! Asta-i o minune!

– V-ați întâlnit cu un cioban al mănăstirii, dacă v-ați întâlni cu un stareț sau cu vreun profesor de seminar, de ăștia mari care au școli, să vedeți ce vă spun aceia, zic.

– Mă, degeaba trăim, mă! Suntem niște proști! Mă, ce ne-a spus popa ăsta!

Le-am spus multe despre stele, despre mișcarea Orionului; le-am spus câte vânturi bat pe fața pământului și cum se cheamă fiecare, și cum se formează vânturile, după Sfântul Ioan Damaschin; despre zodii și câte grade are fiecare zodie și cât stă soarele în fiecare grad. Mi-aduc aminte că am vorbit pe larg, după Sfântul Vasile cel Mare, din *Hexaimeron*. Aveam să mă bag în *Hexaimeron* despre viața peștilor mării, despre viața florilor, despre viața astrelor cerești, că aveam de la marele Vasile... Măi, câte mai aveam să vorbesc, dar dacă noi schimbam trenul. Ne-am despărțit cu mare durere de inimă.

– Domnilor, m-ați băgat într-o discuție, pe care nici n-am început-o. Iertați-mă și mergeți sănătoși și vă faceți generali, iar eu mă duc în treaba mea!

Am schimbat. Și plutonierul acela cu soția sa, era din Podoleni, și el când a văzut că m-am suit în trenul celălalt, a venit lângă mine.

– Părinte, eu sunt om bătrân, dar așa ceva n-am auzit de când m-a făcut mama. Să știi că a rămas ceva în sufletul lor. Aceștia, unde se duc, au să spună că au stat de vorbă cu un călugăr care era cioban. Dar ai băgat în sufletul lor pe Dumnezeu în tot chipul și le-ai spus. O să țină minte că le-a vorbit un cioban de la mănăstire.

Așa a fost discuția, dar aici v-am spus-o pe scurt.

DESPRE NEȘTIUTELE JUDECĂȚI ALE LUI DUMNEZEU

Un călugăr din pustia Schetică, mergând la Alexandria să-și vândă lucrul mâinilor sale – că lucra la coșnițe –, a văzut o înmormântare. Murise ighemonul acelei cetăți, un mare păgân, care omorâse mii de creștini, că era pe timpul marilor persecuții. Era o zi frumoasă și mergea tot orașul după el, îl ducea la groapă.

Când a ajuns acasă, un pustnic mare, care viețuia în pustie de 60 de ani și trăia numai cu rădăcini și cu ce găsea prin pustie, a fost găsit mâncat de o hienă.

Atunci s-a gândit călugărul: ighemonul, care a omorât mii de creștini, cu câtă cinste mergea la groapă, iar ăsta care a slujit lui Dumnezeu 60 de ani și a trăit numai în post și rugăciune, l-a mâncat hiena! Ce fel de judecăți are Dumnezeu? Mi se pare că Dumnezeu, fiind prea bun, îngăduie și lucruri nedrepte.

Am să mă rog lui Dumnezeu să-mi arate cum sunt judecățile Lui, că și unii oameni judecă împotriva proniei, a purtării de grijă a lui Dumnezeu. Cutare este rău, este păcătos, și-i merge bine. Altul este bun, dar copiii îi sunt răi, femeia îi este bolnavă, iar el scapă de un necaz și dă peste altul.

Unul este rău și trăiește mult, iar altul este bun și moare devreme. Uite, un creștin este bun, se roagă lui Dumnezeu, postește, și numai de scârbe dă, iar altu-i rău, înjură, bea, și pe acela nu-l pedepsește Dumnezeu.

Și așa, călugărul a observat multe lucruri de acestea, cum zice la Proorocul Ieremia: *Doamne, ce*

este, căci calea celor răi sporește și calea celor dreapți totdeauna este în necaz?

Și din ziua aceea a început să se roage: „Doamne, arată-mi judecățile Tale, ca să nu judec!” Și a început a se ruga călugărul acela lui Dumnezeu, să-i arate judecățile Lui; cum de unul, săracul, care-i sfânt și drept, este bolnav, suferă, dă de necazuri, de scârbe, iar altul păcătos își face de cap, este sănătos și bogat, are trecere, ajunge mare în dregătorii, în cinste, și în toate îi merge bine.

Și s-a rugat călugărul mult timp lui Dumnezeu să-i arate cum sunt aceste nedreptăți, că cei buni de multe ori dau de greu și celor răi le merge bine.

„Să-mi arate Dumnezeu judecățile Lui, că și eu de multe ori m-am tulburat de lucrul acesta, că am văzut multe nedreptăți, pe care, mi se pare mie că Dumnezeu le-a îngăduit”.

Iar Preabunul Dumnezeu, fiindcă omul nu știe judecățile Lui, i-a arătat într-un chip ca acesta judecățile Sale, deși putea să-l piardă pentru această iscodire, ca să știe tainele lui Dumnezeu, pe care nu le știu nici îngerii. Dar, pentru că-l iubea, având viață sfântă, a vrut să-l înțeleptească, căci judecățile lui Dumnezeu nimeni nu le poate ști.

Odată a plecat pustnicul singur la Alexandria să-și vândă coșnițele, că era cale de trei zile. Dar cum a pornit de la peștera lui, într-o poiană frumoasă, i-a ieșit în cale un alt călugăr, tânăr, foarte frumos.

– Blagoslovește, părinte!

– Domnul, fiule, să te blagoslovească!

– Unde mergi, părinte?

– Mă duc până la târg, să-mi vând lucrul mâinilor.

Ei vindeau coșnițele și cumpărau pâine, făceau pesmeți, și se hrăneau cu verdețurile care le mai găseau prin pustie.

– Părinte, eu tot la Alexandria merg.

– Slavă lui Dumnezeu că am tovarăș de drum!

După ce i-a luat sarcina bătrânului, călugărul cel tânăr i-a spus:

– Părinte, uite ce este. Știi ce trebuie să faci călugării când merg la drum! Să se roage tot timpul și să vorbească cu Dumnezeu. Asta este datoria călugărului și a creștinului, când merg pe drum, să se roage.

– Așa, părinte, până la Alexandria ne căutăm de rugăciune!

– Să nu vorbim un cuvânt! i-a zis cel tânăr. Mergând noi pe drumul ăsta trei zile, ai să vezi la mine niște lucruri înfricoșate. Să nu vorbești, să nu mă judeci și să nu-ți calci jurământul!

– Da, fiule! Dacă mi-o ajuta Dumnezeu, nu voi mai vorbi!

Și au pornit amândoi. Călugărul tânăr ducea coșnițele și mergeau tăcând.

Pe la amiază, când soarele ardea foarte tare, au dat de un sat și au ieșit înaintea lor doi oameni tineri:

– Părinților, de acum nu mai puteți călători, pentru că soarele arde foarte tare. Haideți la noi!

Acei doi tineri i-au primit cu mare cinste, căci în Orient, în timpul zilei nu poți călători, decât numai dimineața și seara. Și acolo așa-i tradiția, cum te-a primit în casă, să te spele pe picioare. Mântuitorul a spus lui Simon fariseul: *Am intrat în casa ta, apă pe picioarele Mele n-ai turnat!* Pentru că acolo nisipul este foarte fierbinte și când ai ajuns în casa omului și-ți dă oleacă de apă rece pe picioare, îți face un

mare bine. Picioarele se înfierbântă groaznic din cauza nisipului și a pietrelor.

Acei tineri, când au aflat că sunt din pustia Schetică, unde erau numai călugări sfinți – Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Macarie cel Mare, Sfântul Sisoe cel Mare, Sfântul Onufrie cel Mare, și alți mari sihaștri care-i avem în calendar –, i-au primit cu mai mare cinste, cu dragoste, le-au spălat picioarele, i-au odihnit și i-au pus la masă.

Tinerii aceia aveau în casă un vas de argint, foarte scump, ce rămăsese din neam în neam. În acel vas le-au pus mâncare pustnicească, din evlavie, dându-le cuvenita cinste.

Călugării au mâncat, au mulțumit, și s-au dus să se odihnească, că erau obosiți.

Spre seară, când să plece la drum, călugărul cel tânăr a furat vasul de argint. Călugărul cel bătrân a văzut și se gândea: „Ia uite! Ne-au primit oamenii cu atâta cinste, ne-au spălat picioarele, ne-au dat mâncare, și călugărul ăsta a furat blidul de argint”.

Mergând ei mai încolo, au trecut peste o punte. Călugărul cel tânăr a făcut cruce pe acel vas și l-a aruncat în apă. Bătrânul a văzut și se gândea: „Ce nedreptate! De ce o fi luat blidul și l-a aruncat în apă? De ce nu l-a lăsat acolo?” Dar a tăcut, că avea legământ ca până la Alexandria să nu vorbească.

Seara au ajuns la alți doi tineri. Și aceia le-au ieșit înainte, i-au primit cu dragoste, le-au spălat picioarele, cum este obiceiul, și le-au dat odihnă. Aceia aveau un copilaș de câteva luni.

Dimineață, când să plece, călugărul cel tânăr s-a dus la leagănul copilului, fără să observe părinții lui, și l-a ucis.

Bătrânul a văzut și zicea în mintea lui: „Cu ce criminal am pornit eu la drum! Acolo a furat blidul de argint, aici a omorât copilul!” Dar el l-a prevenit: „Ai să vezi multe la mine în drumul ăsta, să nu cumva să vorbești, căci calci jurământul!”

A doua zi pe la amiază, trecând printr-un sat, le-a ieșit în cale un gospodar:

– Părinților, nu mai puteți merge de-acum, că este soare și este căldură mare. Haideți la noi să vă odihniți câteva ore și mai către seară veți pleca iarăși!

Omul acela avea un câine rău legat, care păzea toată gospodăria. I-a primit omul, i-a ospătat, i-a odihnit. Mai către seară, când a început a se răcori, au plecat ei. Călugărul cel tânăr s-a întors înapoi și fără să observe stăpânul, a făcut o cruce peste câine și câinele a sărit în sus și a murit.

Atunci bătrânul vedea, dar tăcea: „Ce treabă-i asta? Acolo a furat blidul de argint, dincolo a gătit copilul, aici a omorât câinele!”

Mergând ei a doua zi, în drum au trecut pe lângă o cârciumă. Acolo nu mai vorbeau de Dumnezeu, vorbea alcoolul în capul lor: chiuiău, cântau, fluierau, injurau; și când i-au văzut pe călugări, au început a striga: „Uite popa, măi!” – omul când este beat, nu mai vorbește el, vorbește diavolul!

Călugărul cel bătrân n-a zis nimic, își căuta de drum. Dar cel tânăr se întoarce la cârciumă și face trei metanii. După ce s-a închinat la cârciumă a plecat mai departe.

În marginea pădurii era un sat și o biserică pustie. Nu avea nici cruce, ușile luate, geamuri sparte; biserică pustie, părăsită de vreo 40 de ani.

Călugărul cel tânăr a luat câteva pietricele, le-a însemnat cu Sfânta Cruce și a început a arunca în biserică.

Dar călugărul cel bătrân zicea în mintea lui: „Ia uite, măi! Dacă ar fi de la Dumnezeu, n-ar fi făcut acestea. Dar este de la diavolul, că la cârciumă s-a închinat, iar în biserică aruncă cu pietre”. Dar nu avea voie să vorbească. Mai era până la Alexandria o zi.

A treia zi dimineață, mergând ei în marginea unui sat, ajung la o casă acoperită cu paie și cu stuf. Pe prispa casei erau cinci copilași care plângeau. Călugărul cel bătrân a scos ceva din rucsac și le-a dat. Apoi i-a întrebat.

- De ce plângeți?
- Ieri au îngropat-o pe mama!
- Dar tată aveți?
- Tata a murit anul trecut.

Ei n-aveau, săracii, nici tată, nici mamă. După ce au plecat, călugărul cel tânăr se întoarce înapoi și dă foc casei. Copiii au fugit care încotro.

Călugărul cel bătrân se gândea: „Acesta este om? A dat foc la casă! Doamne, cât am să mai rabd eu pe ucigașul acesta? Acolo s-a închinat la cârciumă, dincolo a bulgărit biserica! Ăsta numai rele face!” Dar tăcea din gură, că seara ajungeau la Alexandria în oraș.

Când au ajuns la Alexandria era seară. Acolo era o vilă mare și proprietarul nu era acasă. Călugărul cel tânăr s-a uitat oleacă la casă, și numai ce-l vede pe vârful casei. Într-un ceas a desfăcut toată casa. A sfărâmat acoperișul, ușile, geamurile, tot ce era în casă a stricat.

Cel bătrân s-a minunat cum într-un ceas a sfârâmat toată casa, și s-a speriat când a văzut. Dar acum, fiindcă ajunsese la Alexandria, putea vorbi. Când s-a dat jos acela, după ce a sfârâmat toată casa omului, l-a luat deoparte și l-a întrebat:

– Ia ascultă, frate! De acum nu mai pot tăcea! A fost jurământ între noi să nu vorbim până aici. Să-mi spui tu mie ce ești tu! Drac ești, om ești, ori înger ești!

– Dar de ce, părinte? Am făcut ceva rău?

– Măi, dar de trei zile, de când mergem împreună, ai făcut numai lucruri rele!

– Dar ce-am făcut, părinte, rău?

– Păi bine, măi, oamenii aceia de acolo, când ne-am coborât din munte, nu ne-au primit? Nu ne-au ospătat? Și ce au avut ei mai scump, un blid de argint, nu l-ai furat de acolo și l-ai aruncat în apă?

– Și ce zici, părinte?

– Rău ai făcut! Mare sminteală, că oamenii aceia ne judecă că am furat!

– Părinte, trei lucruri mari și bune am făcut acolo! Blidul acela de argint era litierul de la biserica din acel sat. Îl furase străbunicul acelora, dar ei nu știau. Era scris pe dânsul cu slovă bisericească veche: „Acesta este litierul bisericii Sfântul Nicolae, donat de familia cutare, și cine îl va înstrăina de la biserică să stea în iad până îl va întoarce înapoi”.

Așa scria pe blid. Și din cauza blidului aceluia, nouă suflete care l-au folosit se munceau în iad. Și acum aveau să meargă și aceștia în iad, fiindcă îl foloseau. Și mie mi-a fost milă de dânșii și am furat blidul; dar mie nu mi-a trebuit, că l-am aruncat în apă.

A doua zi va veni paraclisierul bisericii să se scalde în apa aceea, și va afla vasul. Acela de la biserică, cunoscând slova bisericii, o să-l ducă la preot. Și când va pune blidul în Sfântul Altar, cei nouă vor ieși din iad, pentru că este scris acolo: „Să stea în iad până îl vor întoarce înapoi”.

Deci eu, părinte, trei lucruri bune am făcut acolo: i-am scos și pe acei nouă din iad, i-am păzit și pe aceștia vii să nu intre, și am dat și blidul bisericii înapoi, ca să-l aibă, că era de mare nevoie. Și tu zici că rău am făcut, dar eu bine am făcut!

Atunci s-a minunat bătrânul. „Ia uite, frate, cum a fost. Și eu socoteam că este hoț, că a furat blidul!

– Dar când ai ucis copilul, tot bine ai făcut?

– Bună treabă am făcut și acolo.

– Cum, ai omorât copilul și zici că bună treabă ai făcut?

– Stai și nu judeca după mintea ta! Ai văzut copilașul? Acela a fost zămislit în ziua de Paști. Și avea pus canon de la Dumnezeu, pentru că nu s-au înfrânat părinții în ziua Învierii Domnului, copilul avea să ajungă la 20 de ani comandant de tâlhari și avea să omoare pe părinții lui. Acesta era canonul pentru neînfrânarea lor; și multă lume avea să omoare și mari tulburări avea să facă în lume, pentru că a fost zămislit într-o zi așa de mare.

Eu aici am făcut trei mari lucruri bune: am trimis sufletul copilașului la cer curat, am scăpat pe părinții lui de ucidere de mâna propriului lor fiu, și ei, găsind copilul mort, vor plânge foarte mult și, prin plânsul acela, li se iartă și păcatul că l-au zămislit în ziua de Paști. Și tu zici că rău am făcut, dar eu bine am făcut!

– Dar acolo, de ce ai omorât câinele omului?

– Și acolo am făcut treabă bună! Câinele acela păzea toată gospodăria, dar a doua zi avea să turbeze. Și când trebuia să vină stăpâna să-i dea de mâncare, avea s-o muște și mare scârbă avea să fie la casa omului aceluia!

Fiindcă ne-a primit pe noi, mi-a fost milă de ei și am omorât câinele mai înainte, să n-o muște pe stăpână. Și tu zici că rău am făcut, dar eu bine am făcut!

– Dar la cârciumă de ce ai făcut cruce și te-ai închinat?

– Și acolo am făcut treabă bună! În cârciuma aceea veniseră cei mai mari gospodari din sat. Epitropul bisericii, primarul și un mare gospodar. Ei s-au sfătuit să pună mână de la mână și să facă biserica din sat care era părăsită. Atunci când am trecut noi, ei au zis: „Doamne ajută să facem biserica!”

Măcar că erau în cârciumă, eu am văzut că oamenii au vrut să facă treabă bună, am făcut și eu trei metanii și am zis: „Doamne, ajută-le să facă biserica!” Și tu zici că rău am făcut, dar eu bine am făcut. Eu nu m-am închinat la cârciumă, m-am închinat lui Dumnezeu, să le ajute celor ce au pus hotărâre să refacă biserica părăsită.

S-a minunat bătrânul, zicând: „Nici aici nu am avut dreptate!”

– Dar acolo, când am ajuns în marginea satului, de ce ai aruncat cu pietre în biserică?

– Aceea era biserica cea pustie! Și biserica fiind pustie, dracii jucau pe Sfânta Masă, pe geamuri, pe biserică și râdeau de pustiirea lăcașului lui

Dumnezeu, și mi-a fost ciudă. Și ai văzut că am făcut cruce pe acele pietricele și am început a zvârli în biserică, iar diavolii au fugit de acolo! Eu n-am bulgărit biserica, ci pe diavolii care erau acolo!

– Dar acolo de ce ai dat foc la casa copiilor? Ai văzut copilașii și nu ți-a fost milă de ei?

– Ba mi-a fost mai milă ca ție! Și am făcut foarte bine. Ai văzut că acei copilași nu aveau nici mamă, nici tată, și au rămas cu cocioaba aceia de casă. Dar nu știau ei că în prispa casei este o comoară ascunsă de un străbunic de-al lor. Un vas cu bani de aur curat. Și eu am dat foc casei, că ei trăiau în sărăcie și nu știau că au comoara în prispa casei.

După câteva zile, copiii vor căuta pe-acolo să vadă ce-a mai rămas, și vor da de această comoară și o să cheme pe un moș de-al lor, care-i episcopul bisericii. Acela, fiind un om cu frica lui Dumnezeu, va lua în grija sa copiii aceia și cu banii găsiți le va face o casă mare cu tot ce le trebuie, o să-i poarte prin școli și o să ajungă oameni mari și credincioși.

Și tu zici că rău am făcut, părinte, că am dat foc casei, dar eu am făcut bine, că dacă nu dădeam foc casei, nu găseau comoara!

– Dar aici de ce-ai stricat casa?

– Părinte, casa asta frumoasă a fost făcută cu bani de furat. Și era poruncit de la Dumnezeu așa: „Fiindcă s-a făcut cu osteneală străină și cu bani de furat, aici bărbat cu femeie niciodată nu vor trăi! Femeia trebuia să moară la primul născut. Numai bărbatul văduv avea să trăiască toată viața în casa aceasta”.

Și am stricat casa, că ei sunt duși la o nuntă, și când vor veni și vor vedea că totul este sfârșit, vor

face înapoi o casă mai mică, cu osteneala lor proprie și nu va mai muri nevasta la primul copil.

Și tu zici că rău am făcut, dar eu am făcut bine, după voia lui Dumnezeu.

Atunci a întrebat călugărul:

– Să-mi spui tu mie, măi frate, câte minuni mari ai făcut, ce ești tu?

– Dar să-mi spui și sfinția ta, ce te-ai rugat lui Dumnezeu!

– Eu mă rog de câțiva ani să-mi arate Dumnezeu judecățile Lui, că mi s-a părut că multe lucruri nedrepte îngăduie Dumnezeu în lumea asta.

– Da? Dar n-ai auzit pe Isaia Proorocul? *Pe cât este mai înalt cerul decât pământul, pe cât este de departe răsăritul de apus, pe atât sunt mai departe judecățile Mele de judecățile voastre și gândurile Mele de gândurile voastre, fiii oamenilor.*

N-ai auzit pe Solomon ce spune? *Pe cele mai grele decât tine nu le ridică și pe cele mai adânci decât tine nu le cerca, ca să nu mori!*

N-ai auzit pe David Proorocul care zice? *Judecățile Domnului sunt adânc mult!*

Cum ai îndrăznit tu, un om, să cerci judecățile lui Dumnezeu, pe care nici arhanghelii, nici heruvimii nu le știu? Dar Dumnezeu n-a vrut să te piardă, că putea să te piardă pentru iscodirea asta, dar, știind ostenele tale, m-a trimis pe mine, părinte, să-ți arăt că judecățile lui Dumnezeu nu sunt ca ale oamenilor.

Vezi câte ai judecat tu de mine? Câte am făcut, ți s-au părut că sunt rele; că sunt ucigaș, că am furat vasul, că am dat foc casei, și câte am făcut. Dar ele au fost toate bune foarte și toate de mare folos s-au

făcut. Au fost bune după judecățile lui Dumnezeu, nu după judecățile oamenilor!

Și tu ai judecat ceva, dar judecățile lui Dumnezeu n-au fost ca ale tale, că ele au fost bune foarte! Tu ai zis că rău am făcut și eu numai bine am făcut. **Deci, de acum înainte să nu mai judeci pe nimeni și orice vei vedea să zici: Doamne, Tu toate le știi! Eu nu cunosc judecățile Tale!**

Deci, părinte sfinte, să nu mai îndrăznească nimeni din oameni să cerce judecățile lui Dumnezeu, că nici îngerii nu pot ști judecățile Lui!

Dar, fiindcă ești om, Dumnezeu te-a iertat, însă m-a trimis să te înțeleptesc să nu mai îndrăznești să iscodești judecățile Lui, că judecățile lui Dumnezeu sunt adânc mult și nu le poate ști nimeni, nici îngerii din ceruri.

Așadar să ținem minte din această povestire, că tot ce ni se pare nouă în lumea asta că-i strâmb și rău, de multe ori ne înșelăm! Că nu cunoaștem judecățile lui Dumnezeu cele ascunse și necuprinse.

Nu cerca cele necercate și nu voi să ajungi cele neajunse! Amin.

DESPRE ASCULTAREA DE PĂRINȚI ȘI MINUNEA SFINTEI LITURGHII

Era un om care a fost foarte credincios; îl chema Iulian. Și i-a murit soția omului și a sărăcit tare la bătrânețe și avea un singur fecior, cu numele Teofil. Aproape de bătrânul Iulian era un boier care avea două curți și două moșii mari. Boierul avea iazuri cu pești, avea livezi, vii, herghelii de cai, vaci, porci,

cârduri de păsări, mă rog, două curți mari avea el. Și boierul avea zeci de robi, cum era înainte, dar pusese ochii pe Teofil, feciorul bătrânului, că era și priceput și înțelept și cuminte și crescut cu frica de Dumnezeu. Și de multe ori boierul îi spunea moșului Iulian:

– Moșule, nu vrei să-mi vinzi rob băiatul matale, că ai să trăiești și dumneata ca boierii? Îți fac casă și-ți dau bani și cutare.

Omul era sărac și numai pe acest băiat îl avea. Și-i spune odată, într-o seară, băiatului:

– Dragul tatii, măi Teofil, vezi cât de săraci am rămas! Boierul ăsta îmi spune de multe ori să te vând rob la el – că atunci se cumpărau robi, pe care voiau –, dacă te vând pe tine rob, are să-mi dea tot ce-am nevoie. Pe lângă tine am să trăiesc și eu foarte bine. Că vrea să te aibă rob de încredere în casă, în curte; nu așa pe la vite. Vrea să te aibă ca pe băiatul lui – că boierul nu avea copii.

Dar băiatul a primit ascultarea de părinți cu dragoste și a zis:

– Tată, pentru dragostea matale, ce nu fac eu? Numai mata mai ești în lume, că mama a murit. Vinde-mă rob! Să mă vinzi rob, că eu cu toată dragostea vreau să fiu rob, ca să văd că trăiești bine la bătrânețe, că Dumnezeu mi-o purta de grijă.

Atunci tatăl său, când a văzut ascultarea băiatului, i-a zis:

– Măi, dragul tatei, am să-ți spun și eu un sfat. Eu te vând rob, el a zis că-mi dă bani mulți și avere, dar tu să păzești un lucru: **Cât vei trăi tu, în timpul Sfintei Liturghii, Duminica, să nu călătorești, și să mergi regulat la biserică!** i-a zis bătrânul băiatului Teofil.

– Dar de ce, tată?

– Uite ce! Și eu am învățat de la alți bătrâni, că în timpul Liturghiei nu se călătorește. Dacă mă ascuți, de mari primejdii ai să scapi tu și mare cinste ai să câștigi în lumea asta și-n cealaltă.

– Bine, tată!

S-a dus moșneagul și a grăit cu boierul:

– Uite, m-am sfătuit cu băiatul, că dacă n-ar fi vrut el nu aș fi putut să-l vând, și vrea să se vândă rob, ca să mă ajute la bătrânețe.

Boierul avea robi mulți, dar nu avea copii deloc. Și-i spune soției:

– Știi ce? Băiatul acela cuminte, evlavios, ascultător, care vine pe la noi – că el se ducea de mai lucra pe la boier –, l-am cumpărat rob.

Bucuria ei!

– Da! Acela-i bun! Acela-i de toată nădejdea, că tatăl lui este credincios. Tot timpul merge la biserică.

S-a dus bietul Teofil rob la boier! Iar boierul l-a umplut de avere pe tatăl lui. I-a dat vite, i-a dat haine, i-a dat bani. Îl avea, mă rog, nu ca pe-un rob, ci ca pe băiatul lui, ca pe unul de mare garanție. Că știa că-i băiat de gospodar și numai pentru sărăcie l-a vândut tatăl său.

Și a stat rob Teofil la acest boier mai mulți ani. Și odată, boierul trebuia să plece de la curtea asta cu trăsura la cealaltă, și a uitat geanta cu actele acasă. Și pe Teofil îl avea ca pe băiatul lui; îl lua în trăsură, că băiatul era deștept, știa să scrie, știa să socotească, și îi spune:

– Măi, Teofile, du-te repede acasă, că am uitat geanta cu actele – cu ce avea el acolo, bani, ce-o fi având!

– Da, cucoane, mă duc!

S-a dat jos din trăsură și a fugit înapoi spre casă. Când s-a dus el să ia geanta boierului de acasă, cucoana lui, fiind desfrânată, trăia cu un rob de-al ei. Teofil, când a venit, a intrat, a luat geanta de pe masă și a plecat. Dar el n-a observat ce făcea soția stăpânului, ci credea că doarme singură.

Ce-a zis femeia:

– Vezi că boierul m-a prins cu tine în păcat! De aceea a trimis pe Teofil înapoi, ca să fie sigur. Mi se pare că a observat el că noi trăim amândoi!

– Ce-i de făcut acum? a zis sluga vinovată.

– Știi ce-i spun? a zis ea. Dacă nu-i taie capul lui Teofil, nu mai trăiesc cu dânsul! Am să-i spun soțului că, atunci când l-a trimis înapoi după geantă, a abuzat de mine; și dacă nu mă luptam cu el, mă batjocorea.

Așa a și făcut.

Dar să vezi ce înseamnă ascultarea de părinți și ținerea cu sfințenie, ca în timpul Sfintei Liturghii să nu fie pe drum, cum l-a învățat tatăl său.

Atunci cucoana îi trimite soțului ei o scrisoare prin robul cel vinovat care trăia cu dânsa. În scrisoare scria:

„Așa mă jur pe Dumnezeu. Uite, Teofil, robul tău, în care tu ai atâta încredere, când l-ai trimis înapoi după geantă, a tăbărit pe mine să mă batjocorească. Și dacă nu mă luptam cu el, mă batjocorea. Dacă nu-i tai capul și să-l trimiți la mine, eu îmi iau averea și te las singur!”

Boierul, când a auzit, s-a minunat: „Cum, măi, Teofil!?” – că avea mare încredere într-însul. N-a cunoscut ce viclenie a făcut cucoana lui, ca să-i taie

capul lui Teofil. Și-i scrie un plic înapoi soției, prin alt rob. „Eu am doi călăi, care au tăiat mai mulți robi ce făceau spargerii. Măine dimineată îi aduc la curte cu sabia trasă. Trimite-l pe Teofil! Fă-ți treabă că-l trimiți cu ceva, că eu am dat ordin călăilor, când vine dimineată, jos capul. Să mi-l aducă mie și eu ți-l trimit”.

S-a pus la cale tăierea capului lui Teofil cel nevinovat. Teofil nu știa nimic, săracul. Nici nu era vinovat, nici nu știa că este pus capul lui pentru tăiere.

Ce face cucoana? Dimineata îi dă un plic pecetluit, cu alte cuvinte și-i zice:

– Teofile, te duci până la curte la boier!

– Da, cucoană, mă duc! El nu știa nimic. Era ascultător. Nu știa că acolo îl așteaptă sabia. Era gata să-i împacheteze capul, să-l trimită boierul la soție.

Când l-a trimis era Duminică. Și, mergând cu plicul, de la curtea asta până la cealaltă, a auzit clopotul la o biserică, că începuse Sfânta Liturghie. El ținea minte ce i-a zis bietul tată, bătrânul Iulian, care murise: „Duminica să nu călătoresc în timpul Sfintei Liturghii, că mare primejdie o să pățesc. Iar dacă voi păzi Sfânta Liturghie, a spus că de mare cinste o să mă învrednicesc și o să mă scoată Dumnezeu din mari primejdii”.

Și ce-a zis: „Nu. Întâi stau la Sfânta Liturghie și după Liturghie m-oi duce, chiar de m-ar pedepsi boierul. Tata așa a zis când m-a vândut rob aici, ca în timpul Liturghiei, Duminica, să nu călătoresc!”

A intrat bietul Teofil în biserică, căci de-abia începuse slujba, și a ascultat toată dumnezeiasca Liturghie; a ascultat predica și a stat până ce-a luat anafură. Ce-a făcut cucoana când a văzut că nu mai

vine capul lui Teofil? „Uite, l-am trimis de dimineață, și acum este ora 12!” Căci stătuse la Liturghie. Și ce zice robul cel vinovat?

– Cucoană, mă duc eu să-i aduc capul! Poate l-a tăiat boierul și n-are cine-l aduce.

– Du-te!

Și-l trimite pe cel vinovat să-i aducă capul lui Teofil. Dar el era în biserică și nu știa nimic. Când ajunge ăsta cu scrisoarea acolo – gealații așteptau să vină și se întrebau de ce nu mai vine, căci primiseră ordin de la boier: „Care vine întâi dimineață aici, jos capul! Spălați-l de sânge, îl împachetați și-l trimiteți sus la mine”. Dar vine ăsta vinovat. Ei, când l-au văzut cu scrisoarea, l-au întrebat:

– De ce ai venit?

– Am treabă la boier.

L-au luat deoparte, i-au tăiat capul – celui vinovat –, l-au spălat de sânge, l-au împachetat și l-au trimis sus la boier. Boierul se gândea acum prin cine să trimită capul. Credea că-i al lui Teofil. Iată vine și Teofil de la biserică.

– Cucoane, ți-am adus de la cucoană o scrisoare!

– Dar cum de vii tu acum?

– Cucoane, să mă iertați, am pornit dimineață, dar am stat la Sfânta Liturghie, că așa a zis tata când m-a vândut rob aici la dumneata: „Duminica în timpul Sfintei Liturghii să nu pleci nicăieri și să stai la Liturghie, orice ar fi”. Și am stat la Sfânta Liturghie. Să mă iertați că am ajuns mai târziu!

Pe boier l-au cuprins lacrimile. S-a gândit că nu-i vinovat.

– Ia pachetul ăsta – el nu știa ce are într-însul –, și du-l la cucoană!

Și-i scrie și o scrisoare. „Ia seama că judecățile lui Dumnezeu sunt aici! L-ai trimis pe Teofil și el a stat la Liturghie. Apoi ai trimis pe altul! Și i s-a tăiat capul aceuia, căci Teofil a stat la biserică. Eu nu cred că omul acesta-i vinovat”. Dar nici boierul nu știa că cel trimis este sluga care trăia cu dânsa.

Și când a ajuns Teofil la cucoană, ea îl întreabă:

– Dar cum de vii tu acum?

– Cucoană, să mă ierțați!

– Ce aduci acolo?

– Mi-a dat boierul un pachet. A spus să-l vi-l dau dumneavoastră.

El sincer nu știa ce are în pachet; că are capul celui vinovat. Dar ea a rămas uimită.

– Dar când ai ajuns tu acolo?

– Să mă ierțați, cucoană, mata m-ai trimis dimineată, dar eu am stat la dumnezeiasca Liturghie într-un sat. Și am întârziat și am ajuns cam târziu. Dați-mi canon, pedepsiți-mă, dar mie așa mi-a zis tata, când m-a vândut rob la dumneavoastră, ca în timpul Sfintei Liturghii să nu călătoresc niciodată.

Și atunci, cât era ea de rea, a văzut judecățile lui Dumnezeu. Dar nici ea nu știa a cărui cap s-a tăiat. Se duce ea într-o cameră repede să vadă ce-i în pachet, și vede capul robului care a trăit cu dânsa. Atunci a zis: „Aici sunt judecățile lui Dumnezeu”. A început a plânge și a chemat pe boier.

– Vino repede la curte, aici la noi!

Vine boierul și-l întreabă.

– Ce-ai făcut, boierule?

– Nici eu nu știu.

– Uite ce s-a întâmplat! zice cucoana.

– Nu știu al cui cap a fost ăsta! L-am împachetat... Al cui cap este?

Atunci ea a spus adevărul.

– Domnul meu, am să-ți spun adevărul! Eu, ticăloasa și necurata, sunt vinovată aici. Dumnezeu l-a scos pe Teofil pentru nevinovăția lui. El niciodată, de când este la noi, n-a făcut o glumă cu mine, nici n-a zâmbit măcar. Totdeauna a fost cinstit și harnic și curat cum știi. Eu, păcătoasa, am trăit cu robul ăsta, căruia i-ai tăiat capul, trei ani de zile. Și dacă vrei, iartă-mă, că-ți dau toată averea și mă duc la o mănăstire să mă fac călugăriță, că mă tem să nu mă ajungă urgia lui Dumnezeu, că am vrut să-i tai capul unui om sfânt. Dacă vrei să mai stau cu tine și mă ierți, bine, iar dacă nu, eu plec; îți dau toată averea și mă duc la mănăstire.

Boierul a zis:

– Vezi ce-a făcut Dumnezeu cu Teofil? Măi femeie, nu te duce la mănăstire! Ai greșit și tu, dar să ne temem de Dumnezeu! Pentru că vezi cum scoate Dumnezeu pe un tânăr nevinovat? Ai văzut ce înseamnă copil crescut în frica lui Dumnezeu? Mai bine decât să te duci tu la mănăstire, hai să înfiem pe Teofil, fiu al nostru! Vezi cât este de cinstit?

– Hai, și eu vreau! Îl trecem pe numele nostru, să-i trecem averea toată lui, că numai ăsta ne pomeneste pe noi și ne va face pomenire. Vezi câtă frică de Dumnezeu are? Că eu am trimis să-i taie capul și el a adus capul celui vinovat înapoi.

Și l-a chemat boierul pe Teofil și i-a zis:

– Teofile, uite, vrei să te trecem pe numele nostru și să te înfiem?

– Cucoane, cum credeți! Eu sunt rob deocamdată. Faceți ce vreți cu mine. Dacă vreți să mă înfiați, să mă lăsați să cred în Hristos, să-mi fac rugăciunile și să mă duc la biserică!

– Pentru aceea vrem să te înfiem! Căci crezi în Hristos și te temi de Dumnezeu!

Nu i-au spus taina ce s-a întâmplat. A aflat-o el mai târziu, dar atunci n-a știut-o. Și l-au înfiat și i-au dat cu acte amândouă curțile după moartea lor și toată averea și moșiile și tot ce-a avut boierul.

Și așa pe bietul Teofil, care a ascultat de părinții lui și n-a călătorit Duminica în timpul Sfintei Liturghii, l-a păzit Dumnezeu de tăierea capului și a căpătat și cinste de la boier și a rămas proprietar peste toate averile lor, iar dincolo s-a dus în împărăția cerurilor.

Așa știe Dumnezeu să cinstească pe cei ce se tem de El și ascultă de părinți. Amin.

CUVÂNTUL PĂRINTELUI CLEOPA DIN SEARA ZILEI DE 1 MARTIE 1998, LA DUMINICA LĂSATULUI SECULUI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Prea Cuvioase Părinte Stareț, Prea Cuvioși Părinți și frați.

Așa cum vă văd aici, dragul mamei, așa pe toți să vă văd la Rai, la bucuriile fără margini ale Raiului, căci toți sunteți în slujba Mântuitorului și a Maicii Domnului, și fiecare, săracul, face ascultare în direcția lui, unde este pus.

Tare îmi este drag când vă văd! Dar pe mulți nu vă cunosc. Eu vin rar pe aici. Am atâta lume pe capul meu acolo și sunt bolnav. Dar mai cunosc din ei, care vin la mărturisire, care sunt mai vechi..., dar

doresc ca toți, toți – nici unul, Doamne ferește, la munci –, toți să mergeți la bucuria cea veșnică.

Dragii mei părinți și frați, să știți că Biserica este mama noastră spirituală. Ea ne-a născut pe noi la Botez prin apă și prin duh. Ați auzit ce spune Sfântul Apostol Pavel: *Ați luat darul punerii de fii în baia nașterii de-a doua și a înnoirii Duhului Sfânt*. De atunci suntem, toți, fii după dar ai lui Dumnezeu, de când ne-am botezat în numele Preasfintei Treimi.

Și de aceea vă rog din toată inima să iubiți Biserica, mamă! Să vă fie dragă Biserica și, cât puteți, ziua și noaptea, să mergeți la biserică.

Care sunt mai bătrâni și nu pot săracii, să stea mai puțin, care sunt tineri pot să stea mai mult, pentru că pravila Bisericii îmbogățește memoria fiecăruia și darul Preasfântului Duh vine asupra aceluia care ascultă cu evlavie sfintele slujbe ale Bisericii.

Dragii mei, eu, păcătosul și nevrednicul, sunt bătrân – 86 de ani, șase operații, mâna dreaptă mi-e ruptă, a stat în ghips 32 de zile –, mâine poimâine îmi veți cânta „Veșnica pomenire!” Ce să mai aștept? Psalmul 89 spune clar: *Anii lor sunt șaptezeci, iar dacă vor fi în putere, optzeci*. Iar la stihul unsprezece spune așa: *Dacă a trecut de optzeci, osteneală și durere!* Eu am intrat în anii durerii. Am îmbătrânit! Optzeci și șase împlinesc acum, pe zece aprilie.

Dragii mei părinți, vă rog din toată inima, care aveți dragoste și puteți, să nu uitați să mă pomeniți la rugăciune!

Eu am dragoste când vă văd pe toți în slujba Mântuitorului și a Maicii Domnului. Așa să vă văd

la Rai, dragul mamei, pe toți! Toți sunteți în slujba Mântuitorului și a Maicii Domnului.

Mănăstirea noastră este o mănăstire cu rânduială canonică: nu se mănâncă carne, spovedania este la vreme, în fiecare săptămână, slujbele merg după rânduiala Sfântului Sava...

Când am venit eu aici am găsit paisprezece părinți, încălțați cu opinci, cu bărbile până la genunchi, cu metanii de lemn în mână... M-a adus părintele Vasile, fratele meu. Când am venit aici aveam cincisprezece ani jumătate, nu știam...

Și când am văzut la masă călugării, toți, și starețul, bătrânul, citea cuvânt de folos în capul mesei, de la Sfântul Teodor Studitul. Dar eu am întrebat pe fratele: „Aici este praznic?” Că eu am stat la Cozancea, și acolo era viață de sine; fiecare cu masa lui, cu casa lui. „Măi frate, nu este praznic! Aici este viață de obște. Așa stau la masă călugării, cu toții totdeauna!” Bătrânul le citea cuvânt... El slujea Liturgia, trăind numai cu Sfânta Împărtășanie. Aproape douăzeci de ani. Numai sâmbăta și Duminica gusta așa, oleacă, de prin castroane. Știu, pentru că eu eram bucătar. Dumnezeu să-l odihnească, săracul! Tare o mai fost cu frică de Dumnezeu și tare o mai fost cu credință! M-a călugărit în anul 1936, în postul Sfintei Marii, îmi aduc aminte.

Of! Era un părinte Nicolae Grădinaru, cu barba mare, poate l-ați apucat unii. El a zis, când m-a dus în fața Sfântului Altar: „Prea Cuvioase părinte, să-i punem numele Cleopa, că nu avem nici un Cleopa aici!” Și Bătrânul a pus mâna pe foarfece și Cleopa mi-a zis. Așa a fost scris.

Dumnezeu să-i odihnească! Am pomelnicul acasă, al tuturor celor ce au murit aici; am și episcopi și patriarhi, câți sunt. Cât mai am o scânteie de viață îi pomenesc în fiecare zi.

Dar vă rog, dragul mamei, pe toți, să nu mă uitați în sfintele voastre rugăciuni! Și așa cum vă văd aici să vă văd în Rai, bucuria cea veșnică, fără margini!

Mila Preasfintei Treimi și Acoperământul rugăciunilor Preasfintei Maicii lui Dumnezeu și ale tuturor Sfinților, să fie cu voi cu toți, dragii mei, și pe toți să vă ducă la Rai. Amin.

CÂTEVA SFATURI DUHOVNICEȘTI

– **Părinte, eu, dacă m-am despărțit de primul meu soț, pot să-l mai pomenesc, pentru că niciodată nu l-am pomenit?**

– De ce nu l-ai pomenit, că acela este adevăratul tău soț? Dacă el n-ar fi însurat, ar trebui să te întorci la el. Mai ales dacă ai copii cu el.

– **Ce să facă soția care și-a lăsat bărbatul?**

– Femeia care a lăsat soțul, n-are voie să se mai mărite în veacul veacului.

– **Dacă soțul este rău și necredincios?**

– Ce spune Sfântul Apostol Pavel? *De unde știi tu, femeie, că nu-ți vei mântui bărbatul? Nu știi tu că se sfințește bărbatul necredincios prin femeia credincioasă, și invers.*

A venit într-o zi la mine o femeie. Soțul ei era maistru de parchet. Atâta de rău era, încât, când venea acasă beat, amenința și soția și copiii, că avea

patru copilași. Sărea femeia peste gard, dormea la vecini cu copiii.

Și a venit la mine:

– Părinte, nu mai pot. Înjură, blestemă, se duce pe la muieri, ne amenință că ne omoară. Ce să mă fac, că am patru copii mici cu dânsul?

– Dar ai să faci ce ți-o spune eu?

– Fac, până ce-oi muri!

Copilașul cel mai mare avea nouă ani.

– Du-te acasă și să postești 40 de vineri!

– Eu țin și miercurile și lunile.

– Cu atât mai bine. Și să citești Acatistul Acoperământul Maicii Domnului și al Sfântului Nicolae. Să vezi ce-ar să facă! Citești unul dimineața și unul seara și pomenește-l pe el. Și dacă nu se întoarce de bună voie, Dumnezeu îi pune frâu. Nu spune la Psaltire: *Cu zăbală și cu frâu, Doamne, fâlcile lor vei strânge, a celor ce nu vor să se apropie către Tine?*

Adică Dumnezeu are două voi. Una se cheamă înainte mergătoare, spune Sfântul Nicodim, și una se cheamă următoare. După cea dinainte voiește Dumnezeu binele tuturor zidirilor Sale. Iar a doua se numește îngăduință. Îngăduie necazuri mari. Pune mâna pe bici, mai bine-zis: „Nu vrei de bună voie să vii la Mine? Eu am alte metode să-ți pun frâu”. Îi dă necazuri mari și așa îl întoarce la pocăință.

Ce-a pățit? Fiind maistru de parchet, cu bețiile lui, n-a plătit la niște oameni acolo la lucru, și l-au prins doi și l-au bătut până i-au sfărâmat oasele. Și l-au lăsat aproape mort acolo.

L-au adus acasă fărmat tot. Femeia săraca, când l-a văzut, s-a și gândit: „Ia acum l-a pedepsit Dumnezeu, după păcatele lui”. Nu i-a părut bine.

S-a apucat să-l îngrijească; a venit cu doctori, băi, pansamente, ce-a știut și ce s-a putut și omul ăsta s-a făcut sănătos, numai a rămas șchiop de un picior. Dar atât de credincios a devenit, că nu mai pune pe limbă nici picătură de rachiu, nici de vin, nu mai înjură, merge la biserică. Își făcuse o proteză, că un picior îl durea; și așa șchiop nu lipsea de la biserică. „Hai, măi băieți la biserică, dragul tatei! Hai femeie!”

Și l-a adus femeia la „prochimen”. Ce zice? Dumnezeu are mijloace.

Așa trebuie să faci! Nu, când ai dat de un necaz, să fugi. Roagă-te pentru el! Auzi ce spune Sfântul Nicodim Aghioritul: „În măsura în care tu te rogi pentru cel ce-ți face ție rău, în măsura aceea îi dai sabia în mâna lui Dumnezeu de se răzbună pe el”.

Și apoi știe Dumnezeu a-i pune zăbală și frâu.

Prea Cuvioase părinte, eu am fost căsătorită cu un văr de-al doilea, ce să fac?

Dacă ați fost veri, vă desparte Biserica pe voi. Tu n-ai avut păcat că v-ați despărțit. Căsătoria este indisolubilă. Ceea ce-a unit Dumnezeu, omul nu poate despărți.

Dar are cinci excepții canonice:

Primul este **decesul**; când unul din soți a murit.

Al doilea: **adulterul**; dacă unul cade în păcate, celălalt poate să-l lase, dar numai după ce se sfătuiește cu duhovnicul.

Al treilea: **incestul**; cum a fost la tine, amestecare de sânge.

Al patrulea: **apostazia unui soț**. Dacă unul a căzut din dreapta credință și s-a făcut adventist,

baptist, iehovist, sau orice altă sectă, celălalt îl poate lăsa.

Și al cincilea: **intrarea unui soț în monahism**; dacă nu are obligații familiale, sau cu aprobarea celuilalt.

Iată cum este. Sfântul Efrem Sirul zice: „Cine vrea să plece la mănăstire, dacă nu-i căsătorit, îi legat numai de mâini; are de luptat cu voia sa. Iar dacă-i căsătorit, este legat și de mâini și de picioare”.

Ați spus să ne rugăm pentru vrăjmași. Cum?

Doamne, miluiește-i! Iartă păcatele la toți cei ce ne urăsc pe noi! La toți cei ce ne ocărăsc pe noi. Iar dacă soțul este rău, zi așa: „Doamne, miluiește pe soțul meu, și-l izbăvește de ispitele diavolului; să nu mă mai urască, să nu mă mai înjure, să nu mă mai bea, cutare”; așa să te rogi pentru el.

Dar la orice dușman care te urăște și te ocărăște, tu să auzi cuvântul Evangheliei: *Iubiți pe vrăjmașii voștri; faceți bine celor ce vă urăsc; binecuvântați pe cei ce vă blestemă și vă rugați pentru cei care vă necăjesc.*

Dar când te rogi, să nu zici că acela-i vinovat, că nu-ți ajută Dumnezeu. Știi ce să zici? „Miluiește-mă, Doamne, pe mine păcătoasa, că pentru păcatele mele s-a făcut soțul rău. Eu sunt rea!”

Atunci te aude Dumnezeu. Să nu dai vina pe celălalt. Să te găsești tu vinovat, că dreptatea lui Dumnezeu nu știm cum este.

Dacă mă găsesc eu vinovat și mă rog pentru frați, Dumnezeu mă aude. Că zice așa: „În măsura în care te rogi tu pentru cel care-ți face necaz, dai sabia în mâna lui Dumnezeu ca să se răzbune pe el”. N-ai voie tu să te răzbuni. Nu!

Ce trebuie să fac când slujesc Sfânta Liturghie și primesc pe Hristos? a întrebat un preot.

Când vrei să slujești și să te împărtășești cu Trupul și Sângele lui Hristos, trei lucruri ești dator să faci: să fii împăcat cu toți, să te spovedești și să-ți faci canonul de rugăciune. Cu aceste trei întotdeauna apropie-te, iar fără acestea niciodată să nu îndrăznești a te apropia de cele sfinte, ca să nu te arzi în focul cel dumnezeiesc.

Ce să fac ca să mă mântuiesc? a întrebat un călugăr.

Păzește aceste trei și te vei mântui cu darul lui Hristos: Să nu-ți rămână canonul și rugăciunea nefăcute în fiecare zi; scoală-te la miezul nopții și te roagă lui Dumnezeu, luând parte la slujba Utreniei; înfrânează-te până la moarte de mâncarea de carne și de vorbirea de rău.

Dați-mi un cuvânt de folos!

Ascultă, părinte. Mama tuturor faptelor bune este sfânta rugăciune. Dacă în vremea cea rânduită pentru rugăciune te ocupi cu altceva afară de rugăciune ești batjocorit de diavoli, că toți sfinții au fost sub rugăciune. Prima grijă să-ți fie rugăciunea și apoi cititul, scrisul și lucrul mâinilor. Să nu te fure ocupațiile în locul rugăciunii.

Numai când ești sub ascultare ai motiv binecuvântat să lipsești de la rugăciuni, căci ascultarea este mai mare decât rugăciunea. Nimic nu lipește pe om mai mult de Dumnezeu ca sfânta rugăciune! Să nu ne lenevim nici o clipă a vorbi cu Dumnezeu, căci diavolul dă mare război împotriva celor ce se roagă.

Care este cea mai mare faptă bună pentru cel ce se pocăiește?

Spun dumnezeieștii Părinți că nici o faptă bună nu este mai scumpă sub soare ca recunoașterea păcatelor tale; și nici o primejdie nu este mai mare pentru suflet ca nerecunoașterea neputințelor.

Spuneți-mi un cuvânt despre Împărăția lui Dumnezeu!

Ascultă, frate. Împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvânt, ci stă în putere, adică în lucrarea faptelor bune!

Părinte, vin credincioși la mine la spovedit, să-i primesc? a întrebat un preot.

Să-i primim cu toată dragostea, părinte. Cât s-au chinuit îngerii lor să-i aducă până aici și noi să-i lăsăm nemărturișiți?

Dacă m-am certat cu cineva și de câte ori îi cer iertare, nu vrea să mă ierte, ce să fac să mă împac cu dânsul?

Nu-i mai zice nimic, nici nu-l vorbi de rău către cineva, ci roagă-te lui Dumnezeu pentru dânsul și iartă-l din inimă. De la o vreme se stinge mânia, asemenea unui foc peste care nu mai pui lemne.

Este păcat să fumezi?

N-am găsit scris în Sfânta Evanghelie „să nu fumezi”; dar am găsit scris să nu judeci! Fumatul însă este un păcat.

De ce nu mă pot ruga cu aceeași râvnă ca în ziua când am venit la mănăstire?

Din cauza uitării, căci uităm de ceasul morții și al judecății lui Dumnezeu. Sfinții Părinți ne învață, zicând: „Precum apa stinge focul, așa uitarea stinge rugăciunea!” Să ne întoarcem la râvna cea dintâi și ne vom mântui.

Unui părinte, care se mânia adeseori pe ucenicul său, i-a zis odată bătrânul: „Părinte, nimic nu este

mai greu decât să crești duhovnicește pe cineva. Dar să nu uităm ce spune Sfântul Efrem Sirul: «Chipul îndreptării și al câștigării sufletelor este numai al blândeții»”.

Un frate care pătimea o grea încercare, l-a întrebat pe Părintele Cleopa: Ce să fac în suferința aceasta?

Rabdă, frate, până la capăt și mulțumește lui Dumnezeu că certarea aceasta este semn al milei lui Dumnezeu, iar nu al mâniei Lui.

Poate un creștin bun să salveze o familie, un sat, o comunitate, prin sfințenia vieții lui?

Cum să nu poată, părinte! Cu cât sunt mai mulți creștini aleși în lume, într-o țară, într-o localitate, cu atât țara sau localitatea aceea este cruțată de primejdii, de războaie, de cutremure, de foamete și de tot răul. Iar cu cât se vor împușina mai mult aleșii lui Dumnezeu dintr-o țară sau localitate, cu atât mai greu este lovită de certarea Domnului. Odată a fost întrebat un sfânt: „Poate un om să mântuiască o cetate?” „Poate!” a răspuns el. Exemplul a fost proorocul și împăratul David. Că auzi ce zice Dumnezeu: *Pentru David, robul Meu, nu voi pierde cetatea Ierusalimului.*

Oamenii dinainte de Hristos, ca și cei ce n-au crezut în El până astăzi, au fost și ei călăuziți de pronia lui Dumnezeu, sau nu?

Toți oamenii, dinainte sau de după Hristos, credincioși sau necredincioși, ca și strămoșii noștri de odinioară, toți au fost și au trăit sub pronia lui Dumnezeu. Căci pronia a fost în veci, nu numai de la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos. Niciodată

nu a fost lipsită lumea și întreaga creație de mila și pronia lui Dumnezeu.

Cum se cuvine să mă comport duhovnicește între oameni?

Să fii la arătare cu pogorământ și cu dragoste, iar în ascuns să ai lucrare duhovnicească. Aceasta este taina vieții noastre! Sau, cum spune în Pateric: „Folosul fratelui este roada ta”. Ajutând, miluind, mângâind și iubind pe aproapele, te mântuiești pe tine. Rugăciunea mea este să te hrănesc pe tine, să te adăp pe tine, să te odihnesc și să te folosesc pe tine. Că mai înaltă este dragostea într-un rânduială decât rugăciunea. Că rugăciunea este numai una din faptele bune, iar dragostea este legătura desăvârșirii. Dragostea pe toate faptele bune le cuprinde.

Fiind la arhondaric, spuneți-mi cum trebuie să primim pe oaspeți în mănăstiri?

Oaspeții vin la noi în numele lui Hristos. De aceea îi primim cu dragoste în mănăstiri, îi odihnim, îi ospătam și dezlegăm la vin, pentru că odată cu fratele tău vine și Hristos la tine. Astfel, prin ei avem pe Hristos între noi. Aici stă toată cheia ospitalității noastre creștine și mănăstirești.

Ospitalitatea și iubirea de aproapele tău au totuși o măsură?

Mântuitorul spune să iubești pe aproapele *ca pe tine însuși*, adică cu măsură, cât te iubești pe tine. Iar unii Sfinți Părinți spun: „Nici dragostea către aproapele să nu o reverși către toți în măsură, ci limitat. Întâi să faci milă și să ajuți pe cei din casa ta, apoi pe cei de un neam cu tine și la urmă pe cei de alt neam”. Așa este și cu ospitalitatea în mănăstiri, limitată după caz și împrejurări.

Pentru că a ne arunca în vârtoarea lumii, de multe ori ne aduce pagubă în loc de folos.

După experiența pe care o aveți, unde se găsește astăzi credință mai curată, între credincioșii simpli sau între cei învățați?

Să ascultăm pe Sfântul Ioan Gură de Aur care spune: „Dacă vrei să găsești credință curată, în poporul de jos o găsești...”. Sinceritatea, smerenia și căința lor pentru păcate, asemenea păcătoasei din Evanghelie, o primește Dumnezeu ca pe o jertfă. Credință mai curată, mai sinceră și mai devotată ca la credincioșii noștri de la țară nu vei găsi în altă parte. Că, deși greșesc, ei știu mai mult ca alții să se smerească și să-și mărturisească păcatele.

Să ascultăm pe Sfântul Efreim Sirul, care, în cuvântul pentru vameș și fariseu, spune printre altele: „Înjugă la două care dreptatea cu mândria și păcatul cu smerenia și vezi: care ajunge mai repede la Dumnezeu?” Fariseul a înjugat dreptatea cu mândria, dar n-a ajuns la Dumnezeu. Iar vameșul a înjugat păcatul cu smerenia și a luat-o înaintea fariseului. Pentru că Dumnezeu *celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă dar*. Iar în alt loc: *Fără de Mine nu puteți face nimic*. Este un fariseu lăuntric în inimile noastre, care nu ne lasă să ne smerim. Pe acela de-l vom scoate afară din noi, repede ajungem la Dumnezeu. Apoi să nu uităm că Dumnezeu este un Dumnezeu al inimilor!

El știe inima fiecăruia. De aceea, este un mare păcat a judeca pe cineva. La fel și Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Dumnezeu nu se slăvește în cei mulți, ci în cei puțini; nu în cei tari, ci în cei slabi, dar sinceri și credincioși”. Altfel s-ar crede că El este

neputincios. Că pe cei ce conduc și sunt puternici, obicei are satana să-i biruiască cu mândria, cu ura, cu iubirea de argint, cu trufia și necredința.

Care este cea mai înaltă cugetare a creștinului?

Unii dumnezeiești Părinți spun că cea mai înaltă cugetare este a-ți cunoaște neputința ta. Că zice Hristos: *Când veți face toate câte am poruncit vouă, să ziceți că slugi netrebnice suntem, că ce eram datori să facem, aceea am făcut.* Dar face cineva toate câte ne-a poruncit Hristos? Numai prin smerenie le poate face.

După Sfântul Isaac Sirul, smerenia este de două feluri: smerenie din păcat, care abia este cunoștință de sine, și smerenie din dreptate.

Prima este doar mărturisirea păcatelor personale. Dar să nu creadă cineva că aceasta este smerenie, că își cunoaște păcatele sale. Ci numai aceea este adevărata smerenie, când cineva are toate faptele bune și ajunge de face și minuni, iar el se socotește praf și cenușă.

Dar la măsura adevăratei smerenii ajung numai sfinții. Mi-amintesc de o istorioară. Odată o fecioară a învățat pe de rost toată Scriptura. Apoi s-a dus la un sihastru sfânt și i-a spus. Iar bătrânul a întrebat-o: „Făcutu-ți-s-a ocară ca lauda și necinstea ca cinstea?” „Nu!” a răspuns ea. „Atunci nimic n-ai făcut”, a răspuns bătrânul. „Du-te acasă și citește din nou Sfânta Scriptură!” (Pateric, 1930).

Care este mai veche, viața de obște sau viața de pustie?

Hristos a întemeiat mai întâi viața de pustie, prin cele 40 de zile de post pe muntele Carantania, unde a

fost ispitit de diavolul și l-a biruit. Apoi, alegând pe cei 12 Apostoli, a întemeiat o viață de obște.

Prea Cuvioase părinte, mă biruie patima mâniei și smintesc pe frați. Ce să fac să am blândețe?

Sfântul Efrem Sirul spune: „Cu cel necredincios, când vrea să vină la credință, cu mare blândețe să vorbești cu el, că chipul întoarcerii și al dobândirii sufletelor este numai al blândeții”. Iar Sfântul Grigorie Teologul spune: „Blândețea călătorește între mânie și nesimțire”.

Deci, ca să dobândim darul blândeții, să ne rugăm cu stăruință lui Dumnezeu, să citim învățăturile Sfinților Părinți și să ținem permanent calea de mijloc. Tot Sfântul Grigorie Teologul zice, în cuvintele cele iambicești:

„Mintea se înșeală și adevărul se fură / De prea multă dragoste și prea multă ură”.

Duhovnicul, mai ales, trebuie să țină măsura blândeții și adevărului între dragoste și mânie, adică între iertare și canon. El trebuie să măsoare la spovedanie dragostea cu dreptatea, iar ura cu răbdare și blândețe.

Cum poate omul să aibă mai multă liniște duhovnicească în viața aceasta trecătoare?

Prin fuga de griji multe. Acest lucru ni-l arată nouă dumnezeiescul părinte Isaac Sirul, care zice: „Omul cel cu multă grijă nu se poate face blând și liniștit”. Și iarăși zice: „Fără înstrăinarea de griji multe, nu căuta lumină în sufletul tău”. Și iarăși: „Mintea tulburată (de griji) nu va scăpa de uitare și înțelepciunea nu-i deschide ușa acesteia”. Să fugim, deci, de grijile cele mincinoase ale acestui veac, ca

să dobândim pacea inimii și sfânta rugăciune, care este mama tuturor faptelor bune.

În ce constă curăția omului și în câte părți se împarte?

Curăția omului este întreită, și anume: curăția trupului, adică păzirea lui de toate întinăciunile cele trupesti; curăția sufletului, adică slobozirea lui din legătura patimilor celor ascunse care se alcătuiesc în minte, și a treia, curăția minții, la care ajung numai cei desăvârșiți, întru descoperirea tainelor dumnezeiești, după Sfântul Isaac Sirul.

Prin ce anume se arată dragostea cea adevărată către aproapele?

Dragostea cea adevărată se face cunoscută nu numai prin dăruirea de milostenii, ci cu mult mai mult, prin împărtășirea cuvântului lui Dumnezeu și prin slujirea trupească a celor bolnavi.

Cum ne putem izbăvi de vorbirea de rău a altora?

De această patimă cumplită ne putem izbăvi mai ales prin sfânta rugăciune. Că auzi ce zice dumnezeiescul părinte Maxim Mărturisitorul: „Cu cât te rogi mai mult din suflet pentru cel ce te defaimă, cu atât Dumnezeu le arată adevărul celor ce se smintesc”. La fel zice și Sfântul Isaac Sirul: „Gura nedreaptă, prin rugăciune se astupă”. Să ne rugăm mai mult ca să ne izbăvim de clevetire, de osândire și de mânia lui Dumnezeu.

Care este cel mai puternic cuvânt ce poate folosi pe alții?

Cel mai puternic cuvânt care poate să folosească și să zidească pe alții este cuvântul cel din lucrare, adică exemplul vieții noastre. Acest lucru ni-l arată

același sfânt părinte Isaac Sirul, care zice: „Altul este cuvântul cel din lucrare și altul cuvântul cel frumos și fără iscusința lucrării”. Iar în alt loc zice: „Știe înțelepciunea a-și împodobi cuvintele sale și a grăi adevărul, necunoscându-l pe dânsul, și a arăta pentru fapta bună, fără să aibă iscusința lucrării... Cuvântul cel din lucrare este cămară a nădejzii, iar înțelepciunea cea nelucrătoare este amanet al rușinii”. Adică rușinează conștiința celui ce vorbește fără să împlinească cu fapta. Apoi adaugă: „Precum este meșterul care zugrăvește apa pe pereți, fără să poată cu aceea a-și răcori setea lui, și precum este cel ce vede visuri frumoase, așa este cuvântul fără de faptă”.

Cum se cuvine a se purta călugării față de mireni?

Întotdeauna numai cu dragoste și cu blândețe și să se roage mereu pentru ei. Iar a mânca și a ne veseli și a ne ospăta împreună cu dânsii, dacă se poate, niciodată, așa cum ne învață Sfinții Părinți, ca să nu se facă sminteală spre păcat. Iată ce zice în această privință Sfântul Isaac Sirul: „De vei fi silit să râzi, să nu ți se vadă dinții. De vei fi nevoit să vorbești cu femei, întoarce-ți fața despre vederea lor, și așa vorbește cu dânsule cu grijă și bună cuviință. Iar de monahii depărtează-te ca de foc și ca de cursa diavolului; atât de întâlnirea, cât și de împreună vorbirea cu ele; măcar de ți-ar fi surori ale tale după trup, ferește-te de ele ca de niște străine”.

Cum poate creștinul să alunge din sufletul său slava deșartă și mândria?

Slava deșartă este alungată din inima omului prin lucrarea faptelor bune în ascuns, iar mândria,

prin voința de a pune toate isprăvile faptelor bune pe seama lui Dumnezeu, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Același sfânt părinte zice: „Nu mică luptă se cere pentru a se izbăvi cineva de slava deșartă, și se izbăvește de aceasta prin lucrarea în ascuns a virtuților și prin deasa rugăciune.

Iar semnul izbăvirii de ea este a nu mai ține minte răul făcut de cel ce te-a defăimat sau te defăimează”.

Ce este smerenia? Se poate cineva mântui fără smerenie?

Smerenia este o virtute de mare importanță pentru mântuirea noastră, fără de care nimeni nu poate vedea pe Iisus Hristos, Care S-a smerit pentru noi. Că auzi ce zice Sfânta Evanghelie: *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har*. A sta împotriva celor mândri înseamnă a le închide ușa împărăției cerurilor.

Prin smerenie însă creștinul se aseamănă, după a sa putere, cu Însuși Domnul, Care a zis: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre*.

Smerenia este de mare trebuință spre a intra întru împărăția cerurilor și fără smerenie nimeni nu se poate mântui. Pentru această mare virtute Măntuitorul ne dă pildă pe copii, că iată ce zice: Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare întru împărăția cerurilor.

După Sfântul Isaac Sirul smerenia este „haina lui Dumnezeu”, Care S-a smerit, îmbrăcându-Se în trupul nostru muritor. Iar ce este ea anume, auzim pe același mare sfânt al liniștii, zicând: „Smerenia este o putere tainică pe care o primesc sfinții desăvârșiți,

după desăvârșirea întregii lor viețuiri. Această putere nu se va da decât numai celor desăvârșiți în virtute, prin puterea harului, atât cât încapă în hotarul firii”.

Ce este cunoștința de sine și ce folos aduce pentru mântuirea sufletului?

Cunoștința de sine este o treaptă a smeritei cugetări. Pe aceasta a avut-o vameșul care se ruga în biserică și care s-a întors *mai îndreptat la casa sa* decât fariseul. Sfântul Isaac Sirul zice despre ea: „Fericit este omul care își cunoaște neputința sa, căci cunoștința aceasta i se face lui temelie și rădăcină și începătură de toată fapta bună”.

Care dintre călugări este mai plăcut lui Dumnezeu? Cel ce se liniștește în pustie cu post și cu necurmată rugăciune, sau cel ce propovăduiește altora cuvântul Domnului spre mântuire?

Este mult mai aproape de Dumnezeu călugărul care se nevoiește în pustie cu post, cu înfrânare și lepădarea grijilor din lume, curățindu-și sufletul său de patimi, decât cel ce propovăduiește altora cuvântul Domnului fără a avea întărire duhovnicească pe măsura celor ce le învață. Acest lucru ni-l arată Sfântul Isaac Sirul, zicând: „Să nu-mi asemeni mie pe cei ce fac semne și minuni și puteri în lume cu cei ce se liniștesc cu înțelegere. Iubește nelucrarea liniștii mai mult decât săturarea celor flămânzi în lume și decât întoarcerea multor neamuri la credința în Dumnezeu”.

Deci, mai mare lucru și mai folositor este să se curățească cineva de patimile sale trupești și sufletești în liniște și în supunere, decât a învăța pe alții voia lui Dumnezeu, neavând el vârstă duhovnicească potrivită spre aceasta. Despre acest lucru zice și

Sfântul Grigorie Teologul: „Bine este a teologhisi pentru Dumnezeu, dar mai bine decât aceasta este a te curăți pe tine de patimi pentru Dumnezeu”. Iar Sfântul Isaac Sirul zice: „Mai de folos îți este să te îngrijești să învii din patimi sufletul tău cel căzut, prin mișcarea gândurilor tale spre cele dumnezeiești, decât să învii pe cei morți”.

Apoi același părinte adaugă: „Mulți au săvârșit puteri, au înviat din morți, s-au trudit să întoarcă pe cei rătăciți și au făcut lucruri mari... Iar după acestea, ei, care au înviat pe alții, au căzut în patimi întinate și spurcate și s-au omorât pe ei înșiși și s-au făcut sminteală multora prin faptele lor văzute. Pentru că erau încă bolnavi cu sufletul și nu s-au îngrijit de sănătatea sufletelor lor, ci s-au predat pe ei înșiși în marea lumii acesteia pentru a tămădui sufletele altora, ei înșiși fiind bolnavi, și și-au pierdut sufletele lor din nădejdea în Dumnezeu”.

Care sunt cauzele cele mai puternice ale păcatelor?

Cele mai puternice pricini ale păcatelor în lume, care duc la pierzare pe mulți creștini sunt: vinul, femeile, bogăția, necredința în Dumnezeu și desăvârșita sănătate a trupului, cum spune Sfântul Isaac Sirul. Dacă îndepărtăm de la noi aceste pricini, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne izbăvim de păcate și, deci, de moarte.

În secolul nostru se constată o slăbire generală a credinței în Dumnezeu și a trăirii creștine. Care sunt motivele principale ale slăbirii credinței și apariției sectelor în lume?

Motivul principal al slăbirii credinței în Dumnezeu este unul: înmulțirea fărâdelegilor. Credința a

slăbit pe pământ mai ales din cauza următoarelor păcate: mândria, neascultarea de cuvântul Evangheliei și de păstorii Bisericii, înstrăinarea creștinilor de Biserică, lipsa de păstori buni, beția, desfrâul etc. Acest adevăr ni-l arată Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, când zice: *Iar din pricina înmulțirii fărădelegilor, iubirea multora se va răci.*

Creștinii care s-au rupt definitiv de Sfânta Biserică, care se împotrivesc dogmelor credinței noastre ortodoxe și apostolice și care și-au format o învățătură de credință greșită se numesc sectari (eretici). Sectele în Biserică au fost încă de la începutul propovăduirii Evangheliei în lume și vor exista până la sfârșitul veacurilor. Ele sunt atât rezultatul necredinței în Dumnezeu, cât și un puternic semn apocaliptic.

Oamenii, în general, părăsesc Biserica și cad în erezii din următoarele cauze principale: din neștiință, adică din lipsa de cunoaștere a cuvântului lui Dumnezeu, a Sfintei Tradiții și a învățăturii Sfinților Părinți; din înșelăciunea diavolului, care *umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită*, și care reușește să amăgească pe mulți creștini prin patimi, prin încrederea în sine, prin necredință etc.; din cauza mândriei, care a creat cele mai multe secte și erezii în istoria Bisericii creștine, reușind să sfâșie trupul tainic al lui Hristos.

Apoi, din cauza înmulțirii păcatelor omenești, precum: beția, desfrâul, avortul, divorțul, neînțelegerea din familie etc. Apoi lipsa de slujitori devotați în Biserica lui Hristos; din lipsă de explicare a credinței ortodoxe la credincioși, din cauza firii răzvrătite a unor creștini, din lipsă de rugăciune și de

învățătură, din lipsă de viață duhovnicească exemplară a preoților, din lipsă de experiență, de blândețe, de stăruință și iscusință pastorală a preoților și din alte pricini. Înmulțirea sectelor și a proorocilor mincinoși, mai ales în secolul nostru, este, desigur, și un semn apocaliptic al sfârșitului lumii. Acest adevăr ni-l arată Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, care, vestind despre a doua Sa venire pe pământ, a zis: *Și mulți prooroci mincinoși se vor scula și vor înșela pe mulți...*

Întrucât cunoașteți bine fenomenul sectar în țara noastră, care ar fi principalul motiv al apariției sectelor la noi?

Pe lângă cele spuse mai sus, cred că un motiv principal care a contribuit la apariția și înmulțirea sectelor în țara noastră a fost și este lipsa de preoți buni și devotați care să păstorească turma lui Hristos cu toată credința și frica lui Dumnezeu. Dacă păstorii Bisericii s-ar sili să fie mai întâi ei evlavioși, tari în rugăciune, blânzi, plini de dragoste, milostivi, buni cunoscători ai învățăturii lui Hristos, modele vii în viață, silitori a învăța pe credincioși dreapta credință și poruncile Sfintei Evanghelii, sectele în țara noastră aproape ar dispărea. La înmulțirea sectelor în țara noastră contribuie mult și sminteala, mândria și neascultarea unor credincioși, dorința lor de a învăța pe alții, de a ține predică în locul preoților, lipsa unor predici bune, calde și însuflețitoare, precum și lipsa de slujbe și cântări cât mai frumoase în biserici.

Dacă aceste lipsuri ar fi înlăturate, prozelitismul sectar ar da înapoi și mulți credincioși rupți de Biserică ar reveni în staulul lui Hristos.

Care sunt urmările cele mai grave ale prozelitismului sectar în țara noastră?

Urmările cele mai grele ale înmulțirii sectelor în țara noastră sunt multe și uneori nebănuite de mari. Mai întâi păstorii de suflete, care pierd pe credincioși din sânul Bisericii, nu se mântuiesc nici ei și nici cei ce s-au rătăcit din cauza lor de la adevărata credință.

Apoi, prozelitismul sectar, ambiția, interesul moral sau material al sectelor, mândria, fanatismul, duc uneori la acte imorale, la fărâmițarea sectelor în grupuri rivale, dizidente. Legătura tuturor sectelor cu țările occidentale dezbină credincioșii noștri, slăbesc unitatea duhovnicească a Bisericii și îndeamnă la încălcarea legilor statului, la anarhie și fărâmițarea familiei.

Ce trebuie să facă Biserica Ortodoxă, slujitorii și credincioșii noștri, și cum să acționeze mai bine pentru a opri prozelitismul sectar în satele și orașele noastre?

Pentru a opri stricarea dreptei credințe apostolice de către sectari, atât păstorii, ierarhii, preoții și călugării, cât și credincioșii noștri ortodocși trebuie să împlinească următoarele trei condiții:

a. întâi să citească cât mai des, cu evlavie și cu multă atenție, Sfânta Scriptură, pentru a cunoaște cât mai bine credința noastră apostolică;

b. păstorii și credincioșii să cunoască doctrina Bisericii Ortodoxe, pentru a învăța la rândul lor pe credincioșii din parohii;

c. atât păstorii Bisericii, cât și toți credincioșii ortodocși să se silească a trăi și a împlini poruncile Evangheliei lui Hristos, pentru a fi pildă tuturor prin faptele lor.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos cere de la noi mai întâi să facem și să lucrăm poruncile Lui și apoi să vorbim la alții despre ele, căci zice: *Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor*. La fel învață și Sfântul Pavel pe ucenicul său, Tit: *Acestea grăiește și mustră și îndeamnă cu toată tăria*. La fel și Sfântul Isaac Sirul spune: **Taci tu, să vorbească faptele tale.**

De asemeni, pentru oprirea prozelitismului sectar este de mare importanță să se tipărească pentru credincioși cât mai multe cărți de rugăciuni, catehisme, cărți de învățătură creștinească și mai ales Viețile Sfinților, care sunt foarte căutate.

De aceeași importanță pentru apărarea credinței este predica în biserică și la orice ocazii, precum și datoria preoților de a face regulat catehizarea credincioșilor.

Dacă slujitorii Bisericii vor împlini cu sfințenie aceste datorii evanghelice și pastorale, vor reuși cu siguranță să oprească prozelitismul și fanatismul sectar. Iar de vor neglija aceste datorii evanghelice, nu se va putea face aproape nimic în fața prozelitismului sectar din țara noastră și vom fi aspru judecați de Hristos.

Cum pot ajuta călugării și mănăstirile noastre la apărarea credinței ortodoxe și oprirea prozelitismului sectar?

Călugării din mănăstirile noastre au ajutat întotdeauna la propovăduirea, menținerea și apărarea credinței ortodoxe și unității religioase în țara noastră. Mănăstirile și călugării ce se nevoiesc în ele au fost și sunt ca niște limanuri ale sufletelor creștinești, care înoată în valurile tulburi ale veacului

acestuia. Atât călugării, cât și călugărițele, și mai ales stareții și duhovnicii din mănăstirile noastre, de vor duce viață duhovnicească curată, după exemplul Sfinților Părinți, potrivit cu făgăduințele date la călugărie, de se vor ruga cu stăruință ziua și noaptea și de vor cunoaște cât mai bine Sfânta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți, vor fi și de acum înainte făclii și limanuri de odihnă și mântuire pentru creștinii noștri, pentru cei stăpâniți de patimi și pentru cei îndoielnici în credință, care se luptă cu ispitele, cu patimile și necazurile acestei vieți.

Mănăstirile noastre, prin tradiția lor milenară, prin cuvioșii călugări rugători în ele, au fost și trebuie să fie și pe viitor vetre de trăire duhovnicească în Iisus Hristos, lăcașuri de mângâiere și întărire în credință, oaze de lumină, de cultură creștinească și limanuri de odihnă și liniște sufletească pentru credincioși, prin slujbele cele sfinte care se fac în ele, prin învățăturile duhovnicești ale călugărilor și mai ales prin pilda vieții curate a celor ce trăiesc în ele.

Cred că este nevoie în mănăstiri, ca și în sate, de duhovnici buni și de preoți bine pregătiți. Căci, dacă vei pune un singur cioban să păzească o mie de oi, pe multe le va pierde și pe multe le vor răpi lupii. De aceea zice și Sfântul Ioan Gură de Aur în omiliile sale „când vor lipsi păstorii, se vor aduna lupii”.

Ce părere aveți despre ecumenism și mișcarea ecumenică mondială?

Este nevoie mai întâi de multă rugăciune, că fără Dumnezeu nu putem face nimic. Întâlnirile între Biserici sunt bune, evanghelice, căci astfel creștinii se cunosc bine unii pe alții și încetează ura

confesională. Însă, de aici până la unire este departe ca până la ceruri, căci nici o Biserică neortodoxă nu va renunța la credința ei ca să vină la Biserica Ortodoxă.

Însă, se cere membrilor Bisericii Ortodoxe să fie cu mare grijă, ca nu cumva să renunțe la ceva din tradiția noastră milenară, din învățăturile Sfinților Părinți și mai ales din dogmele Bisericii Ortodoxe, stabilite și apărate de atâția sfinți și cu atâta jertfă.

Că dacă Sfinții Părinți întruniți la cele șapte Sinoade ecumenice și la cele unsprezece sinoade locale în primele veacuri creștine nu ar fi fost cu mare atenție la apărarea dogmelor și învățăturilor dreptei credințe ortodoxe, noi astăzi poate nu mai eram creștini ortodocși.

Deci trebuie să fim cu luare aminte, ca jertfa sfinților noștri părinți să nu fie zadarnică. Altfel, ne pierdem și noi mântuirea, și dezbinăm și pe credincioșii Bisericii Ortodoxe atât de statornici, evlavioși și devotați.

Când credeți că se va împlini cuvântul Sfintei Evanghelii, ca să fie pe pământ *o turmă și un păstor*?

Când toate popoarele creștine și necreștine vor veni la adevărata credință ortodoxă în Dumnezeu, Cel în Treime lăudat și preamărit. Aceasta va fi numai la sfârșitul veacurilor, în felul în care numai singur Dumnezeu știe.

Părinte, cum vedeți viitorul poporului nostru și situația tineretului din ziua de azi, care merge tot mai mult pe panta asta a imoralității?

Fratele meu, am să-ți spun ceva. Acum socotim că suntem aproape de sfârșitul veacului. Știi de ce?

Pentru că Mântuitorul spune că *în vremea de apoi dragostea multora se va răci*. Se va împuțina evlavlia și credința, cum spune în Evanghelie. Acum știi ce este? **Trebuie mare luare aminte de sine.**

Că zice la Apocalipsă așa: *Și acum vremea este aproape. Cel nedrept, să mai nedreptățească. Cel spurcat mai spurce-se. Cel drept să mai facă dreptate. Cel sfânt mai sfînțească-se, că iată vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia după cum este fapta lui... Amin! Vino, Doamne Iisuse!* Așa se termină Biblia.

Deci acum să luăm aminte de noi înșine. Și sectele și indiferența și ateii și păgânii și desfrâul și toate răutățile veacului cresc. Însă cei buni se fac mai buni, iau aminte de sine, iar cei răi se fac tot mai răi. Și Dumnezeu va veni cu plata Lui pentru fiecare. Plata Lui este cu Sine, pentru fiecare. Amin.

C U P R I N S

Cuvânt înainte,	
de Arhim. Ioanichie Bălan	5
Dreapta credință	7
Cele două firi în Hristos	10
Cuvânt la înmormântarea Părintelui	
Caliopie Apetri († Mai 1978)	16
Pilda bogatului nemilostiv	
și săracului Lazăr	23
Ispitirea din cele opt părți	30
Cele douăsprezece trepte ale păcatului	35
Cele șapte pricini ale păcatului	51
Despre dreapta socoteală	56
Sfatul bun	59
Iubirea de sine	67
Nevoință și milostenie	73
Școala înțelepciunii	77
Despre statornicie	78
Rugăciunea pentru pace	82
Dialog în tren	85
Despre neștiutele judecăți	
ale lui Dumnezeu	98
Despre ascultarea de părinți	
și minunea Sfintei Liturghii	109
Cuvântul Părintelui Cleopa	
la Duminica Lăsatului secului	117
Câteva sfaturi duhovnicești	120

